

Zavod za zapošljavanje
CRNE GORE

Employment Agency Of Montenegro

IZVJEŠTAJ O RADU ZA PRVO POLUGODIŠTE 2014. GODINE

Podgorica, jul 2014. godine

SADRŽAJ:

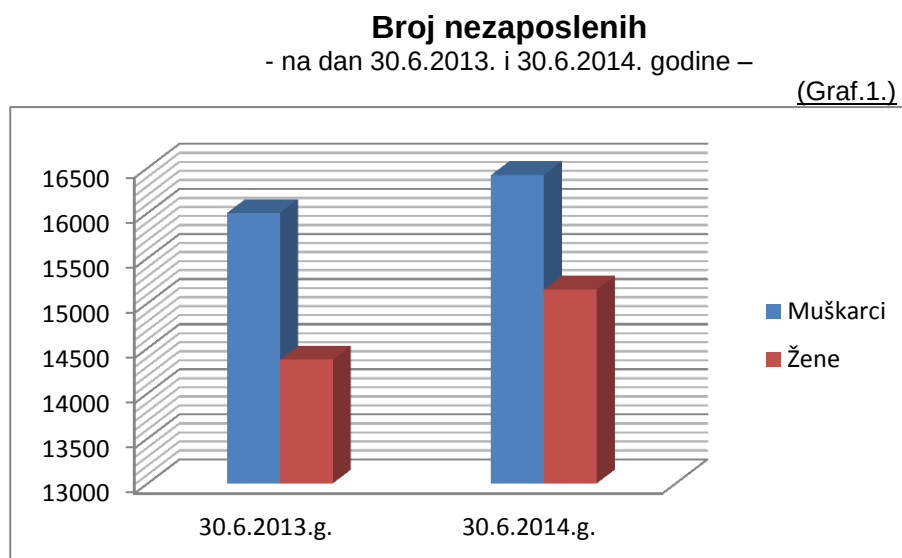
1.	EVIDENCIJA NEZAPOSLENIH LICA	3
1.1.	Kretanje nezaposlenosti	3
1.2.	Stopa nezaposlenosti	3
1.3.	Kvalifikaciona struktura nezaposlenih	3
1.4.	Regionalna struktura nezaposlenosti	4
1.5.	Struktura nezaposlenih prema dužini traženja zaposlenja	6
1.6.	Starosna struktura nezaposlenih	7
1.7.	Struktura nezaposlenih prema dužini radnog staža	8
1.8.	Novoprijavljeni	9
1.9.	Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	10
1.10.	Zaposlenost	13
1.11.	Zapošljavanje i rad stranaca	15
1.12.	Osiguranje za slučaj nezaposlenosti	15
2.	PROGRAMSKE AKTIVNOSTI	17
2.1.	Stručni tretman nezaposlenih	17
2.2.	Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih	20
2.3.	Javni radovi	21
2.4.	Stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem	23
2.5.	Zapošljavanje pripravnika	23
2.6.	Profesionalna orijentacija	24
2.7.	Rad sa poslodavcima	27
2.8.	Sezonsko zapošljavanje	28
2.9.	Dodjela subvencija poslodavcima za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima	29
2.10.	Stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem	32
2.11.	Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori	34
2.12.	Zapošljavanje teže zapošljivih lica	43
2.13.	EURES	49
2.14.	Normativno – pravna djelatnost	50
2.15.	Razvoj ljudskih resursa	53
2.16.	Informacioni sistem	55
2.17.	Odnosi sa javnošću i međunarodna saradnja	58
2.18.	Instrumenti za predpristupnu podršku	63
2.19.	Plan, analiza i statistika	64
3.	PRILOG	68

1. EVIDENCIJA NEZAPOSLENIH LICA

1.1. Kretanje nezaposlenosti

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan **30. jun 2014. godine** nalazilo se **31.570 nezaposlenih lica** (žena je bilo 15.150 ili 47,99%).

U odnosu na 30.6.2013. godine (30.372 lica, a od toga 14.372 žene ili 47,32%) broj nezaposlenih je povećan za 1.198 lica ili za 3,94%.

1.2. Stopa nezaposlenosti

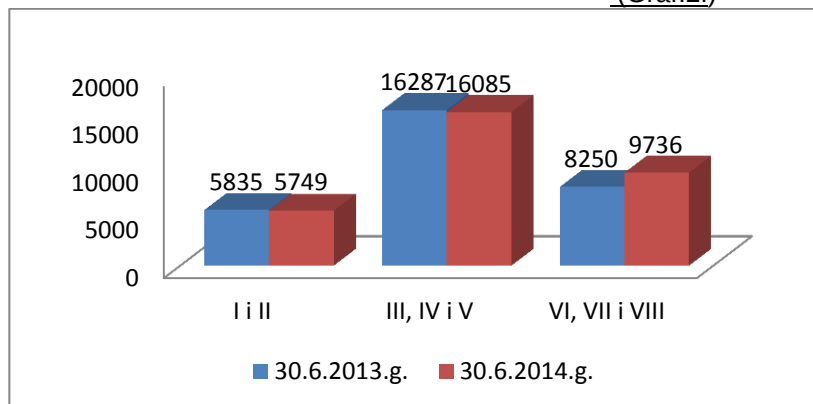
Stopa nezaposlenosti, posmatrana kao odnos broja registrovanih nezaposlenih i aktivnog stanovništva, na dan 30. jun 2014. godine je bila **13,61%** (na isti dan prethodne godine 13,09%). Najniže stope nezaposlenosti su u opštinama Budva (7,25%), Plužine (7,71%), Herceg Novi (8,32%) i Kotor (8,72%), a najveće u opštinama Andrijevica (30,89%), Bijelo Polje (26,06%) i Kolašin (25,29%). Stopa nezaposlenosti u Podgorici je bila 9,95%.

1.3. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

Na evidenciji Zavoda se nalazi 5.749 lica ili 18,21% sa I i II stepenom obrazovanja (30.6.2013. godine 5.835 ili 19,21%). Nezaposlenih sa III, IV i V stepenom obrazovanja ima 16.085 ili 50,95% (30.6.2013. godine 16.287 ili 53,63%), a sa VI, VII i VIII stepenom obrazovanja 9.736 lica ili 30,84% (30.6.2013. godine 8.250 ili 27,16%).

Nezaposleni po kvalifikacionoj strukturi

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine –
(Graf.2.)

1.4. Regionalna struktura nezaposlenosti

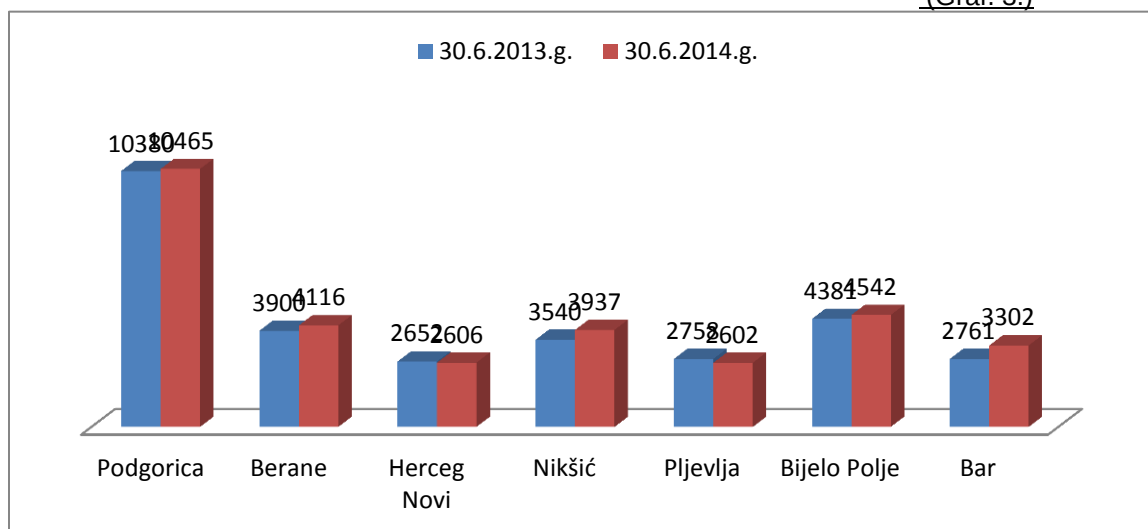
Najviše nezaposlenih, na dan 30. jun 2014. godine, imali su Područna jedinica Podgorica, za Podgoricu, Kolašin, Danilovgrad i Cetinje – 10.465 lica ili 33,15% (30.6.2013. godine 10.380 ili 34,18%) i Područna jedinica Bijelo Polje, za opštine Bijelo Polje i Mojkovac – 4.542 lica ili 14,39% (30.6.2013. godine 4.381 ili 14,42%).

Najmanji broj nezaposlenih lica je na području Područne jedinice Pljevlja, za opštine Pljevlja i Žabljak 2.602 ili 8,24% (30.6.2013. godine 2.758 ili 9,08%), Područna jedinica Herceg Novi, za opštine Herceg Novi, Kotor i Tivat 2.606 ili 8,25% (30.6.2013. godine 2.652 ili 8,73%) i Područnoj jedinici Bar, za opštine Bar, Budva i Ulcinj 3.302 lica ili 10,46% (30.6.2013. godine 2.761 ili 9,09%).

Nezaposleni po područnim jedinicama

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine –

(Graf. 3.)

Promjene broja nezaposlenih po područnim jedinicama i biroima rada

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine –

(Tab.1.)

Rb	Područna jedinica/ Biro rada	30.6.2013.	%	30.6.2014.	%	Odnosi 4:2	
						Nom. razlika	Index
	1	2	3	4	5	6	7
1	Podgorica	7454	24.54	7499	23.75	45	100.60
2	Cetinje	1358	4.47	1332	4.22	-26	98.09
3	Danilovgrad	828	2.73	857	2.71	29	103.50
4	Kolašin	740	2.44	777	2.46	37	105.00
5	PJ Podgorica	10380	34.18	10465	33.15	85	100.82
6	Berane	1940	6.39	1964	6.22	24	101.24
7	Andrijevica	411	1.35	443	1.40	32	107.79
8	Plav	398	1.31	521	1.65	123	130.90
9	Rožaje	1151	3.79	1188	3.76	37	103.21
10	PJ Berane	3900	12.84	4116	13.04	216	105.54
11	Herceg Novi	1179	3.88	1059	3.35	-120	89.82
12	Kotor	814	2.68	782	2.48	-32	96.07
13	Tivat	659	2.17	765	2.42	106	116.08
14	PJ Herceg Novi	2652	8.73	2606	8.25	-46	98.27
15	Nikšić	3372	11.10	3732	11.82	360	110.68
16	Šavnik	77	0.25	96	0.30	19	124.68
17	Plužine	91	0.30	109	0.35	18	119.78
18	PJ Nikšić	3540	11.66	3937	12.47	397	111.21
19	Pljevlja	2484	8.18	2308	7.31	-176	92.91
20	Žabljak	274	0.90	294	0.93	20	107.30
21	PJ Pljevlja	2758	9.08	2602	8.24	-156	94.34
22	Bijelo Polje	3746	12.33	3840	12.16	94	102.51
23	Mojkovac	635	2.09	702	2.22	67	110.55
24	PJ Bijelo Polje	4381	14.42	4542	14.39	161	103.67
25	Bar	1374	4.52	1636	5.18	262	119.07
26	Budva	563	1.85	637	2.02	74	113.14
27	Ulcinj	824	2.71	1029	3.26	205	124.88
28	PJ Bar	2761	9.09	3302	10.46	541	119.59
29	CRNA GORA	30372	100	31570	100	1198	103.94

Do povećanja nezaposlenosti je došlo u područnim jedinicama Podgorica (indeks 100,82), Berane (indeks 105,54), Bijelo Polje (indeks 103,67), Nikšić (indeks 111,21) i Bar (indeks 119,59), dok se u područnim jedinicama Pljevlja (indeks 94,34) i Herceg Novi (indeks 98,27) smanjila nezaposlenost.

Posmatrano prema opštinama nezaposlenost je najviše porasla u Plavu (indeks 130,9), Baru (indeks 124,88) i Šavniku (indeks 124,68). Do najvećeg smanjenja nezaposlenosti je došlo u opštinama Herceg Novi (indeks 89,82), Pljevlja (indeks 92,91) i Kotor (indeks 96,07).

1.5. Struktura nezaposlenih prema dužini traženja zaposlenja

Zaposlenje **preko jedne godine traži 18.318 lica** ili **58,02%** od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 30.6.2013. godine 14.353 ili 47,23%), **preko tri godine** 10.093 lica ili 31,97% nezaposlenih (30.6.2013. godine 7.900 ili 26,01%), **a preko 5 godina** 6.498 ili 20,58% (30.6.2013. godine 5.233 ili 17,23%).

Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

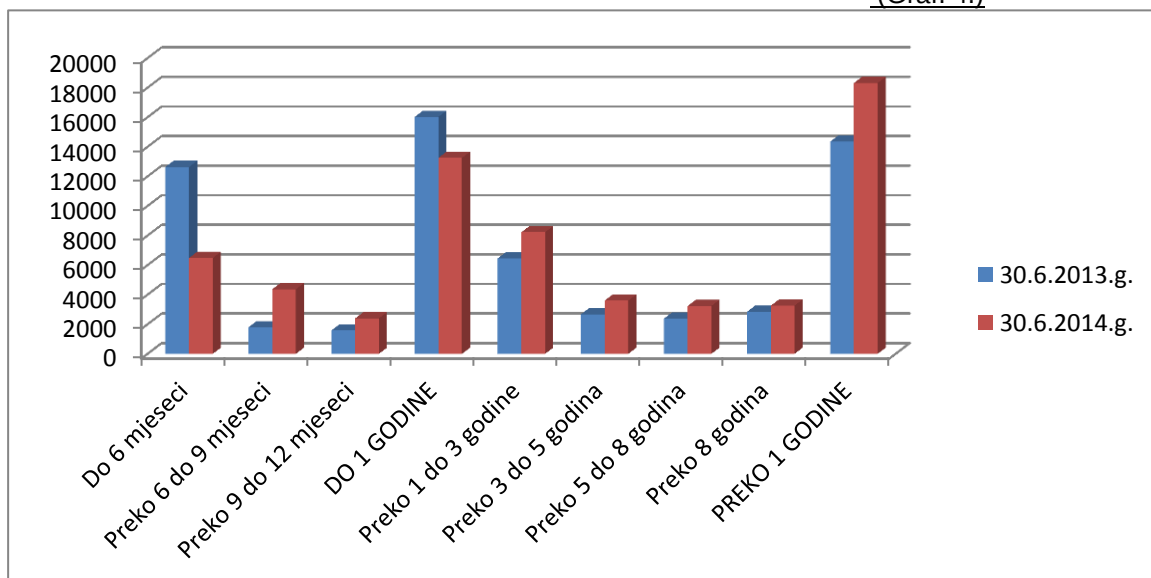
(Tab.2.)

Rb	Dužina čekanja 1	30.6.2013. godine		30.6.2014. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno 2	Žene 3	Ukupno 4	Žene 5	Nom. raz. 6	Indeks 7
1	Do 6 mjeseci	12635	5840	6487	3099	-6148	51.34
2	Preko 6 do 9 mjeseci	1795	924	4362	2253	2567	243.01
3	Preko 9 do 12 mjeseci	1588	741	2403	1364	815	151.32
4	DO 1 GODINE	16018	7505	13252	6716	-2766	82.73
5	Preko 1 do 3 godine	6453	3084	8225	4240	1772	127.46
6	Preko 3 do 5 godina	2667	1208	3595	1684	928	134.80
7	Preko 5 do 8 godina	2384	1014	3237	1327	853	135.78
8	Preko 8 godina	2849	1561	3261	1183	412	114.46
9	PREKO 1 GODINE	14353	6867	18318	8434	3965	127.62
10	Ukupno:	30372	14372	31570	15150	1198	103.94

Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine -

(Graf. 4.)

1.6. Starosna struktura nezaposlenih lica

Lica starosti do 25 godina ima 5.140 ili 16,28% (30.6.2013. godine 5.663 ili 18,64%) od ukupnog broja nezaposlenih, a **preko 50 godina** 9.313 ili 29,5% (na dan 30.6.2013. godine 9.245 ili 30,44%).

Nezaposleni prema godinama starosti

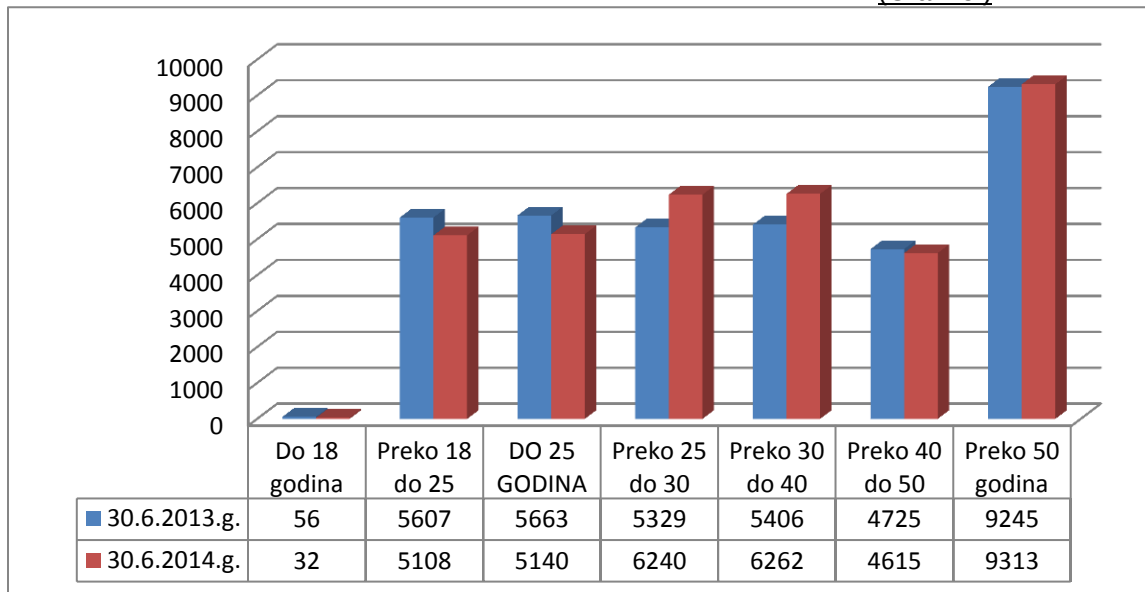
(Tab.3.)

Rb	Starosna grupa	30.6.2013. godine		30.6.2014. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Nom. raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Do 18 godina	56	30	32	17	-24	57.14
2	Preko 18 do 25	5607	2659	5108	2391	-499	91.10
3	DO 25 GODINA	5663	2689	5140	2408	-523	90.76
4	Preko 25 do 30	5329	2807	6240	3360	911	117.10
5	Preko 30 do 40	5406	2875	6262	3298	856	115.83
6	Preko 40 do 50	4725	2478	4615	2456	-110	97.67
7	Preko 50 godina	9245	3523	9313	3628	68	100.74
	Ukupno:	30372	14372	31570	15150	1198	103.94

Nezaposleni prema godinama starosti

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine -

(Graf. 5.)

1.7. Struktura nezaposlenih prema dužini radnog staža

Prvi put traži zaposlenje, odnosno nema evidentiranog radnog staža 9.242 lica ili 29,27% (na dan 30.6.2013. godine 8.530 lica ili 25,22%). Radni staž posjeduje 22.328 lica ili 70,73% (na dan 30.6.2013. godine 21.841 lica ili 74,78%).

Nezaposleni prema dužini radnog staža

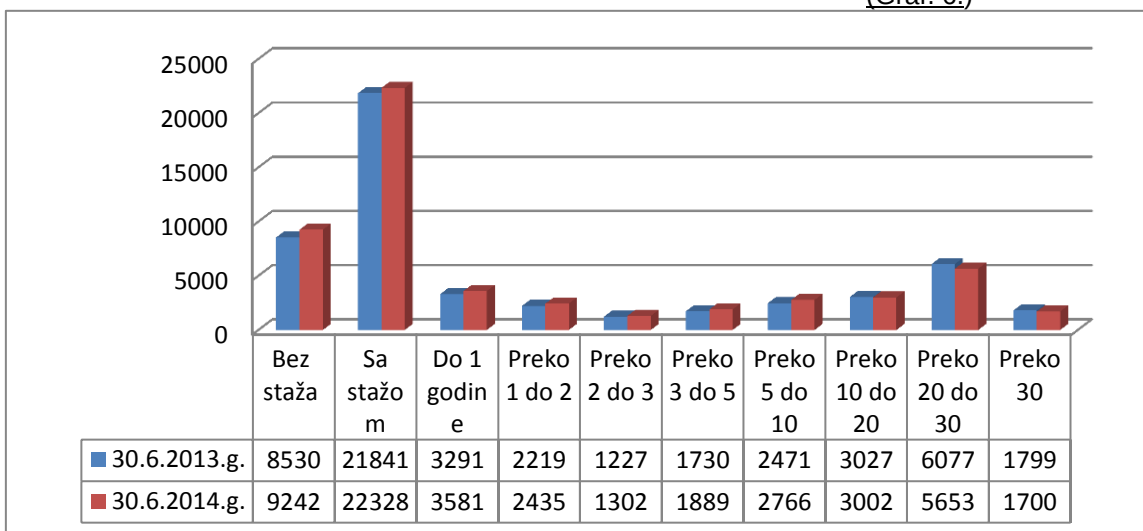
(Tab.4.)

Rb	Radni staž 1	30.6.2013. godine		30.6.2014. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno 2	Žene 3	Ukupno 4	Žene 5	Nom. raz. 6	Indeks 7
1	Bez staža	8530	4130	9242	4444	712	108.35
2	Do 1 godine	3291	1680	3581	1830	290	108.81
3	Preko 1 do 2	2219	1249	2435	1397	216	109.73
4	Preko 2 do 3	1227	701	1302	771	75	106.11
5	Preko 3 do 5	1730	979	1889	1105	159	109.19
6	Preko 5 do 10	2471	1366	2766	1553	295	111.94
7	Preko 10 do 20	3027	1446	3002	1441	-25	99.17
8	Preko 20 do 30	6077	2364	5653	2145	-424	93.02
9	Preko 30	1799	457	1700	464	-99	94.50
10	Sa stažom	21841	10242	22328	10706	487	102.23
11	Ukupno:	30372	14372	31570	15150	1198	103.94

Nezaposleni prema radnom stažu

- na dan 30.6.2013. i 30.6.2014. godine -

(Graf. 6.)

1.8. Novoprijavljeni

Za prvih šest mjeseci 2014. godine **na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo 16.120 lica**. Od navedenog broja, broj lica koja se prvi put prijavljuju je 4.212 ili 26,13%, dok se 11.908 lica ili 73,87% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na isti period 2013. godine prijavljeno je 1.121 lice manje ili 6,5% (za prvih šest mjeseci 2013. godine – 17.241 novoprijavljeni).

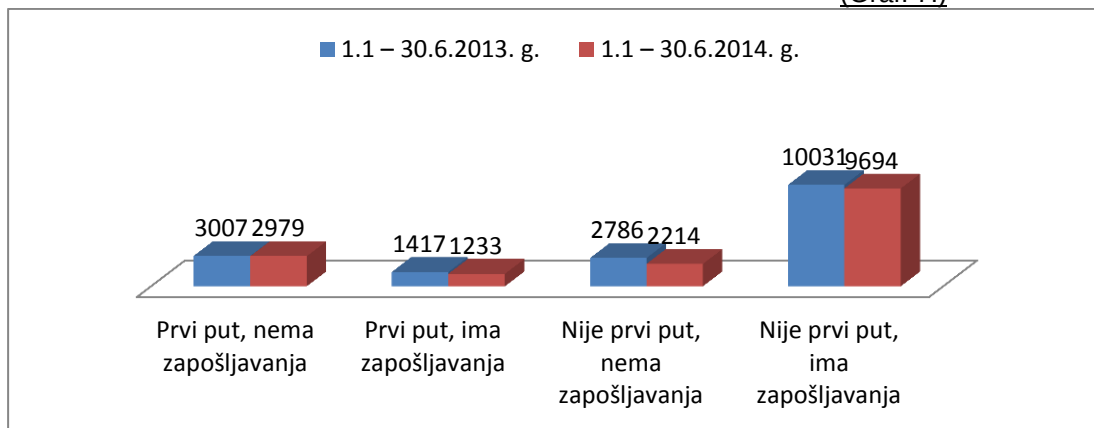
Pregled novoprijavljenih

(Tab.5.)

Rb	Novoprijavljeni	1.1 – 30.6.2013. g.		1.1 – 30.6.2014. g.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Nom. raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Prvi put, nema zapošljavanja	3007	1342	2979	1311	-28	99.07
2	Prvi put, ima zapošljavanja	1417	625	1233	540	-184	87.01
3	Nije prvi put, nema zapošljavanja	2786	1389	2214	1060	-572	79.47
4	Nije prvi put, ima zapošljavanja	10031	5188	9694	4982	-337	96.64
5	UKUPNO:	17241	8544	16120	7893	-1121	93.50

Novoprijavljeni

- prvo polugodište u 2013. i 2014. godini -
(Graf. 7.)

Najviše novoprijavljenih lica bilo je u Podgorici (4.801 ili 29,79%), Nikšiću (1.758 ili 10,9%) i Bijelom Polju (1.302 ili 8,08%).

Najviše novoprijavljenih je u starosnoj dobi od 18 do 25 godina 4.415 ili 27,39% i od 25 do 30 godina 3.260 ili 20,22%.

Posmatrano prema razlozima prestanka radnog odnosa, najviše novoprijavljenih je onih kojima je radni odnos prestao zbog isteka rada na određeno radno vrijeme (5.647 ili 67,76% od novoprijavljenih sa radnim stažom), zatim zbog zaključenog sporazuma s poslodavcem o prestanku radnog odnosa (626 ili 7,51%) i zbog isplaćene otpremnine zapošljenom za čijim je radom prestala potreba (605 lica ili 7,26%).

1.9. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

U prvom polugodištu 2014. godine **oglašeno je 26.679 slobodnih radnih mjesta** kroz 12.075 prijava o slobodnim radnim mjestima.

Od ukupnog broja oglašanih slobodnih radnih mjesta 1.789 ili 6,7% je radni odnos na **neodređeno** vrijeme, 10.014 ili 37,54% je radni odnos na **određeno** vrijeme, 262 ili 0,98% su **pripravnici**, 14.546 ili 54,53% su **sezonski poslovi** i 68 ili 0,25% su ostale vrste radnog odnosa (pripravnik–volonter, dopunski rad, privremeni i povremeni poslovi, privremeno radno angažovanje, zapošljavanje invalida).

Posmatrano prema **vrsti radnog mjesta** 17.885 ili 67,04% su **novootvorena** radna mjesta, a 8.794 ili 32,96% su **upražnjena** radna mjesta.

Od ukupno oglašanih slobodnih radnih mjesta 26.417 ili 99,02% su **potrebe za radnicima**, a 262 ili 0,98% su iskazane **potrebe za pripravicima**.

Oglašena slobodna radna mjesta

- prema kvalifikacionoj strukturi -

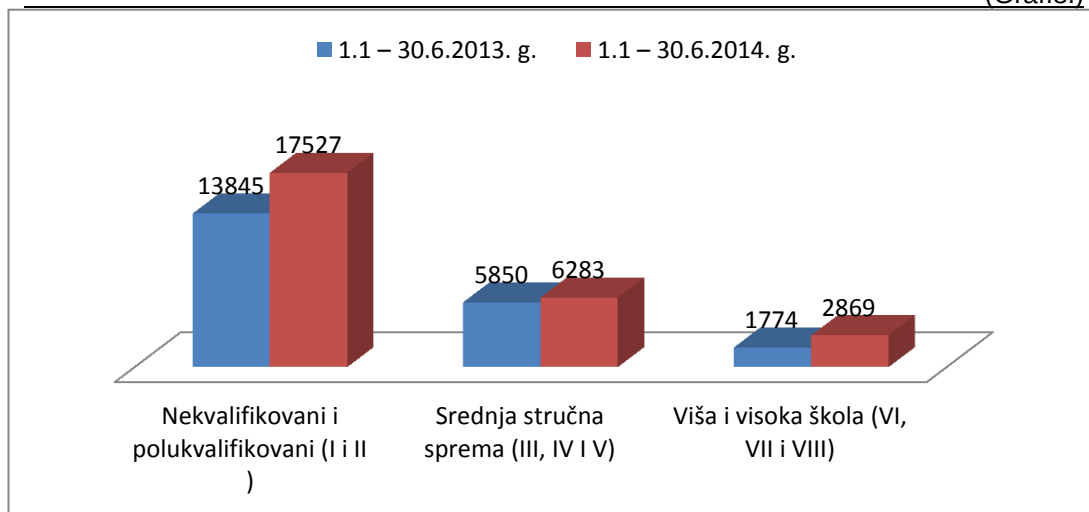
(Tab.6.)

Rb	Oglašena slobodna radna mjesta	1.1 – 30.6.2013.		1.1 – 30.6.2014.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	%	Ukupno	%	Nom.raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Nekvalifikovani i polukvalifikovani (I i II)	13845	64.49	17527	65.70	3682	126.59
2	Srednja stručna sprema (III, IV i V)	5850	27.25	6283	23.55	433	107.40
3	Viša i visoka škola (VI, VII i VIII)	1774	8.26	2869	10.75	1095	161.72
4	UKUPNO:	21469	100	26679	100	5210	124.27

Oglašena slobodna radna mjesta

- u prvom polugodištu 2013. i 2014. godine -

(Graf.8.)

Najviše slobodnih radnih mjesta je oglašeno za I sss 13.342 ili 50%, zatim II sss 4.185 ili 15,68% i IV sss 3.285 ili 12,31%.

Najviše slobodnih radnih mjesta je oglašeno u Budvi 10.133 ili 37,98%, Podgorici 5.278 ili 19,78% i Herceg Novom 2.653 ili 9,88%.

Oglašena slobodna radna mjesta

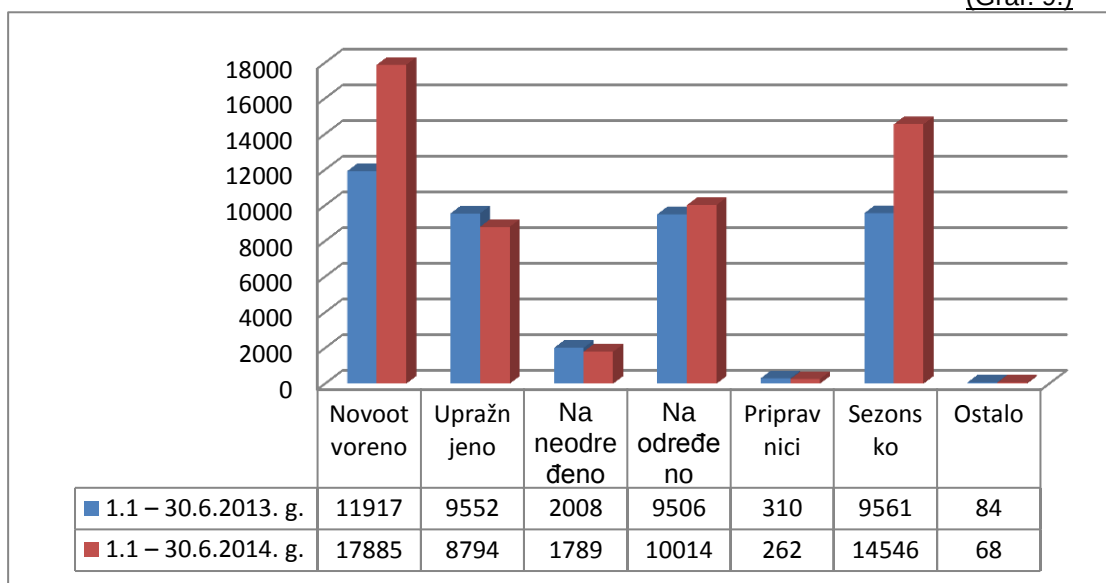
- prema vrsti radnog mjesta, radnog odnosa i stručnoj spremi –
(Tab.7.)

Rb	SSS	Ukupno	Vrsta radnog mjesta		Vrsta radnog odnosa				
			Novo otvorena	Upraznjena	Na neodređeno	Na određeno	Pripravnici	Sezonsko	Ostali
1	I	2	3	4	5	6	7	8	9
1	I	13342	10774	2568	372	3453	18	9487	12
2	II	4185	2488	1697	244	1334	0	2592	15
3	III	2929	1690	1239	200	1416	4	1284	25
4	IV	3285	1848	1437	327	1915	61	972	10
5	V	69	34	35	6	20	0	43	0
6	VI-1	239	108	131	43	144	4	48	0
7	VI-2	2	2	0	0	2	0	0	0
8	VII-1	2501	890	1611	568	1637	173	117	6
9	VII-2	62	27	35	14	43	2	3	0
10	VIII	65	24	41	15	50	0	0	0
11	Ukupno	26679	17885	8794	1789	10014	262	14546	68

Oglašena slobodna radna mjesta

- prema vrsti radnog mjesta i radnog odnosa -

(Graf. 9.)

Oglašena slobodna radna mjesta

- prema djelatnostima -

(Tab.8.)

Rb	Djelatnost	1.1 – 30.6.2013.		1.1 – 30.6.2014.		Odnosi 4:2	
		OSRM	%	OSRM	%	Nom.raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	846	3.94	641	2.83	-205	75.77
2	B.Rudarstvo	70	0.33	138	0.61	68	197.14
3	C Prerađivačka industrija.	1071	4.99	962	4.24	-109	89.82
4	D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	34	0.16	42	0.19	8	123.53
5	E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	272	1.27	320	1.41	48	117.65
6	F.Građevinarstvo	2374	11.06	3224	14.22	850	135.80
7	G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	3853	17.95	3181	14.03	-672	82.56
8	H.Saobraćaj i skladištenje	1130	5.26	943	4.16	-187	83.45
9	I.Usluge smještaja i ishrane	6781	31.59	7851	34.62	1070	115.78
10	J.Informisanje i komunikacije	286	1.33	339	1.49	53	118.53
11	K.Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	316	1.47	187	0.82	-129	59.18
12	L.Poslovanje nekretninama	212	0.99	392	1.73	180	184.91
13	M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	947	4.41	1333	5.88	386	140.76
14	N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1625	7.57	4246	18.72	2621	261.29
15	O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	342	1.59	552	2.43	210	161.40
16	P.Obrazovanje	302	1.41	926	4.08	624	306.62
17	Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	277	1.29	433	1.91	156	156.32
18	R.Umjetnost,zabava i rekreacija	459	2.14	429	1.89	-30	93.46
19	S.Ostale uslužne djelatnosti	266	1.24	534	2.35	268	200.75
20	T.Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	4	0.02	5	0.02	1	125.00
21	U. Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	2	0.01	1	0.00	-1	50.00
22	UKUPNO CRNA GORA=	21469	100	26679	117.64	5210	124.27

Najviše oglašanih slobodnih radnih mjesta je u uslugama smještaja i ishrane (7.851 ili 34,62%), zatim u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima (4.246 ili 18,72%) i građevinarstvu (3.224 ili 14,22%).

1.10. Zaposlenost

Prema prispjelim podacima, a dobijenim od strane poslodavaca i Poreske uprave Crne Gore kroz sistem Objedinjene registracije poreskih obveznika i osiguranika, u prvom polugodištu 2014. godine, posredstvom Zavoda za zapošljavanje, zaposlenje je dobilo 7.046 lica. U odnosu na isti period 2013. godine kada je zaposleno 7.142 lica, došlo je do smanjenja zapošljavanja za 96 lica ili 1,34%.

Najviše zapošljavanja je bilo u Podgorici – 2.086 ili 29,61%, zatim u Herceg Novom – 1.565 ili 22,21% i Budvi 674 ili 9,59%.

Najviše su zapošljavani srednjoškolci sa četvrtim stepenom stručne spreme – 1.929 ili 26,39%, zatim lica bez zanimanja i stručne spreme 1.426 ili 20,24%, VII stepen stručne spreme 1267 ili 18,0%, III stepen 1.219 ili 17,3%.

Pregled zapošljavanja

(Tab. 9.)

Rb	Opština	1.1 – 30.6.2013. g.		1.1 – 30.6.2014. g.		Odnosi 4:2	
		Zapošljavanje	%	Zapošljavanje	%	Nom.raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevica	1	0.01	13	0.18	12	1300
2	Bar	598	8.37	326	4.63	-272	54.52
3	Berane	44	0.62	31	0.44	-13	70.45
4	Bijelo Polje	211	2.95	253	3.59	42	119.91
5	Budva	690	9.66	674	9.57	-16	97.68
6	Cetinje	48	0.67	106	1.50	58	220.83
7	Danilovgrad	45	0.63	45	0.64	0	100.00
8	Herceg Novi	1652	23.13	1565	22.21	-87	94.73
9	Kolašin	11	0.15	12	0.17	1	109.09
10	Kotor	414	5.80	409	5.80	-5	98.79
11	Mojkovac	39	0.55	40	0.57	1	102.56
12	Nikšić	217	3.04	189	2.68	-28	87.10
13	Plav	5	0.07	7	0.10	2	140.00
14	Pljevlja	152	2.13	370	5.25	218	243.42
15	Plužine	7	0.10	1	0.01	-6	14.29
16	Podgorica	2113	29.59	2086	29.61	-27	98.72
17	Rožaje	36	0.50	29	0.41	-7	80.56
18	Šavnik	2	0.03	1	0.01	-1	50.00
19	Tivat	483	6.76	619	8.79	136	128.16
20	Ulcinj	345	4.83	247	3.51	-98	71.59
21	Žabljak	29	0.41	23	0.33	-6	79.31
	Ukupno:	7142	100.00	7046	100.00	-96	98.66

Na **neodređeno** radno vrijeme su zaposlena 593 lica ili 8,42%, a na **određeno** 6.453 ili 91,58%.

Zapošljavanje

- prema stepenima stručne spreme, vrsti radnog mjesta i radnog odnosa –
(Tab.10.)

<i>Rb</i>	Sss <i>1</i>	Ukupno <i>2</i>	Neodređeno <i>5</i>	Određeno <i>6</i>
1	I	1426	45	1381
2	II	989	74	915
3	III	1219	100	1119
4	IV	1929	171	1758
5	V	34	1	33
6	VI ₁	132	15	117
7	VI ₂	2	0	2
8	VII ₁	1267	182	1085
9	VII ₂	46	5	41
10	VIII	2	0	2
11	Ukupno	7046	593	6453

2.11. Zapošljavanje i rad stranaca

I pored znatno veće ponude od tražnje, ukupno, i po stepenima stručne spreme, u oblasti građevinarstva, ugostiteljstva i poljoprivrede u određenom periodu godine, tražnja pojedinih zanimanja prevazilazi ponudu.

Zapravo, ponudom domicilne radne snage za obavljanje poslova u navedenim djelatnostima u vrijeme sezone zadovoljava se svega oko 30% tražnje što nameće potrebu, obezbjeđivanja radne snaga, uglavnom, iz zemalja iz okruženja.

Karakteristika takvog radnog angažovanja je da, često, u kratkom roku, koji u oblasti turističke privrede, poljoprivrede pa i građevinarstva često diktiraju i vremenski uslovi i da, praktično za nekoliko dana, treba obezbijediti potrebnu radnu snagu.

Takav način obezbjeđivanja radne snage funkcioniše godinama i do donošenja Uredbe o radnom angažovanju nerezidentnih fizičkih lica (početak 2003. godine) i Zakona o radu i zapošljavanju stranaca (2008. godina) bilo je malo podataka o obimu i strukturi angažovane nerezidentne radne snage. Do tada se ova radna snaga obezbjeđivala posredstvom tzv. "Omladinskih radnih zadruga" ili kao vid nelegalnog radnog angažovanja.

Navedenim zakonom je na nov način, saglasno uporednoj praksi i rješenjima u zemljama iz okruženja, uređen rad i zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori. Tako su, uvođenjem većeg broja vrsta radnih dozvola, uvažene specifičnosti različitog radnog angažovanja stranaca, a kroz sistem kvota utvrđuje njihov obim i struktura.

U prvoj polovini 2013. godine izdato je 13.756 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca što je za 3,84% više u odnosu na isti period 2013. godine (u 2013. godini 13.247 izdatih dozvola).

Najveći broj dozvola je izdala Područna jedinica Bar, za opštine Bar, Budvu i Ulcinj 5.914 ili 42,99%, zatim Područna jedinica Podgorica, za Podgoricu, Cetinje, Kolašin i Danilovgrad 3.591 ili 26,1% i Područna jedinica Herceg Novi, za opštine Herceg Novi, Tivat i Kotor 3.535 ili 25,7%.

Najviše dozvola izdato je u Budvi (4.055 ili 29,48%) gdje preovladavaju radne dozvole za oblast turizma i ugostiteljstva, zatim u Podgorici (3.376 ili 24,54%) gdje su najzastupljenije radne dozvole koje se odnose na oblast građevinarstva i poljoprivrede i Herceg Novom (1.640 ili 11,92%) gdje se, radne dozvole najčešće odnose na turizam i ugostiteljstvo.

Najviše stranaca koji se zapošljavaju u Crnoj Gori su iz Srbije 6.349 ili 46,15%, Bosne i Hercegovine 2.964 ili 21,55%, Ruske Federacije 1.542 ili 11,21% i Makedonije 807 ili 5,87%.

Posmatrano prema djelatnostima, najviše dozvola je izdato u oblasti usluga smještaja i ishrane (3.142 ili 24,18% od broja dozvola koje su razvrstane po djelatnostima–12.994, nisu uključene lične radne dozvole), zatim građevinarstva (3.093 ili 23,8%) i trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala (1.816 ili 13,97%).

U pogledu zanimanja, odnosno poslova na kojima se angažuju stranci u Crnoj Gori, to su: u oblasti ugostiteljstva najčešće konobari, šankeri, sobarice, kuvari, u oblasti građevinarstva PK i NK radnici, armirači, tesari, zidari, moleri-farbari, fasaderi, instalateri, monter, zavarivači, keramičari, građevinski tehničari, bravari, u oblasti trgovine prodavci, a u oblasti poljoprivrede najčešće PK i NK radnici.

1.12. Osiguranje za slučaj nezaposlenosti

Nakon prestanka radnog odnosa nezaposleno lica ima pravo, po osnovu osiguranja za slučaj nezaposlenosti, na isplatu novčane naknade pod određenim uslovima.

Uslovi za sticanje prava, ostvarivanje i prestanak, dužina trajanja, visina novčane naknade i ponovno sticanja prava na novčanu naknadu utvrđeni su Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (»Sl. list Crne Gore«, br. 14/10, 45/12 i 61/13)

Pravo na novčanu naknadu, u smislu ovog zakona, ima osiguranik koji prije prestanka radnog odnosa ima staž osiguranja od najmanje 12 mjeseci neprekidno ili sa prekidima u poslednjih 18 mjeseci, kojem je radni odnos prestao

bez njegove saglasnosti ili krivice i ako se prijavi Zavodu i podnese zahtjev u zakonom propisanom roku.

Osnovni kriterijum za utvrđivanje perioda za koje vrijeme nezaposlenom licu nakon prestanka radnog odnosa pripada novčana naknada, je prethodno ostvarena dužina staža osiguranja. Minimalni period za koji se vrši isplata novčane naknade iznosi tri mjeseca (za osiguranike sa stažom osiguranja dugim od jedne do pet godina), a maksimalni 12 mjeseci (za osiguranike sa više od 25 godina staža osiguranja). Izuzetak čini nezaposleno lice, ako ima više od 35 godina staža osiguranja, kojem pravo na novčanu naknadu traje do ponovnog zaposlenja ili do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu. Isto pravo ima roditelj lica koje u skladu sa zakonom ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, pod uslovom da ima više od 25 godina staža.

Takođe, novčana naknada pripada invalidu II odnosno III kategorije, koji nije korisnik privremene naknade po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, bez obzira na ostvareni staž osiguranja, dok čeka na zaposlenje, odnosno do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu u skladu sa zakonom.

Novčana naknada, shodno članu 57 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, iznosi 40% minimalne zarade utvrđene Opštim kolektivnim ugovorom.

Izuzetno invalidu rada II i III kategorije, saglasno Zakonu o dopunama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (»Sl.list CG«, br. 61/13), počev od 1. januara 2014. godine, pripada pravo na novčanu naknadu u iznosu najniže penzije u Crnoj Gori utvrđene Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Na iznos isplaćene novčane naknade obračunavaju se i plaćaju doprinosi za zdravstveno i penzijsko – invalidsko osiguranje.

Pregled isplata novčanih naknada u 2014. godini

(Tab. 11.)

Rb	Mjesec	NN – 77,20€		Mini penzija UNN – 100,40€		Ukupno	
		Broj korisnika	Sredstva bruto	Broj korisnika	Sredstva bruto	Broj korisnika	Sredstva bruto
	1	4	5	6	7	8	9
1	Januar	6411	643546.64	3298	411608.84	9674	1055155.48
2	Februar	6461	660394.99	3259	405796.58	9720	1066191.57
3	Mart	6119	597185.32	3243	404824.58	9362	1002009.90
4	April	5725	554940.30	3178	393625.73	8905	948566.03
5	Maj	5649	556903.67	3106	384628.19	8755	941531.86
6	Jun	5617	544930.80	2989	370127.62	8606	915058.42

Na osnovu datih podataka uočava se smanjenje broja korisnika novčane naknade, u prvih šest mjeseci 2014. godine. U prosjeku, mjesečno je 9.170 nezaposlenih lica koristilo navedeno pravo.

Ukupna sredstva izdvojena za novčanu naknadu za prvo polugodište 2014. godine iznose 5.928.513,26 eura.

2. PROGRAMSKE AKTIVNOSTI

Akcionim planom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2014. godinu, utvrđene su mjere i aktivnosti usmjerene ka ostvarivanju prioriteta i ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015. godine, koji su zasnovani na potrebi rješavanja aktuelnih problema na tržištu rada, kao što su: visoka dugoročna nezaposlenost, visoko učešće mladih u strukturi nezaposlenih, izražene disproporcije između ponude i tražnje na tržištu rada, znatan rast broja nezaposlenih visokoškolaca, regionalne razlike u nezaposlenosti, kao i veliki broj nezaposlenih koji se smatraju teže zapošljivim.

Shodno odredbama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donio je Program rada za 2014. godinu kojim su utvrđene mjere i aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2014. godinu, koje Zavod sprovodi, kao i finansijski okvir za realizaciju ovih programskih aktivnosti.

Saglasno prioritetima i ciljevima politike zapošljavanja, u prvom polugodištu tekuće godine, Zavod je:

- *u cilju povećanja efikasnosti aktivne politike zapošljavanja:* realizovao programe obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica, javne radove, programe pružanja pomoći mladima da steknu prvo praktično iskustvo, odnosno programe stimulisanja prvog zapošljavanja i finansiranja zarada pripravnika, stimulisanja zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima i druge programe
- *u cilju povećanja samozapošljavanja:* programe stimulisanja preduzetništva, kroz dodjelu kredita za samozapošljavanje nezaposlenih lica i obuku za preduzetnike i lica koja započinju biznis;
- *u cilju integracije u zapošljavanje lica sa invaliditetom i teže zapošljivih lica:* programe profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, zdravstveno ugroženih, pripadnika RE populacije, programe aktivne politike zapošljavanja za ova lica i druge programe u cilju povećanja zaposlenosti.

Programi su sprovedeni u finansijskim okvirima utvrđenim Programom rada Zavoda za 2014. godinu, saglasno zakonskim propisima, a na način i pod uslovima utvrđenim podzakonskim aktima za sprovođenje zakona.

2.1. Stručni tretman nezaposlenih lica

Radi povećanja ukupne zaposlenosti i unapređenja kvaliteta ponude radne snage Zavod je realizovao utvrđene oblike rada sa nezaposlenima.

Informativni razgovori organizuju se za novoprijavljena lica sa evidencije Zavoda, a izvode ih savjetnici za zapošljavanje. Cilj informativnih razgovora je upoznavanje nezaposlenih lica sa uslovima i mogućnostima zapošljavanja, aktuelnim i očekivanim kretanjima na tržištu rada, programima aktivne politike zapošljavanja, odnosno poslovima Zavoda za zapošljavanje. Na informativnom razgovoru nezaposlena lica dobijaju informacije o svojim pravima i obavezama, koje imaju dok se nalaze na evidenciji Zavoda. Nezaposlenim se, kroz ove razgovore, u grupama od po 7-15 učesnika, ukazuje i na to koliko je važna njihova aktivna uloga u traženju zaposlenja, prezentiraju im se statistički podaci o važnim karakteristikama tržišta rada, potražnji za pojedinim zanimanjima i stanju na evidenciji Zavoda, ukazuje se na potrebu za sticanjem novih znanja radi očuvanja radne kondicije i lakšeg uključivanja na tržište rada. Za prvih šest mjeseci 2014. godine kroz ovaj stručni tretman prošlo je 2.685 lica.

Informativno–motivaconi seminari (radionice) su programi namijenjeni svim nezaposlenim licima, a imaju svrhu da informišu nezaposlene o svim značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja. Takođe, cilj im je da motivišu nezaposlene na aktivno traženje zaposlenja. Ovi seminari bitno utiču na jačanje samopouzdanja što je važan preduslov za samostalno aktivno traženje posla. Uče se i konkretne vještine pisanja molbi, biografija, predstavljanje poslodavcu. Izvode se i specijalističke radionice za lica koja planiraju da se bave preduzetništvom. Za prvih šest mjeseci 2014. godine ovu vrstu programa prošla su 174 nezaposlena lica. Naše analize pokazuju da ovi seminari vrlo podsticajno utiču na nezaposlena lica da aktivno traže posao, a isto tako podstiču nezaposlena lica na aktivno učešće u programima APZ.

Za svako nezaposleno lice savjetnici za zapošljavanje rade **individualni plan zapošljavanja** na osnovu strukturiranog **intervjua**. Plan zapošljavanja pomaže nezaposlenom licu da brže dođe do posla uz visoko stručno i profesionalno usmjeravanje savjetnika. Za prvih šest mjeseci 2014. godine je urađen 15.141 intervju, 29.814 planova zapošljavanja i 50.551 realizacija planova zapošljavanja.

Stručni tretman nezaposlenih lica

(Tab 12.)

	Biro rada	Interviju	Informativni razgovor	Plan zapošljavanja	Realizacija plana zapošljavanja	Informativno motivacioni seminari
Rb	1	2	3	4	5	6
1	Podgorica	4776	930	9149	17466	26
2	Nikšić	3177	301	4307	5296	54
3	Pljevlja	289	116	1938	4148	20
4	Herceg Novi	1660	701	3797	4763	32
5	Bijelo Polje	1604	278	3670	9938	12
6	Berane	2025	202	3806	4727	12
7	Bar	1883	157	3147	4213	18
8	Ukupno:	15414	2685	29814	50551	174

PRIORITET 1: Povećanje zaposlenosti. Smanjenje stope nezaposlenosti

CILJ 2. Povećanje efikasnosti aktivne politike zapošljavanja sa posebnim naglaskom na integraciju dugoročno nezaposlenih lica, mladih nezaposlenih i žena nezaposlenih na tržištu rada.

MJERA 1.2.1. Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica: za poznatog poslodavca i za tržište rada

Shodno Zakonu o zapošljavanju, obrazovanje i osposobljavanje su aktivnosti kojima se nezaposlenim licima, pruža mogućnost da, kroz programe obrazovanja i osposobljavanja, inoviraju znanja u okviru istog zanimanja i nivoa obrazovanja, steknu stručnu kvalifikaciju, prekvalifikuju se i steknu ključne vještine, radi unapređenja njihove konkurentnosti na tržištu rada, odnosno obezbjeđenja neposrednog zapošljavanja ovih lica.

Ciljnu grupu ovih programa čine dugoročno nezaposlena lica sa neadekvatnim znanjima i vještinama, suficitarnih zanimanja, bez zanimanja, pripadnici RE populacije, korisnici novčane naknade i drugih socijalnih davanja i druga lica iz evidencije Zavoda zainteresovana za učešće u programima.

Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja podrazumijeva sprovođenje aktivnosti pripreme i izbora nezaposlenih lica – učesnika programa, izbora organizatora obrazovanja – izvođača programa obrazovanja i osposobljavanja, praćenja i izvještavanja o realizaciji programa, finansiranja, odnosno sufinansiranja programa, ocjenjivanja rezultata programa i drugih aktivnosti koje su od značaja za efikasno sprovođenje programa obrazovanja i osposobljavanja.

Aktivnosti na realizaciji programa obrazovanja i osposobljavanja sprovode se na način utvrđen Pravilnikom o uslovima, načinu, kriterijumima i obimu sprovođenja mjera. Shodno tome, Zavod raspisuje javni konkurs za izbor izvođača programa

obrazovanja i osposobljavanja kojim su utvrđeni rokovi, kriterijumi i drugi uslovi njihovog izbora. Operativno tehnički i dinamički programi se realizuju na osnovu odluka Upravnog odbora Zavoda, kao osnova za zaključivanje ugovora sa organizatorima obrazovanja i učesnicima programa, kojima se definišu njihova međusobna prava, obaveze i odgovornosti u realizaciji programa.

2.2. Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih

Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih realizovani su za 1.008 lica iz evidencije Zavoda, od kojih 716 učesnika programa obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije i 292 učesnika programa obrazovanja za sticanje znanja i vještina, što je za 548 lica iznad planiranog broja učesnika ovih programa za 2014. godinu.

Programi osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu kojima se obezbjeđuje zapošljavanje učesnika programa na neodređeno vrijeme realizovani su za 56 lica iz evidencije Zavoda i 2 zaposlena lica kojima je zbog izmjene tehnologije rada sticanje novih znanja i vještina uslov za održavanje postojećeg zaposlenja, što je za 142 lica ispod planiranog broja učesnika ovog programa za 2014. godinu.

Programi obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije i programi osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu

Programi obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije i programi osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu realizovani su u saradnji sa organizatorima obrazovanja i poslodavcima, za 350 lica, od kojih je u programima obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije, shodno potrebama tržišta rada uključeno 292 lica, što je za 92 lica iznad planiranog broja učesnika, a u programima osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu 58 lica.

Za rad u prerađivačkoj industriji pripremalo se 35 lica, od kojih za zanimanja metaloprerade i elektrotehnike 21 i prerade hrane 14, dok se 75 lica osposobljavalo za zapošljavanje u građevinarstvu, a 130 nezaposlenih lica za turističko–ugostiteljska zanimanja.

Programima za rad u uslužnim djelatnostima obuhvaćeno je 73, a u ostalim djelatnostima 37 lica.

Programi obrazovanja za sticanje znanja i vještina

Programima obrazovanja za sticanje znanja i vještina obuhvaćeno je 716 lica koja traže zaposlenje, što je za 456 lica iznad planiranog broja polaznika u 2014. godini.

Programi informatičkog opismenjavanja organizovani su za 242 lica, programi sticanja znanja iz stranih jezika za 367 lica, dok su za 107 učesnika realizovani vozački ispiti za »C«, »D« i »E« kategoriju, programi sticanja preduzetničkih vještina, kao i drugih vještina bitnih za obavljanje poslova u okviru zanimanja.

Učesnici programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih i programa osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu

Posmatrano prema nivoima obrazovanja najviše je uključenih lica sa završenom srednjom školom (III i IV nivoa obrazovanja) 684 lica, zatim sa visokom školom 323 i 59 lica sa završenom osnovnom školom.

Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvuju sa 55,49% (592 učesnika).

Posmatrano prema starosnim grupama, učešće lica do 25 godina života iznosi 33,28% (354 lica), od 25 do 50 godina života 63,38% ili 676 učesnika i preko 50 godina života 3,34% ili 36 učesnik.

Učešće dugoročno nezaposlenih lica iznosi 45,56% (486 lica). Učešće RE populacije u navedenim programima iznosi 0,94% (10 lica).

MJERA 1.2.2. Implementacija programa usmjerenih na dugoročno nezaposlene i teže zapošljiva lica kroz javne radove, programe za podsticanje karijernog razvoja i druge posebne programe i projekte

2.3. Javni radovi

Shodno Zakonu o zapošljavanju, javni rad je rad koji se organizuje u cilju zapošljavanja na određeno vrijeme prioriteto teže zapošljivih lica, radi očuvanja i unapređenja njihovih radnih sposobnosti, kao i ostvarivanja određenog javnog interesa.

Ciljnu grupu ovih programa čine nezaposlena lica iz evidencije Zavoda, prioriteto teže zapošljiva lica koja su identifikovana kao dugoročno nezaposlena lica, lica sa invaliditetom, lica umanjenih radnih sposobnosti koja nemaju karakter invalidnosti, pripadnici RE populacije, korisnici novčane naknade i socijalnih davanja i druga nezaposlena lica kojima se omogućava radna i socijalna uključenost i ublažavanje posledice dugoročne nezaposlenosti.

Polazeći od definisanih problema i potreba u realizaciji programa od javnog interesa, raspoloživih finansijskih sredstava za ove namjene, kao i obrazovnih i socio–ekonomskih potreba teže zapošljivih lica, Zavod je, saglasno kriterijumima izbora definisanim javnim pozivom, izvršio izbor izvođača programa, pripremu i

selekciju nezaposlenih lica i saglasno odlukama Upravnog odbora Zavoda o finansiranju, odnosno sufinansiranju javnih radova, za prvih šest mjeseci ove godine organizovao radove za 580 učesnika (63% planiranog broja učesnika u 2014. godini). Broj uključenih lica u javne radove, za prvih šest mjeseci ove godine, veći je za 39,3% u odnosu na isti period prošle godine.

Javni radovi se izvode kroz programe socijalne zaštite, ekološke, obrazovne, kulturne i druge slične programe utemeljene na društveno korisnom i neprofitabilnom radu koji na tržištu ne stvara nelojalnu konkurenciju. Ovim programima se nezaposlenim licima omogućava podizanje nivoa radnih potencijala, znanja i vještina kojima se preventivno utiče na posledice njihove dugoročne nezaposlenosti. Organizuju se u saradnji sa ministarstvima, lokalnim upravama, javnim ustanovama, nevladinim sektorom, poslodavcima i drugim pravnim licima.

Državni javni radovi

U saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, opštinama i javnim komunalnim preduzećima realizuje se državni javni rad «Neka bude čisto za 2014. godinu», u trajanju od tri mjeseca, za 97 lica sa evidencije Zavoda. Aktivnosti na realizaciji ovog rada odnose se na adekvatnu pripremu crnogorskih opština za turističku sezonu, unapređenje imidža Crne Gore kao ekološke države i turističke destinacije i podizanje kvaliteta turističkog proizvoda u Crnoj Gori.

Lokalni javni radovi

Takođe, u saradnji sa opštinama, javnim institucijama i nevladinim sektorom realizuju se i radovi na lokalnom nivou u kojima učestvuju 483 nezaposlena lica. Radovi se izvode u trajanju od jednog do devet mjeseci, a odnose se na negu starih lica u stanju socijalne potrebe, pružanje usluga djeci i mladima sa teškoćama u razvoju, podsticanje razvoja ruralnog i primorskog turizma, izradu suvenira, sređivanje bibliotekarske građe, uređenje nacionalnih i gradskih parkova, korita i obala rijeka, uslužni servis zanatskih radova, i dr.

Posmatrano prema nivoima obrazovanja najviše je uključenih lica sa završenom srednjom školom (III i IV nivoa obrazovanja) 305 lica, zatim sa visokom školom 152 i 123 lica sa završenom osnovnom školom. Lica ženskog pola učestvuju sa 55% (319 učesnika). Učešće lica do 25 godina života iznosi 11,6% (67), a preko 50 godina života 15,2% ili 88 učesnika. Zatim, 56% učesnika javnih radova je iz opština na sjeveru zemlje.

Učešće dugoročno nezaposlenih lica, odnosno lica koja su na evidencije nezaposlenih duže od 12 mjeseci i koja su zbog posledica prolongirane nezaposlenosti nedovoljno konkurentna na tržištu rada, iznosi 56 %. Učešće lica sa određenim zdravstvenim i socijalnim smetnjama, kao što su lica sa

invaliditetom (9), lica umanjениh radnih sposobnosti koja nemaju karakter invalidnosti (134), pripadnika RE populacije (11), korisnika novčane naknade (86) i socijalnih davanja, kao što je materijalno obezbjeđenje porodice (9), u navedenim programima, iznosi oko 43% (249 lica).

MJERA 1.2.3. Pružanje pomoći mladima da steknu prvo praktično iskustvo kroz stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem

2.4. Stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem

Zavod je krajem 2013. godine počeo sa realizacijom pilot programa stimulisanja prvog zapošljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem, III i IV nivoa obrazovanja, bez radnog staža ili sa stažom u nižem nivou obrazovanja, kojima je omogućeno da u radnom okruženju steknu znanja i vještine potrebne za obavljanje poslova određenog zanimanja.

U tom smislu, u izvještajnom periodu program se realizuje za 336 lica, od kojih 85 lica III nivoa obrazovanja i 251 lice IV nivoa obrazovanja stiču znanja i vještine kroz rad u prerađivačkoj industriji (58 lica), građevinarstvu (10 lica), turizmu i ugostiteljstvu (92 lica), trgovini i drugim djelatnostima (176 lica).

U realizaciji ovog programa dat je određen prioritet sjevernim, manje razvijenim opštinama zbog veće nezaposlenosti, a i trenda rasta učešća mladih u ukupnoj nezaposlenosti koji je u tim opštinama izraženiji. U tom smislu treba istaći da, u navedenom programu, lica iz opština sjevernog regiona učestvuju sa 59% (198 lica), dok lica iz opština centralnog i južnog regiona sa 41%(138 lica).

Lica ženskog pola, u navedenom programu učestvuju sa 28,6% (96 lica).

Posmatrano prema starosnim grupama, najviše je učešće lica do 25 godina života i iznosi 58,3% (196 lica), od 25 do 30 godina života 20,2% ili 68 lica i preko 30 godina života 21,3% ili 72 učesnik.

MJERA 1.2.4. Pružanje pomoći mladima da steknu prvo praktično radno iskustvo kroz finansiranje zarada pripravnika

2.5. Zapošljavanje pripravnika

Shodno Zakonu o zapošljavanju, finansiranje zarada pripravnika je mjera aktivne politike zapošljavanja kojom se pruža pomoć licima iz evidencije Zavoda da kroz prvo zapošljavanje u određenom nivou obrazovanja i zanimanja osposobe za samostalni rad.

Mjera aktivne politike zapošljavanja koju sprovodi Zavod se ogleda u učešću Zavoda u finansiranju zarade za vrijeme trajanja pripravničkog staža, odnosno njihovog osposobljavanja za samostalan rad.

Značaj u realizovanju ove mjere, je pružanje mogućnosti prvog zapošljavanja lica nakon završetka redovnog školovanja. Sticanje prvog iskustva za određeni broj pripravnika je uslov za polaganje stručnog ispita, odnosno zasnivanje radnog odnosa u nekim djelatnostima (državna uprava, obrazovanje, zdravstvo i drugi). Ova mjera aktivne politike Zavoda u ovoj godini se nije realizovala zbog nedostatka finansijskih sredstava za ove namjene, kao i zbog realizacije Programa stručnog osposobljavanja lica sa visokom stručnom spremom, kojim je obuhvaćen veliki broj ove ciljne grupe.

U 2014. godini finansirane su samo preuzete obaveze po ugovorima zaključenim u prethodnom periodu.

MJERA 1.2.5. Pružanje usluga profesionalne orijentacije licima koji imaju potrebu za ovom uslugom

2.6. Profesionalna orijentacija

2.6.1. Opšti programi profesionalne orijentacije

Opšti programi profesionalne orijentacije u odnosu na metod rada dijele se na individualne i grupne programe:

Individualni programi profesionalne orijentacije zahtijevaju od klijenta (učenika, studenta, nezaposlenog i/ili zaposlenog lica) u prosjeku do dva susreta sa savjetnikom za profesionalnu orijentaciju.

U grupnim programima klijenti (učenici, studenti, nezaposleni i/ili zaposlena lica) su u ravnopravnom odnosu sa savjetnikom. Grupni rad uključuje od minimum 7 do maksimum 16 klijenata u okviru kojeg minimum trajanja servisirane usluge iznosi od 45 do 90, odnosno 270 minuta dnevno, zavisno od strukture programa.

Pod opštim programima profesionalne orijentacije podrazumjeva se pružanje sljedećih usluga:

- Profesionalno informisanje;
- Profesionalno savjetovanje;
- Psihološka obrada uz primjenu odgovarajuće testovne baterije¹;
- Selekcija za mjere APZ-a i poslodavce.

¹ Testovna baterija za psihološku obradu u Zavodu za zapošljavanje nije obnovljena od 2005. godine što postojeću čini zastarjelom i značajno neupotrebljivom. Sa tim u vezi neophodna je hitna nabavka testovnog materijala novijeg datuma i obuka za korišćenje istog.

Prikaz korisnika usluga opštih programa profesionalne orijentacije

(Tab. 13.)

Opšti programi	Januar – februar (broj učesnika)		Mart – april (broj učesnika)		Maj – jun (broj učesnika)		Ukupno	
	N ²	U ³	N	U	N	U	N	U
Prof. informisanje-grupno	88	773	112	1.171	141	286	341	2.230
Prof. savjetovanje - grupno	44	246	32	1.502	30	462	106	2.210
Prof.informisanje-individualno	340	118	335	633	444	652	1.119	1.403
Prof.savjetovanje-individualno	139	85	115	373	195	208	345	666
Psihološka obrada	39	109	73	294	93	147	205	550
Selekcija za mjere APZ i poslodavce	40	0	49	0	13	0	102	0

U proteklom periodu tekuće godine, najveći broj klijenata koristio je usluge grupnog profesionalnog informisanja (2.230 učenika i 341 nezaposlenih lica), zatim usluge individualnog profesionalnog informisanja (1.403 učenika i 1.119 nezaposlenih lica). Najmanje servisirana je usluga selekcije za mjere APZ-a i poslodavce, što je posljedica smanjenog interesovanja poslodavaca za ovu vrstu usluge. Psihološka obrada servisirana je za 755, a individualno profesionalno savjetovanje za 1.011 klijenata.

2.6.2. Posebni programi profesionalne orijentacije

Program »Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama«

Program »Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama« koji je iniciran od strane Zavoda za zapošljavanje i Ministarstva prosvjete i sporta, realizuje savjetnik za profesionalnu orijentaciju u Centrima za informisanje i profesionalno savjetovanje u obrazovnim ustanovama, kontinuirano, počev od 2011. godine.

Program je pokrenut sa namjerom da mladima u obrazovnom sistemu koji izlaze na tržište rada i/ili nastavljaju školovanje pruži osnovu za podsticanje karijernog razvoja, pravilnog izbora zanimanja, izbora zaposlenja, razvijanje ideje o preduzetništvu i sl., odnosno da se učenicima osnovnih i srednjih škola pruži mogućnost pravovremenog profesionalnog informisanja o segmentima značajnim za izbor zanimanja i karijernog razvoja. Ovaj program se realizuje za učenike osnovnih škola, za učenike srednjih škola koji izlaze na tržište rada i za učenike srednjih škola koji nastavljaju školovanje.

² Interna skraćenica za nezaposlena lica

³ Interna skraćenica za učenike (školsku omladinu)

Korisnici usluga Programa
“Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama”

(Tab.14.)

AKTIVNOSTI	Januar-februar (broj posjećenih škola)	Mart-april (broj realizovanih aktivnosti u odjeljenjima)	Maj-jun (broj informisanih učenika)	Ukupno:
Promocija usluga CIPS-ova u osnovnim školama	23	81	1652	1756
Promocija usluga CIPS-ova u srednjim školama	13	69	1634	1716
PROGRAMI	Januar-februar (broj učesnika)	Mart-april (broj učesnika)	Maj-jun (broj učesnika)	Ukupno:
Izbor zanimanja za učenike osnovnih škola	170	771	127	1068
Izbor zanimanja za učenike gimnazija koji nastavljaju školovanje	141	217	81	439
Izbor zanimanja za učenike srednjih stručnih škola koji nastavljaju školovanje	148	488	137	773
Izbor zanimanja za učenike srednjih stručnih škola koji izlaze na tržište rada	10	499	43	552

Savjetnici za profesionalnu orijentaciju posjetili su 150 osnovnih i srednjih škola i o uslugama CIPS-ova informisali 3.286 učenika.

Program “Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih nezaposlenih lica”

Program “Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih nezaposlenih lica” namjenjen je licima koja se prvi put prijavljuju na evidenciju Zavoda za zapošljavanje, a u funkciji podsticanja profesionalnog razvoja kandidata za zapošljavanje.

U cilju povećanja zapošljivosti nezaposlenih lica, svrstanih u kategoriju neposredno zapošljivih, obaveza svakog novoprijavljenog lica je da odmah nakon prijave, učestvuje u ovom programu (seminaru), a obaveza savjetnika za evidenciju i posredovanje da novoprijavljena lica, trijažom svrstana u kategoriju neposredno zapošljivih lica, usmjere u ovaj program.

Program se realizuje, kroz seminare (radionice), u trajanju od jednog do tri dana. Koncipiran je tako da sažima program usmjeren ka socijalnoj formi, program fokusiran na informisanju, motivisanju i aktivnom traženju zaposlenja.

Korisnici usluga Programa “Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih”

(Tab. 15.)

OPŠTI PROGRAMI	Januar-februar (broj seminara/ broj učesnika)	Mart- april (broj seminara/ broj učesnika)	Maj-jun (broj seminara/ broj učesnika)
Program jednodnevnog seminara	0/0	1 seminar/ 7 lica	1 seminar/ 7 lica
Program dvodnevnog seminara	4 seminara/ 59 lica	8 seminara/ 100 lica	5 seminara/ 57 lica
Program trodnevnog seminara	2 seminara/ 30 lica	4 seminara/ 37 lica	3 seminara/ 30 lica

MJERA 1.2.7. Unapređenje nivoa povezanosti poslodavaca i nezaposlenih putem informacionog sistema i razvoja vidova neposredne komunikacije (informatičko povezivanje, sajmovi zapošljavanja, okrugli stolovi)

2. 7. Rad sa poslodavcima

Zavod je u prvom polugodištu ove godine nastavio intenzivnu saradnju sa poslodavcima. U cilju unapređenja rada, poslodavcima su u područnim jedinicama i biroima rada pružane potrebne usluge, i to:

- oglašavanje slobodnih radnih mjesta,
- direktno posredovanje na osnovu zahtjeva poslodavaca za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta, putem tzv. predselekcija i selekcija kandidata,
- posredovanje za sezonsko zapošljavanje,
- informacije i podnošenje zahtjeva za kreditiranje,
- informacije i zaključivanje ugovora o refundaciji pripravničkog staža,
- izdavanje radnih dozvola za rad stranaca,
- servis promjena zaposlenja,
- posjete poslodavcima,
- tematski sastanci, prezentacije, okrugli stolovi i sl.
- kontakti sa udruženjima poslodavaca, i
- informacije i podrška za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Osim toga, nastavljene su aktivnosti organizovanja i učešća Zavoda na sajmovima, okruglim stolovima, uključivanja poslodavaca u obuke, izradu programa, monitoring i evaluaciju obuka, kreditiranje, zapošljavanje pripravnika, sezonsko zapošljavanje, javne radove i drugo.

Direktno posredovanje

Ovim načinom posredovanja na jednostavan, olakšan i brz način zadovoljavaju se potrebe ponude i tražnje. Na osnovu zahtjeva poslodavaca za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta, u biroima rada se organizuju aktivnosti tzv. predselekcija, selekcija i intervjuja, kojima se vrši izbor kandidata koji mogu zadovoljiti iskazane potrebe. Potrebe se utvrđuju putem intervjuja sa poslodavcima, kojima se dobijaju što konkretniji podaci o zahtjevima radnog mjesta (školska sprema, radno iskustvo, posebna znanja i vještine, karakteristike zaposlenog i dr.). Na osnovu dobijenih informacija savjetodavci među nezaposlenim licima pronalaze odgovarajuće kandidate, koji potom učestvuju u postupku selekcije.

Savjetnici za rad sa poslodavcima odrađuju sa izabranim licima postupke predselekcije i selekcije.

Cilj predselekcije je da se putem grupnih razgovora sa više nezaposlenih lica ustanovi njihovo iskustvo, kompetencije i motivisanost za rad na odgovarajućem upražnjenom radnom mjestu i da se poslodavcima pošalju kandidati koji ispunjavaju tražene uslove.

Selekcije se rade u prisustvu poslodavaca, koji uz pomoć savjetnika za rad sa poslodavcima obavljaju grupne ili individualne intervjuje sa nezaposlenim licima. Na ovaj način se postiže pozitivan rezultat, jer se na jednom mjestu direktno sučeljavaju ponuda i tražnja i upoznaju sa onim što se traži i što se nudi. U posljednje vrijeme je jako popularizovana ova vrsta usluge Zavoda prema poslodavcima. Oni su shvatili njen značaj i ovu vrstu usluge sve više traže.

U proteklih šest mjeseci, poslodavci su, posredstvom Zavoda, iskazali potrebu za 3.878 radnika. Selekciju je prošlo 2.343 nezaposlena lica, dok je direktno posredovano za 2.842 lica.

Najtraženija zanimanja u prvih šest mjeseci tekuće godine, obzirom da je turistička sezona u toku, bila su iz oblasti turizma i ugostiteljstva (konobari, kuvari, pica majstori, sobarice, higijeničarke, serviri itd), zatim prodavači, diplomirani ekonomisti, elektroinženjeri, dok se pored osnovnih znanja sve više traže i dodatna, kao što su npr. znanje stranih jezika i rad na računaru. Od ličnih karakteristika traže se: motivisanost za rad i dodatna usavršavanja, inicijativnost, odgovornost, fleksibilnost, prilagodljivost itd.

2.8. Sezonsko zapošljavanje

Sezonsko zapošljavanje je vid zapošljavanja koji sve značajnije utiče na ublažavanje problema nezaposlenosti, jer se u toku sezone na ovim poslovima angažuje oko 30% od ukupnog broja nezaposlenih lica.

Na svim organizacionim nivoima u Zavodu za zapošljavanje, sezonskom zapošljavanju se posvećuje velika pažnja. Shvatajući značaj sezonskog zapošljavanja za privredni razvoj Crne Gore, Zavod je i organizaciono podijelio svoje aktivnosti, tako da u okviru Sektora za poslove zapošljavanja djeluje Odjeljenje za rad sa poslodavcima, čiji je zadatak da obavlja sljedeće poslove:

- planiranja (Izrada godišnjih planova, Analiza ponude radne snage, Analize za potrebnom radnom snagom i njihovim znanjima i vještinama isl.),
- poslovi koordinacije (područne jedinice, poslodavci, turistička udruženja, institucije isl.),
- poslovi planiranja i sprovođenja novih projekata za većim zapošljavanjem domaće radne snage na sezonskim poslovima (npr. Zaposlimo naše mlade na sezonskim poslovima isl.),
- poslovi na pripremi domaće radne snage za potrebe turističke privrede (kreiranje i sprovođenje programa obuka i osposobljavanja prema zahtjevima poslodavaca),
- organizovanje promotivnih aktivnosti (okrugli stolovi, Sajam zapošljavanja, press konferencije, štampanje promotivnog materijala isl.).

Takođe, u svim područnim jedinicama i biroima se obavljaju aktivnosti na unapređenju sezonskog zapošljavanja, koje se odnose na:

- individualni i grupni rad sa nezaposlenima (motivacija, savjetovanje i usmjeravanje, evidentiranje zainteresovanosti za sezonske poslove)
- poslovi posredovanja (regrutacija iz evidencije, predselekcije na osnovu zahtjeva poslodavaca, upućivanje na intervju, psiho-socijalna priprema nezaposlenih lica kroz motivaciono-informativne seminare idr.)
- uspostavljanje kontakata sa poslodavcima (neposredni obilazci, tzv. Mobilni timovi radi prikupljanja potreba isl.).

Radom Savjetnika za rad sa poslodavcima u područnim jedinicama i biroima rada, u čijem opisu posla je i sezonsko zapošljavanje, se koordinira iz Sektora za poslove zapošljavanja. Komunikacija između savjetnika za rad sa poslodavcima iz različitih organizacionih jedinica je u toku sezone intezivirana, svi savjetnici komuniciraju i preko interne mreže - Forum, imaju umrežene telefonske brojeve, sve u cilju kvalitetnog i efikasnog zadovoljenja potreba poslodavaca. Njihova imena i brojevi telefona su istaknuti na sajtu Zavoda i oglasnim tablama, što poslodavcima omogućava neposredni kontakt. Ukoliko poslodavci imaju potrebu za radnicima, a savjetnik koga je poslodavac kontaktirao nije u mogućnosti da

odgovori ponudom iz evidencije svog biroa, u obavezi je da stupi u kontakt sa savjetnicima iz drugih biroa kako bi zadovoljio potrebe poslodavaca.

Zavod u komunikacijama sa poslodavcima nastoji da obezbijedi veći obim stimulisanja sezone radne snage kako u fazi pripreme, tako i u direktnom radnom angažovanju, kada su u pitanju materijalna primanja sezonaca, prekovremeni rad, prevozni troškovi, sanitarni pregledi, smještajni uslovi i povezivanje radnog staža.

Takođe, Zavodovi mobilni timovi su, kroz neposredni kontakt da poslodavcima, prikupili njihove kadrovske potrebe. Ovdje smo akcenat stavili na poslodavce koji su u prethodnim godinama zapošljavali najviše stranaca u svojim kompanijama, kako bismo dijagnosticirali realno stanje i predložili rješenje za konkretan problem za svakog poslodavca ponaosob. Poslodavce smo animirali i na veće korišćenje stimulativnih mjera ukoliko zaposle domaću radnu snagu, što je predviđeno Uredbom o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica koje se, između ostalog, odnose i na zapošljavanje u vrijeme turističke sezone.

Pilot program pripreme nezaposlenih lica za rad na sezonskim poslovima

U cilju podsticanja poslodavaca na zapošljavanje domaće radne snage na sezonskim poslovima, Zavod za zapošljavanje je osmislio Program pripreme nezaposlenih lica za rad na sezonskim poslovima. Javni poziv je raspisan u decembru prošle godine.

Iako Zavod svake godine realizuje programe obuke za tržište rada, gdje u najvećem broju slučaju spadaju i programi za ugostiteljska zanimanja, pokazalo se da to nije dovoljno da bi se zadovoljile kadrovske potrebe poslodavaca u toku sezone. Da bismo izašli u susret poslodavcima, u ovoj godini smo krenuli sa realizacijom novog projekta koji će im omogućiti da sami odaberu kandidate sa evidencije nezaposlenih i obučavaju ih u svojim objektima, po svom programu rada, za svoje potrebe i da nakon obuke pripremljene kandidate zaposle tokom sezone u periodu ne kraćem od tri mjeseca. Trajanje obuke je zavisilo od zahtjevnosti radnog mjesta za koje se kandidat priprema. Za jednostavnija zanimanja obuka je trajala kraće (do mjesec dana), za zahtjevnija duže (do tri mjeseca). Treba naglasiti da nije u pitanju obuka koja se izvodi sa licenciranim provajderima za tržište rada, jer nakon realizacije ovog programa polaznici ne dobijaju sertifikat, već ih poslodavac priprema za rad shodno svojim potrebama u sezoni. U svakom slučaju, polaznici su dobili određena znanja, stekli vještine, povećali svoju zapošljivost, što će u krajnjem uticati da budu konkurentniji na tržištu rada. Smatramo da je ovo najbolji način da se poslodavci na vrijeme pripreme za sezonu, u skladu sa svojim kadrovskim potrebama.

Odlukom Upravnog odbora, opredijeljena su sredstva za ovu namjenu za 72 poslodavca, u iznosu od 198.636,40 €, čime je predviđeno obučavanje za 400 lica sa evidencije nezaposlenih. Realizacija programa je u toku.

MJERA 1.2.10. Stimulisanje zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima

2.9. Dodjela subvencija poslodavcima za nova zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u periodu 1.6 – 30.9.2014. godine

Kretanja na tržištu rada u proteklih nekoliko godina ukazuju na usporeno zapošljavanje mladih, obzirom na činjenicu da se njihovo učešće u ukupnom broju nezaposlenih na evidenciji Zavoda za zapošljavanje povećava. Uz to, stopa nezaposlenosti mladih je znatno iznad prosječne stope nezaposlenosti, što je nametnulo potrebu stimulisanja zapošljavanja ove kategorije nezaposlenih.

Obim i struktura zapošljavanja mladih u djelatnostima sa izraženim sezonskim obavljanjem djelatnosti još uvijek je znatno niža od mogućnosti zapošljavanja u tim djelatnostima što, takođe, ukazuje na potrebu da se kroz određeno stimulisanje poslodavaca iskoriste te mogućnosti. Razlog više je što je evidentirana povećana zainteresovanost nezaposlenih lica za tim vidom radnog angažovanja, odnosno zapošljavanja. U cilju stimulisanja većeg zapošljavanja mladih na sezonskim poslovima u 2011. i 2012. i 2013. godini realizovan je program „Zaposlimo naše mlade na sezonskim poslovima“, kroz koji su subvencionisani poslodavci, koji su na tim poslovima zapošljavali lica do navršениh 25 godina starosti.

Polazeći od značaja sezonskih poslova za privredu Crne Gore, stanja u oblasti sezonskog zapošljavanja koje karakteriše: veliko učešće strane radne snage u ukupnom broju zaposlenih na sezonskim poslovima, nedovoljno učešće mladih na sezonskim poslovima i potrebe da se sezonski poslovi legalizuju, na osnovu Odluke Upravnog odbora Zavoda raspisan je Javni poziv poslodavcima za dodjelu subvencija za nova zapošljavanje mladih na sezonskim poslovima u periodu od 1. juna do 30. septembra 2014. godine. Visina subvencije za zapošljavanje jednog lica iznosi 100 eura mjesečno za mlade bez radnog staža i 80 eura mjesečno za mlade sa radnim stažom. Zahtjev za dodjelu subvencija može se podnijeti i za period kraći od mjesec dana a visina subvencije zavisi od dužine subvencionisanog perioda.

Pravo na subvenciju može da ostvari poslodavac pod uslovom:

- da je zaposlio lice do 25 godina starosti, koje je državljanin Crne Gore i koje nije bilo u radnom odnosu u poslednjih 6 mjeseci;
- da je sa novozaposlenim licem zaključio ugovor o radu i izvršio prijavu o zasnivanju radnog odnosa u Poreskoj upravi Crne Gore;
- da se zaključeni ugovor o radu odnosi na rad u periodu od 01. juna do 30. septembra 2014. godine;
- da se odnosi na obavljanje sezonskih poslova u svim djelatnostima.

Odlukom Upravnog odbora, opredijeljena su sredstva za ovu namjenu, u iznosu od 300.000,00 €. Realizacija ovog Projekta je u toku.

MJERA 1.2.11. Pružanje podrške unapređenju sticanju znanja, vještina i kompetencija mladih sa visokim obrazovanjem, bez radnog iskustva

2.10. Stimulisanje prvog zapošljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem

U skladu sa odredbama Zakona o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem (»Sl. list Crne Gore«, br. 38/12) i Pravilnika o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje (»Sl. list Crne Gore«, br. 46/12), realizuje se Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem.

Programom je, u prvih šest mjeseci ove godine, obuhvaćeno 3.597 visokoškolaca, od kojih 1.564 u javnom i 2.033 u privatnom sektoru.

CILJ 3. Povećanje samozapošljavanja. Podsticanje preduzetništva, posebno u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave.

MJERA 1.3.1. Stimulisanje preduzetništva kroz kredite za samozapošljavanje za nezaposlena lica, čiji su nosioci žene i koji se realizuju u manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave

Zavod za zapošljavanje Crne Gore predstavlja instituciju koja ima izgrađen, sveobuhvatan sistem podrške razvoju preduzetništva i malog i srednjeg biznisa kao najpogodnijeg oblika organizovanja preduzetničkog načina djelovanja. Pored toga što utiče na stvaranje tržišnog okruženja i okruženja koje shvata ulogu preduzetnika kao glavnih nosilaca privrednog razvoja Zavod:

- Pruža finansijsku podršku u vidu kredita pod povoljnim uslovima namijenjenih onim biznis idejama koje u sebi sadrže novo zapošljavanje. Programe samozapošljavanja Zavod u kontinuitetu realizuje od 1999. godine, i putem njih je do sada odobreno 10.540 kredita od čega su oko 90% nosioci nezaposlena lica. Vrijednost odobrenih kredita je 55,5 miliona eura. Ovim sredstvima omogućeno je otvaranje više od 16.794 novih radnih mjesta. Od 1. septembra 2008. godine Zavod realizuje Inovirani program samozapošljavanja. Ciljna grupa ovog Programa su nezaposlena lica, mala preduzeća i preduzetnici, dok su posebne podsticajne mjere namijenjene preduzetništvu žena kao i razvoju preduzetništva u manje razvijenim jedinicama lokalnih samouprava.

- Realizuje programe edukacije iz preduzetništva kojima su ciljna grupa nezaposlena lica, odnosno potencijalni preduzetnici. Nedostatak znanja iz preduzetništva, koje uslovljava preduzetničko ponašanje, je često veoma važan faktor poslovnog uspjeha kako malih i velikih kompanija tako i državnih institucija. Zavod za zapošljavanje je sistemski uredio da nijedan projekat ne može biti kreditno podržan a da nezaposlenim licima, koji su nosioci projekata, ne budu pružena elementarna znanja iz preduzetništva koja će im povećati mogućnosti poslovnog uspjeha. Pored radionica, tematski prilagođenih potrebama budućih preduzetnika i teorijske osnove znanja potrebnih u svakodnevnom poslovanju, podržane i štampanim materijalom, u ovim edukacijama učestvuju i uspješni poslovni ljudi koji, nesebičim prenošenjem svojih iskustva i znanja dodatno motivišu i usmjeravaju buduće preduzetnike.
- Realizuje programe edukacije preduzeća korisnika kredita samozapošljavanja. Obuka je namijenjena pravnim licima i preduzetnicima, postojećim i potencijalnim korisnicima kredita iz Inoviranog programa samozapošljavanja. Cilj obuke je podizanje nivoa uspješnosti pravnih lica. S obzirom da se Zavod bavi početnicima u biznisu, preduzećima u početnim fazama životnog ciklusa, kod pravnih lica i preduzetnika korisnika kredita evidentan je nedostatak znanja iz oblasti menadžmenta, poslovnog planiranja, marketinga, poslovne komunikacije i dr. koji su često uzrok loših poslovnih rezultata i ograničavajući faktor razvoja. Da bi se otklonili nedostaci, podigla efikasnost rezultata rada i ostvario poslovni uspjeh, neophodni su različiti vidovi edukacije koja će doprinijeti uspjehu biznisa.
- Realizuje projekat virtuelna preduzeća. Projekat je namijenjen nezaposlenim licima sa srednjom i visokom stručnom spremom, mladim, tehn-ekonomskim viškovima koji žele da se u potpunosti obuče za rad u kompanijama, kao i nezaposlenim licima koja namjeravaju da osnuju sopstveno preduzeće. Virtuelna preduzeća, vjernim simuliranjem, predstavljaju model poslovnog života i preduzetničkog svijeta, *omogućavajući brzo i kvalitetno sticanje praktičnih znanja i vještina potrebnih za biznis*. Krajnji cilj i rezultat učenja u preduzeću za vježbu je da polaznici postanu spremni za sve ono što buduća radna mjesta od njih zahtijevaju i da se znanja stečena u obuci odmah mogu primjeniti u stvarnim preduzećima. Učesnici projekta u potpunosti stiču znanja i postaju sposobni da osnuju preduzeće, vode preduzeće i rade u preduzeću.

Mjere namijenjene razvoju preduzetništva Zavod za zapošljavanje realizuje uz kvalitetnu infrastrukturnu podršku. Zavod u svakoj opštini ima svoje organizacione jedinice tako da se mjere realizuju u svim jedinicama lokalne samouprave u skladu sa interesovanjem i raspoloživim sredstvima. Za one oblasti kojima ne može da se bavi, uslijed zakonskih ograničenja ili potrebe usko stručnih znanja, obezbjeđuje se eksterna podrška – angažovanje poslovnih banaka, projekt menadžera, specijalizovanih agencija...

2.11. Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori

Zavod za zapošljavanje realizuje Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori (Inovirani program samozapošljavanja). Cilj ovog Programa je stimulisanje razvoja preduzetništva, nadopunjavanje privredne strukture i stvaranje ekonomski povoljnog ambijenta čime se omogućava otvaranje i razvoj uspješnih, ekonomski efikasnih i perspektivnih malih i srednjih preduzeća koja će dugoročno obezbjeđivati otvaranje novih radnih mjesta.

Planirana finansijska sredstva za realizaciju Inoviranog programa samozapošljavanja za 2014. godinu su 200.000 eura za otvaranje 40 novih radnih mjesta.

U prvoj polovini 2014. godine nisu odobravani krediti iz Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori, saglasno članu 19a, stav 1, tačka 5 i 10 Zakona o finansiranju političkih partija („Sl. list CG“ br. 42/2011, 60/2011, 1/2012 i 10/2014).

U navedenom periodu nijesu održavani ni programi edukacije preduzetnika.

Podnijeto je 10 zahtjeva za dodjelu kredita, ukupne vrijednosti 70.000€, čijom realizacijom bi se otvorilo 14 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 7 zahtjeva (70%) podnijeto je od strane nezaposlenih lica, dok su nosioci 3 zahtjeva (30%) pravna lica. Od broja zahtjeva podnijetih od strane nezaposlenih lica 2 zahtjeva (28,57%) podnijela su lica ženskog pola, 2 zahtjeva (28,57%) lica mlađa od 25 godina života, dok je 6 zahtjeva (85,71%) podnijeto od strane dugoročno nezaposlenih lica.

Posmatrano prema nivou obrazovanja 6 zahtjeva (85,71%) je predato od strane lica sa završenom srednjom školom (III i IV nivo obrazovanja), dok je 1 zahtjev (14,29%) predat od strane lica koje je bez zanimanja i stručne spreme.

U posmatranom periodu regionalne komisije su pozitivno ocijenile 10 zahtjeva za kredit u vrijednosti od 70.000€, čijim finansiranjem bi se omogućilo zapošljavanje 14 radnika.

U ovom periodu finansiran je jedan kredit, koji je odobren u prethodnom periodu u iznosu od 5.000€.

Od 32 iskontrolisana korisnika kredita, po ocjeni regionalnih komisija, njih 22 ili 68,75% je u potpunosti namjenski iskoristilo kreditna sredstva.

U fazi ispunjenja obaveza su 4 korisnika kredita ili 12,5%.

Odobrena kreditna sredstva nenamjenski je iskoristilo 6 korisnika kredita (18,75%) i protiv njih je pokrenut postupak raskida ugovora o kreditu.

Postupci za raskid Ugovora o kreditu su pokrenuti zbog nezapošljavanja predviđenog broja radnika i neregistrovanja djelatnosti.

U posmatranom periodu 3 lica su odustala od odobrenih kredita, a 187 lica je izvršilo povraćaj kredita.

Komisija za dodjelu kredita je razmatrala 23 molbe korisnika kredita.

Uslovi pod kojima se odobravaju kreditna sredstva putem Inoviranog programa samozapošljavanja su sljedeći:

- Iznos odobrenog kredita po novozaposlenom radniku je do 5.000 eura;
- Krediti se odobravaju za otvaranje najviše 3 radna mjesta, dakle, maksimalni iznos kredita je 15.000 eura;
- Grace period je godinu dana od dana prenosa sredstava na žiro-račun korisnika kredita;
- Krediti se vraćaju u polugodišnjim anuitetima;
- Rok povraćaja sredstava je:
 - tri godine za nezaposlena lica u polugodišnjim anuitetima (3+1),
 - dvije godine za mala preduzeća i preduzetnike (2+1);
- Kamatna stopa na godišnjem nivou je:
 - 3% za projekte čiji su nosioci žene,
 - 3% za projekte koji se realizuju u opštinama: Pljevlja, Žabljak, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane, Andrijevica, Rožaje, Plav, Nikšić, Šavnik, Plužine, Kolašin i Cetinje,
 - 4% za projekte koji se realizuju u opštinama: Podgorica, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Tivat, Bar, Budva i Ulcinj;
- Za vrijeme grace perioda kamata se pripisuje glavnom dugu

Da bi došlo do realizacije kredita, neophodno je da podnosilac zahtjeva:

- raspolaže sopstvenim učešćem od najmanje 30% od ukupne predračunske vrijednosti projekta. Sopstveno učešće može biti iskazano u vidu stvari, prava i novca;

Nezaposlena lica i preduzetnici moraju raspolagati garancijom za povraćaj sredstava:

- za kreditna sredstva do 5.000 eura - dva kreditno sposobna lica - žiranta,
- za kreditna sredstva iznad 5.000 eura - dva kreditno sposobna žiranta i fiducijarno pravo prenosa svojine na davaoca kredita čija je vrijednost najmanje u dvostrukom iznosu odobrenog kredita.

Za lica zainteresovana za kreditna sredstva iz oblasti poljoprivrede, umjesto nekretnine (fiducijarnog prava prenosa svojine) ili jednog žiranta, sredstvo

obezbjeđenja kredita može biti garancija – mjenično ovlašćenje od strane preduzeća koje otkupljuje (prerađuje) poljoprivredne proizvode (agroindustrija) da će izmiriti njihov dug.

Pravna lica sa statusom malog preduzeća moraju raspolagati garancijom za povraćaj sredstava:

- fiducijarno pravo prenosa svojine na davaoca kredita čija je vrijednost najmanje u dvostrukom iznosu odobrenog kredita;
- mjenična ovlašćenja (izdaje poslovna banka).

Korisnik kredita sklapa Ugovor o kreditu sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore pri čemu, pored povraćaja kredita u skladu sa amortizacionim planom, realizacije biznis ideje, preuzima i obavezu registracije djelatnosti odnosno, zapošljavanja predviđenog broja radnika.

Pored povraćaja kreditnih sredstava uvećanih za kamatnu stopu, korisnici kredita imaju obavezu da registruju djelatnost i da zaposle predviđeni broj radnika (pravna lica imaju obavezu zapošljavanja predviđenog broja radnika).

Registracija preduzeća i plaćanje poreza i doprinosa za zaposlene stvaraju dodatne troškove korisnicima kredita, što ovaj vid kreditiranja ne čini pretjerano povoljnim sa aspekta troškova korisnika kredita koji nije imao namjeru da legalno posluje. Međutim, ukoliko je korisniku kredita cilj da svoju biznis ideju realizuje i da realizacijom biznis ideje i ozbiljnim, legalnim radom, obezbijedi egzistenciju sebi i svojoj porodici, što može uraditi isključivo legalnim poslovanjem, Inovirani program samozapošljavanja predstavlja najpovoljniju kreditnu liniju u Crnoj Gori.

Povraćaj kredita

Nakon potpisivanja Ugovora o kreditu i Ugovora o fiduciji banka korisniku kredita dostavlja amortizacioni plan u kome su definisani iznosi anuiteta i datumi do kada anuitete treba platiti. Ukoliko korisnik kredita kasni sa uplatom anuiteta banka obračunava zateznu kamatu. Duže kašnjenje u otplati kredita uslovljava raskid ugovora o kreditu, odnosno jednokratnu naplatu cjelokupnog kredita uvećanog za redovnu i zateznu kamatnu stopu. Naplata kredita se može sprovesti tako što će korisnik kredita sam, odjednom, izmiriti svoje obaveze ili putem aktiviranja sredstava obezbjeđenja.

Kontrola namjenske upotrebe odobrenih kredita

Zavod za zapošljavanje, posredstvom regionalnih komisija kontroliše namjensku upotrebu odobrenih kredita. Regionalne komisije redovno obilaze korisnike kredita, kontinuirano prate stanje projekata i imaju uvid u sve promjene vezane za namjensko korišćenje sredstava. Svi korisnici kredita su, pored obaveze da izvrše povraćaj odobrenog kredita u skladu sa amortizacionim planom, dužni da:

- realizuju poslovnu ideju u skladu sa biznis planom,

- registruju preduzeće (ukoliko nije bilo registrovano u fazi konkurisanja za kredit),
- zaposlen predviđeni broj lica u dinamici predviđenoj ugovorom o kreditu.

Korisnici kredita mogu kredit realizovati namjenski, nenamjenski ili se mogu nalaziti u fazi realizacije.

Ukoliko korisnik kredita ispunio ove tri obaveze smatra se da je namjenski upotrijebio kreditna sredstva. U slučaju da nije ispunio bar jednu od navedenih obaveza kreditna sredstva su nenamjenski realizovana.

Ukoliko regionalna komisija utvrdi da korisnik kredita, usled objektivnih ili subjektivnih razloga, nije ispunio neku od navedenih obaveza, a ima namjeru da ih ispunji, komisija tog korisnika kredita evidentira u grupi – “u fazi realizacije”.

Od trenutka prve kontrole pa do konstatovanja namjenske ili nenamjenske upotrebe odobrenih kreditnih sredstava oni se vode u grupi – “u fazi realizacije”. Korisnici kredita uvijek imaju na raspolaganju objektivno dovoljno vremena da ispune svoje obaveze. Minimum potrebnog vremena se definiše članom 3 ugovora o kreditu koji potpisuju Zavod i korisnik kredita, posredstvom neke od banaka.

Protiv korisnika kredita koji nenamjenski upotrijebe sredstva pokreće se sudski postupak i oni imaju obavezu da odjednom izvrše povraćaj cjelokupnih odobrenih sredstava, uvećanih za redovnu i zateznu kamatnu stopu. Potrebno je naglasiti da Zavod za zapošljavanje daje kreditna sredstva pod povoljnim uslovima, ali on ne snosi rizik poslovanja i neuspjeh u poslovanju ne može uticati na smanjenje ili odlaganje obaveza korisnika kredita.

MJERA 1.3.3. Sprovođenje obuka za preduzetnike i lica koja započinju biznis

Edukacija nezaposlenih lica iz preduzetništva

Da bi se nezaposlena lica uključila u Inovirani program samozapošljavanja neophodno je da u razgovoru sa svojim savjetnikom za evidenciju i posredovanje iskaže interesovanje za dobijanje kreditnih sredstava. Nezaposlena lica, koja imaju stvarnu želju za bavljenje biznisom, posjeduju znanje, imaju mogućnost opstanka na tržištu i ispunjavaju preduslove za uključivanje u Program samozapošljavanja, savjetnik za evidenciju i posredovanje upućuje na praćenje Seminara za podsticanje samozapošljavanja i seminara Pružanje elementarnih znanja iz preduzetništva.

Edukacija obuhvata dva segmenta:

- Seminar za podsticanje samozapošljavanja se sastoji od radioničarskog tipa rada i ima za cilj, prije svega, selekciju lica koja imaju predispozicije za uspješno bavljenje biznisom, kao i razmjenu iskustava i ideja sa

drugim učesnicima, motivisanje lica koja se dvoume oko bavljenja biznisom, upoznavanje sa preduzetničkim načinom razmišljanja, upoznavanje sa procesom pokretanja sopstvenog biznisa...

Seminar za podsticanje preduzetništva sadrži sledeće radionice:

- Upoznavanje i hobi;
- Preduzetnik;
- Rizik;
- Biznis plan I;
- Biznis plan II – marketing;
- Pogled naprijed i
- Evaluacija seminara (kratak osvrt na seminar).

Seminar traje dva dana.

Seminar – Pružanje elementarnih znanja iz preduzetništva

Edukacija potencijalnih preduzetnika se sprovodi klasičnim vidom predavanja kojima su obuhvaćene sledeće oblasti:

- Prava i obaveza po osnovu Programa samozapošljavanja (uslovi dodjele kredita, amortizacioni plan, kontrola namjenske upotrebe kreditnih sredstava, najčešće greške preduzetnika);
- Kako registrovati djelatnost (osnivanje samostalne radnje, poljoprivredna djelatnost, oblici organizovanja preduzeća, oblici registracije preduzeća, firma – naziv preduzeća, pečat i štambilj preduzeća, statističko razvrstavanje, otvaranje žiro-računa, carinski registar, poslovne knjige za preduzeća i preduzetnike i savremeni način evidentiranja, porezi i doprinosi);
- Radni odnosi;
- Poslovni ugovori;
- Izrada i ocjena biznis plana kao sredstvo provjere valjanosti biznis ideje;
- Osnovne pretpostavke za uspješan start malog biznisa.

Seminar traje jedan dan.

Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima

Zavod za zapošljavanje Crne Gore od 2012. godine realizuje program »Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore«.

U 2014. godini edukacija će se realizovati u 7 opština, u skladu sa organizacionom strukturom Zavoda. Edukacija je besplatna za pravna lica i preduzetnike, seminar traje dva dana. Grupa koja se edukuje broji najmanje 10 učesnika.

Ciljne grupe projekta predstavljaju:

- MiSP i preduzetnici korisnici kredita za samozapošljavanje;

- Druga preduzeća koja iskažu interes.
- Osnivači i vlasnici preduzeća;
- Preduzetnici i menadžeri MSP;
- Donosioci odluka;
- Svi aktivni u preduzeću – zaposleni.

Edukacija je usmjerena na unaprijeđenje znanja i vještina preduzetnika, kako bi se podigla njihova konkurentnost i povećala mogućnost za opstanak na tržištu, sticanje znanja, vještina iz vođenja biznisa kao i stavova potrebnih za ostvarenje poslovnog uspjeha stvaranje uslova za inovativna i konkurentna mala i srednja preduzeća, stručno obrazovanje i usavršavanje.

Na tržištu, gdje se oštrim nadmetanjem osigurava egzistencija, upravljanje i razvoj resursa predstavljaju ključni element opstanka i uspjeha malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori. U današnje vrijeme, samo oni koji posjeduju osjećaj odgovornosti sa čvrstim opredjeljenjem za inovacije i stvaralaštvo, mogu biti uspješni, opstati i izboriti se na konkurentnom tržištu.

Glavni uzrok neuspjeha malih i srednjih preduzeća jeste nedostatak znanja iz oblasti vođenja biznisa odnosno menadžmenta biznisa. Po savremenim istraživanjima nedostatak potrebnih menadžerskih znanja za vođenje biznisa – nekompetentnost u vođenju biznisa, predstavlja preko 90% razloga njegovog propadanja.

Mala i srednja preduzeća su najranjivija u prvim godinama postojanja, a naročito se to odnosi na mala preduzeća gdje su osnivači ujedno i menadžeri i gdje je navedeni nedostatak naročito izražen i predstavlja ključnu prepreku njihovom opstanku, rastu i razvoju.

Nedostatak kompetentnosti u vođenju biznisa, odnosno nedostatak potrebnih znanja, direktno utiče na smanjenje stepena efikasnosti programa samozapošljavanja i identifikuje se kao jedna od njegovih ključnih prepreka.

Kod pravnih lica i preduzetnika, evidentan je nedostatak znanja iz oblasti menadžmenta, poslovnog planiranja, marketinga, poslovne komunikacije i dr. koji su često uzrok loših poslovnih rezultata. Da bi se otklonili nedostaci, podigla efikasnost rezultata rada i ostvario poslovni uspjeh, neophodni su različiti vidovi edukacije koja će doprinijeti uspjehu biznisa i dovesti do značajnog napretka u ovoj oblasti.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore radi i radiće na podizanju svijesti o značaju i ulozi preduzetništva, razvijanju preduzetničke kulture i pružanju podrške za započinjanje posla, ali takođe i na inovaciji postojećih znanja preduzetnika.

Otvaranjem mogućnosti dobijanja stručne pomoći, preduzetnici dobijaju još jedan vid podrške koja je nefinansijskog karaktera, ali ima finansijske koristi u poslovanju.

U cilju otklanjanja navedenih nedostataka i podizanja efikasnosti MiSP na viši nivo, što znači očuvanje radnih mjesta i otvaranje novih, primarno je podići nivo svijesti kod vlasnika, preduzetnika, menadžera malih i srednjih preduzeća o potrebi uključivanja u proces doživotnog učenja, kao i svijest o neophodnosti korišćenja konsultantskih usluga – edukacija, obuka, treninga... kao načina da se problemi u postizanju uspjeha u biznisu prevaziđu.

Preduzeća dobijaju značajan vid podrške i nefinansijske pomoći čije su implikacije trajnog karaktera i od dugoročne važnosti. Zaposleni i vlasnici dobijaju savremena znanja i poslovne vještine koja trajno podižu njihove personalne sposobnosti u obavljanju poslovnih zadataka.

Virtuelna preduzeća

Jedan od instrumenata koji na efikasan način usklađuje disproporciju između ponude i potreba za znanjima potrebnih sektoru malih i srednjih preduzeća predstavljaju virtuelna preduzeća. Virtuelna preduzeća pružaju znanja koja polaznicima omogućavaju samostalno vođenje biznisa kao i zadovoljavanje potreba poslodavaca za cjelovito obučenom radnom snagom koja se odmah može uključiti u proces rada.

Crna Gora je u oktobru 2010. godine u organizaciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore otpočela sa realizacijom projekta Virtuelna preduzeća.

Zavod za zapošljavanje je u 2014. godini opredijelio sredstva u iznosu 51.309,90 eura za osnivanje tri virtuelna preduzeća u različitim opštinama u Crnoj Gori u kojima treba da se obuči 57 polaznika.

Obuka u virtuelnim preduzećima predstavlja vrlo efikasan model učenja kroz rad, gdje polaznici simuliraju radni proces, od osnivanja samog preduzeća, izrade biznis plana, zapošljavanja, do formiranja neophodnih službi unutar preduzeća, kao što su: služba prodaje, nabavke, kadrovske odjeljenje, finansije i računovodstvo, marketing i sl. Virtuelna preduzeća se formiraju u potpunosti u skladu sa zakonskom regulativom koja važi za stvarna preduzeća s tim da se, naravno, ne registruju u Registru Privrednog suda.

Obuka se izvodi u grupama 15 – 20 polaznika i traje, u zavisnosti od modela, od 10 do 90 dana. Ukupno trajanje obuke se sastoji od 60% grupnog i 40% samostalnog rada. Iskustveno-interaktivni pristup u radu sa polaznicima je dominantan. U radu se primjenjuju raznovrsni oblici i metode rada u skladu sa karakterom programa: radionice, diskusije, timski rad, prezentacije, primjeri iz prakse, igre uloga... Zbog interaktivnog načina rada poželjno je da polaznici posjeduju osnovnu informatičku pismenost kao i određeni nivo znanja iz engleskog jezika.

Program Virtuelna preduzeća je namijenjen, prije svega:

- Nezaposlenim licima sa srednjom i visokom stručnom spremom, mladim, tehno-ekonomskim viškovima koji žele da se u potpunosti obuče za rad u kompanijama,
- Nezaposlenim licima koja namjeravaju da osnuju sopstveno preduzeće.

U virtuelnom preduzeću polaznici stiču i razvijaju sopstvene osobine:

- samopouzdanje,
- samostalnost,
- kreativnost,
- samoinicijativnost,
- timski rad,
- samokritičnost,
- komunikativnost, ...

Prednost obuke u virtuelnom preduzeću se sastoji u tome što se polaznici periodično mijenjaju na radnim pozicijama, tako da svi oni, tokom obuke prolaze sve sektore unutar virtuelnog preduzeća. U njemu sve funkcioniše kao realno preduzeće osim stvarnog protoka proizvoda ili usluge koji se nude i stvarnog protoka novca. Čitav je set konkretnih znanja i vještina koje polaznici kroz obuku usvajaju i ona zavise od modula koji su zastupljeni. Najčešće module i usvojena znanja predstavljaju:

- Biznis ideja, biznis plan. U ovom modulu polaznici se upoznaju sa pojmom biznis plana, razlozima za izradu, značaju. Kroz konkretan rad prave biznis plan čime se osposobljavaju za istraživanje tržišta, analizu konkurencije, formiranje cijena proizvoda i usluga, definisanje reklamnih poruka na različitim medijima, upoznavanje sa elementima finansijskog plana preduzeća...
- Osnivanje preduzeća. Detaljno, praktično, upoznavanje sa postupkom registracije preduzeća predstavlja osnovni cilj ovog modula. Polaznici se upoznaju sa različitim oblicima registracije preduzeća i međusobnim sličnostima i razlikama, aktivno učestvuju u donošenju odluke o imenu preduzeća, kreiranju vizuelnog identiteta, pripremaju dokumenata i popunjavaju formulare za registraciju, sprovode postupak otvaranja računa kod poslovne banke i dr.
- Upravljanje preduzećem. Modul omogućava sticanje znanja i donošenje odluka iz opsega vođenja preduzeća kojima se stvaraju pretpostavke za njegovo uspješno poslovanje. U njemu se polaznici upoznaju sa različitim nivoima upravljanja i kroz praktičan rad uče o pravima i obavezama top menadžmenta i menadžmenta srednje linije. Pored toga učestvuju u izradi sistematizacije radnih mjesta i savladavaju postupak zasnivanja radnog odnosa kroz definisanje konkursa za prijem u radni odnos, realizaciju postupka provjere radnih aktivnosti, obavljanje intervjua sa zainteresovanim kandidatima za posao i izbor kandidata u skladu sa uslovima konkursa, izrađuju konkretan godišnji izvještaj o radu...

- Poslovanje preduzeća. Cilj modula je upoznavanje i usvajanje znanja o radu službi koje predstavljaju nezaobilazan segment svakog preduzeća. Ovaj modul omogućava polaznicima da se detaljno upoznaju sa aktivnostima službi pravnih poslova, marketinga, komercijale, finansija i računovodstva putem obavljanja radnih zadataka na konkretnim radnim mjestima. Polaznici obavljaju pisanu korespodenciju unutar preduzeća, primaju, šalju i raspoređuju službena dokumenta, upoznaju se sa elementima marketing miksa – proizvodom, cijenom, promocijom i distribucijom i primjenjuju ih u praksi na proizvodnom programu virtuelnog preduzeća, kroz primjere definišu asortiman proizvoda i usluga, analiziraju značaj i oblike promocije, kreiraju reklamni slogan i reklamne poruke preduzeća, planiraju reklamnu kampanju, upoznaju se sa oblicima distribucije, poslovima koji se obavljaju unutar komercijale, dokumentacijom koja prati poslove nabavke i prodaje i prave ponude, porudžbenice, predračune, račune, obračunavaju zarade zaposlenih, usvajaju i primjenjuju postupke obračuna poreza i doprinosa, obavljaju blagajničke poslove, plaćaju dospelje obaveze i naplaćuju dospelja potraživanja...

Sticanje znanja u virtuelnim preduzećima se odvija u mogućnosti učenja na greškama. Poslovni potezi koji se naprave u virtuelnom preduzeću neće se negativno odraziti na poslovanje preduzeća, a naučiće polaznike da izbjegnu greške kada budu donosili odluke u realnom poslovnom svijetu.

Virtuelna preduzeća, međusobno ostvaruju poslovnu komunikaciju i to uglavnom na engleskom jeziku. U svijetu postoji više od 6.000 virtuelnih preduzeća. Njihova međusobna komunikacija omogućava istraživanje tržišta, kreiranje promotivne kampanje, testiranje i pozicioniranje proizvoda na tržištu virtuelnih preduzeća.

Virtuelna preduzeća su u državi međusobno povezana u mrežu i imaju stalnu poslovnu saradnju. Funkcionisanje ove mreže koordinira Nacionalna centrala koja može biti samo jedna na nivou države. Ona opslužuje virtuelna preduzeća putem simuliranja institucija neophodnih za njihovo funkcionisanje, obuke kadrova, veze sa međunarodnim okruženjem... Da bi virtuelna preduzeća mogla poslovati na međunarodnom tržištu neophodno je da njihove nacionalne centrale postanu članovi EUROPEN-a. Neophodni preduslovi za članstvo predstavlja postojanje odgovarajućeg broja preduzeća i učešće u finansiranju ove organizacije.

Sva virtuelna preduzeća posredstvom nacionalnih centrala organizovana su u svjetsko udruženje EUROPEN. Uloga EUROPEN-a je da koordinira radom nacionalnih centrala, pruža im infomatičku podršku i omogućava i usklađuje rad.

Svako virtuelno ili trening preduzeće mora imati vezu sa jednim stvarnim preduzećem takozvanim mentorskim ili »kum« preduzećem, koja se ogleda u tome da zaposleni iz stvarnih preduzeća posjećuju trening preduzeća, prenose

im svoja znanja i iskustva iz prakse. Pored toga, polaznici posjećuju stvarna preduzeća i na licu mjesta imaju priliku da se upoznaju sa njihovim poslovanjem.

Mentorsko preduzeće ima određene obaveze u vidu omogućavanja uvida u poslovanje preduzeća, organizaciju rada, obezbjeđivanju svog promotivnog materijala, ali ima i niz povoljnosti koje se ogledaju u tome da imaju uvid u kvalitet polaznika virtuelnih preduzeća i da mogu dobiti kvalitetnu radnu snagu, naravno u skladu sa međusobnim dogovorom. Njihova povoljnost se ogleda i u promociji sebe i svojih proizvoda jer mediji po pravilu prate rad virtuelnih preduzeća, a ona i u samom nazivu sadrže i u promotivnim aktivnostima naglašavaju ime i doprinos mentorskog preduzeća. U praksi u početku realizacije programa postoje određeni problemi u obezbjeđivanju mentorskog preduzeća ali taj problem nije prisutan već u sledećem ciklusu realizacije. Stvarna preduzeća veoma brzo shvataju značaj ovog projekta za sopstvenu afirmaciju i razvoj.

Nezaposleni, koji se obučavaju u virtuelnim preduzećima, po pravilu, brže pronalaze zaposlenje, bilo osnivanjem sopstvenog biznisa ili pronalaženjem radnog angažmana kod poslodavaca.

PRIORITET 3: Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva

Cilj 2. Integracija u zapošljavanju lica sa invaliditetom

2.12. Zapošljavanje teže zapošljivih lica

Pravni osnov za realizaciju mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje lica sa invaliditetom čine: Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom kojim se, po prvi put u Crnoj Gori, na sveobuhvatan način uređuje ova kompleksna oblast, kao i podzakonska akta za sprovođenje ovog posebnog zakona, usaglašena sa standardima međunarodnih institucija i Evropske unije, i to: Pravilnik o kriterijumima i uslovima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja; Pravilnik o načinu i uslovima ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju; Pravilnik o standardima za sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije; Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava izvođač profesionalne rehabilitacije, radni centar, zaštitna radionica i zaštitni pogon; Pravilnik o uslovima, kriterijumima i postupku ostvarivanja prava na subvencije; Cjenovnik usluga mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije; Pravilnik Zavoda o sastavu i načinu rada komisije za profesionalnu rehabilitaciju i Pravilnik o postupku i metodologiji za finansiranje grant šema.

Vlada Crne Gore je donijela i Strategiju za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori 2008–2016. godine, čiji je cilj unapređenje položaja osoba sa

invaliditetom i njihovo uključivanje u sve oblasti društva, na ravnopravnoj osnovi, a na osnovu ciljeva i mjera koje postavlja Strategija, donose se akcioni planovi za period od dvije godine.

MJERA 3.2.4. Početak rada komisije za profesionalnu rehabilitaciju

2.12.1. Komisija za profesionalnu rehabilitaciju

Odlukom direktora Zavoda za zapošljavanje obrazovane su prvostepene komisije u područnim jedinicama Zavoda: Podgorica, Nikšić, Pljevlja, Berane, Bijelo Polje, Herceg Novi i Bar i Drugostepena komisija u Sektoru za poslove zapošljavanja.

Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju daje mišljenje o:

- procentu invaliditeta, preostaloj radnoj sposobnosti i mogućnosti zaposlenja nezaposlenog sa evidencije Zavoda, na način i pod uslovima utvrđenim Pravilnikom o kriterijumima i uslovima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja i Pravilnikom o standardima za sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.
- mogućnosti uključivanja nezaposlenog, odnosno zaposlenog u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije, na način i pod uslovima utvrđenim Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Na osnovu mišljenja komisije, načelnik područne jedinice u prvom, odnosno, direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u drugom stepenu, donosi Rješenje o:

- utvrđenom procentu invaliditeta,
- priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju,
- preostaloj radnoj sposobnosti,
- mogućnosti zaposlenja.

Na osnovu pojedinačno dostavljanih mjesečnih izvještaja o radu prvostepenih komisija, konstatovano je da su u prvoj polovini 2014. godine, prvostepene komisije donijele nalaz i mišljenja o utvrđenom procentu invaliditeta za ukupno 138 lica (50% žena).

Za sva lica donešena su rješenja o utvrđenom procentu invaliditeta.

Broj donijetih rješenja o utvrđenom procentu invaliditeta, po područnim jedinicama je sledeći:

- Područna jedinica Podgorica – 38;
- Područna jedinica Nikšić – 10;
- Područna jedinica Herceg Novi – 8;
- Područna jedinica Bijelo Polje – 25;

- Područna jedinica Bar – 8;
- Područna jedinica Berane – 27 i
- Područna jedinica Pljevlja – 22.

Prvostepene komisije za profesionalnu rehabilitaciju su razmatrale 45 predmeta po zahtjevu lica za uključivanje u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije i za sva lica donijele mišljenja o potrebi uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije. Za sva lica donijeta su rješenja o priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Broj donijetih rješenja o priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju, po područnim jedinicama je sledeći:

- Područna jedinica Podgorica – 9;
- Područna jedinica Herceg Novi – 1;
- Područna jedinica Bijelo Polje – 7 i
- Područna jedinica Pljevlja – 28.

Komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Podgorica, u izvještajnom periodu, donijela je mišljenje o preostaloj radnoj sposobnosti za 34 lica (32 koja su u 2013. godini uključena u proces profesionalne rehabilitacije i dva lica uključena po osnovu zahtjeva poslodavca za ostvarivanje prava na subvenciju). Za sva lica lica donešena su rješenja o preostaloj radnoj sposobnosti.

Za pet lica Komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Podgorica je donijela mišljenje o mogućnosti zaposlenja, na osnovu kojih su donešena rješenja o mogućnosti zaposlenja.

Drugostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju je u izvještajnom periodu razmatrala dvije žalbe na rješenja o utvrđenom procentu invaliditeta, koje su riješene u zakonskom roku (jedna odbijena, jedna pozitivno riješena).

MJERA 3.2.5. Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom

2.12.2. Profesionalna rehabilitacija

Profesionalna rehabilitacija je proces koji se realizuje sa ciljem osposobljavanja pojedinca za socijalnu i radnu integraciju, pri čemu obuhvata mjere i aktivnosti koje omogućavaju da se lica sa invaliditetom i ostala teže zapošljiva lica, kao ciljna grupa, na odgovarajući način osposobe za rad, zadrže zaposlenje, u njemu napreduju ili promijene profesionalnu karijeru.

Mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije sprovodi izvođač profesionalne rehabilitacije, koji mora ispunjavati propisane zakonske uslove u pogledu prostora, opreme, stručnog kadra i standarda za njihovu realizaciju.

Suštinu profesionalne rehabilitacije čini prepoznavanje problema, procjena preostale radne sposobnosti, usmjeravanje i osposobljavanje za zapošljavanje, uz psiho-socijalnu podršku i na kraju zapošljavanje, održanje zaposlenja i napredovanje u njemu.

U izvještajnom periodu mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije su se sprovodile u Podgorici, Pljevljima i Tivtu.

U Podgorici su, kod izvođača MOC "Pamark" – Podgorica (osam lica), i "ZOPT" – Podgorica (sedam lica), sa kojima je Zavod za zapošljavanje Crne Gore potpisao ugovore o izvođenju mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica, nastavljene realizacije mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije za lica upućena u mjere 3, 4, 5 i 6, nakon što su aktivnosti na procjeni preostale radne sposobnosti završene u 2013. godini.

U izvještajnom periodu, tri lica su, kroz proces profesionalne rehabilitacije, zaposlena (izvođač: ZOPT Podgorica).

U mjere 1 i 2 uključeno je osam lica za koja su podnešeni zahtjevi od strane poslodavaca za dodjelu subvencija za opremu radnog mjesta i troškova asistenta u radu, po četiri kod oba izvođača.

Za četiri lica izvođač je završio aktivnosti u mjerama 1, 2, 7, 8 i 9, dok se četiri lica još uvijek nalaze uključena u mjere 7, 8 i 9.

U mjere profesionalne rehabilitacije: 1 i 2 (izvođač »ZOPT«), uključeno je jedno lice iz Tivta, na osnovu podnešenog zahtjeva od strane poslodavca za dodjelu subvencija za opremu radnog mjesta i troškova asistenta u radu. Trenutno je u toku obrada kroz mjere 7,8 i 9.

Na osnovu rješenja o priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju, savjetnik za profesionalnu rehabilitaciju Područne jedinice Pljevlja za opštine Pljevlja i Žabljak je za 15 lica – četiri teže zapošljiva lica (jedna žena) i 11 lica sa invaliditetom (sedam žena), sačinio Plan rehabilitacije, kojim su opredijeljene mjere profesionalne rehabilitacije.

Na osnovu pojedinačno potpisanih ugovora o međusobnim pravima i obavezama polaznika profesionalne rehabilitacije i Zavoda, koji, pored ostalog, sadrže i stavku o isplati mjesečne novčane pomoći, na ime troškova prevoza i ishrane, i na osnovu pisanog uputa, lica su upućena izvođaču profesionalne rehabilitacije u Pljevljima ZOPT", u mjere 1. savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja, kroz koju se vrši prepoznavanje smetnji, sposobnosti i potencijala, kao i spoznaja socijalnog okruženja pojedinca i mjeru 2. utvrđivanje preostale radne sposobnosti.

2.12.3. Zapošljavanje lica sa invaliditetom

U prvom polugodištu 2014. godine zaposleno je 23 lica sa invaliditetom na neodređeno vrijeme kod 19 poslodavaca, a 26 na određeno vrijeme kod 14 poslodavca. Ovim poslodavcima je priznato pravo na subvenciju zarade.

U javnim radovima zaposleno je na određeno vrijeme od dva do četiri mjeseca devet lica sa invaliditetom.

2.12.4. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, propisano je, da se u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore organizuje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom i da se sredstva Fonda prvenstveno obezbjeđuju iz posebnog doprinosa, koji uplaćuju poslodavci koji nijesu ispunili propisanu kvotu pri zapošljavanju lica sa invaliditetom. Ova sredstva se uplaćuju u Budžet Crne Gore. Međutim, do 1. januara 2014. godine, Fond nije bio izdvojen kao posebna budžetska pozicija, u prihodnoj i rashodnoj strani Budžeta Crne Gore, odnosno Budžeta Zavoda za zapošljavanja Crne Gore, već su se za obaveze i programske aktivnosti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom koristila sredstva sa pozicije namijenjene za mjere aktivne politike zapošljavanja.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta iz 2013. godine, Fond je ustanovljen kao nova organizaciona jedinica u okviru Zavoda, a Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2014. godinu, po prvi put je utvrđen i kao posebni program u Budžetu Crne Gore – Budžet Zavoda za zapošljavanje Crne Gore sa predviđenim iznosom od 2.000.000€.

Sredstva Fonda, shodno Zakonu mogu se koristiti, za: mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije za nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, sufinansiranje posebnih organizacija za zapošljavanje, programe aktivne politike zapošljavanja u kojima učestvuju lica sa invaliditetom, subvencije, finansiranje grant šema i novčane pomoći za učesnike u mjerama profesionalne rehabilitacije.

Za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja sa invaliditetom, u prvoj polovini 2014. godine utrošeno je 184.707,23€ i to za :

- programe profesionalne rehabilitacije – 4.898,20€;
- subvencije zarade – 160.775,94€;
- programe aktivne politike zapošljavanja, u kojima učestvuju lica sa invaliditetom (javni rad) – 4.952,34€;
- novčane pomoći polaznicima programa – 2.908,30€;
- naknade članovima Savjeta Fonda i komisija za profesionalnu rehabilitaciju – 11.172,45€.

Cilj 3. Integracija u zapošljavanju RE populacije izbjeglica i raseljenih lica

2.12.5. Teže zapošljiva lica – pripadnici populacije Roma i Egipćana

Na dan 30.6.2014. godine, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nalazilo se 1.195 lica koja su se deklarirala kao pripadnici populacije Roma i Egipćana, od kojih 496 žena ili 41,51%.

U ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti ova populacija, na isti dan, učestvuje sa 3,78%.

U strukturi pripadnika romske i egipćanske populacije najveće učešće imaju lica bez zanimanja i stručne spreme, sa 94,81% (učešće žena 41,66%), zatim lica sa završenim III stepenom stručne spreme, sa 2,93% (25,71% žena), lica sa završenim IV stepenom stručne spreme sa 1,26% (60% žena), lica sa završenim II stepenom stručne spreme sa 0,92% (54,55% žene) i jedno lice muškog pola sa završenim V stepenom stručne spreme (0,08%).

Posmatrano prema opštinama, najveći broj prijavljenih lica, pripadnika Roma i Egipćana, nalazi se na evidenciji Područne jedinice Podgorica, za Podgoricu, Danilovgrad, Kolašin i Cetinje – 44,60% (učešće žena 40,53%), zatim na evidenciji područne jedinice Herceg Novi, za opštine Herceg Novi, Kotor i Tivat – 14,31% (učešće žena 50,88%), Područne jedinice Nikšić, za opštine Nikšić, Šavnik i Plužine – 13,64% (učešće žena 34,36%), Područne jedinice Berane, za opštine Berane, Andrijevica, Plav i Rožaje – 11,80% (učešće žena 40,43%), Područne jedinice Bar, za opštine Bar, Budva i Ulcinj – 8,70% (učešće žena 42,31%), Područne jedinice Bijelo Polje, za opštine Bijelo Polje i Mojkovac – 5,86% (učešće žena 42,86%) i Područne jedinice Pljevlja, za opštine Pljevlja i Žabljak – 1,09% (učešće žena 46,15%).

Od ukupnog broja prijavljenih lica, kategoriji mladih, od 15 do 25 godina, pripada 457 lica ili 38,24%, 193 žene ili 42,23%.

U strukturi ovih lica najveće učešće imaju lica bez zanimanja i stručne spreme – 94,75%, (učešće žena 42,96%), zatim 3,94% čine lica sa završenim III stepenom stručne spreme (22,22% žena), 1,09% lica sa završenim IV stepenom stručne spreme (60% žena), 0,22% ili jedno lice muškog pola sa završenim II stepenom stručne spreme.

U prvoj polovini 2014. godine na evidenciju Zavoda za zapošljavanje prijavilo se 70 lica koja su se deklarirala kao Romi i Egipćani, od čega 31,43% žena. Od ukupnog broja novoprijavljenih 69 lica (98,57%) su bez zanimanja i stručne spreme i jedno lice muškog pola sa završenim trećim stepenom stručne spreme.

Najveći broj novoprijavljenih je sa teritorije Podgorice – 62,86% od ukupnog broja novoprijavljenih (29,55% žena), zatim Berane – 12,86% (22,22% žena), Nikšić –

8,57% (16,67% žena), Herceg Novi – 8,57% (33,33% žena), Bar – 5,71% (75% žena), Bijelo Polje – 1,43% (žena jedna).

2.13. EURES

Crna Gora je u procesu pridruživanja Evropskoj uniji (EU). Zavod je u cilju potpune harmonizacije svoje metodologije rada sa metodologijama rada javnih službi za zapošljavanje EU formirao Odsjek za EURES i međunarodno posredovanje.

EURES (**E**uropean **E**mployment **S**ervice) je mreža javnih zavoda za zapošljavanje zemalja članica Evropskog ekonomskog prostora koji su u partnerstvu s Evropskom komisijom. U zemlje evropskog ekonomskog prostora spada 28 država članica EU, kao i Norveška, Lihtenštajn, Island i Švajcarska.

EURES mreža pokrenuta je 1993. godine i instrument je poboljšanja mobilnosti odnosno prostorne i profesionalne pokretljivosti radne snage na evropskom tržištu rada. Cilj EURES mreže je olakšavanje slobodnog kretanja radnika unutar zemalja članica Evropskog ekonomskog prostora. Svrha EURES je pružanje informacija, savjetovanja i usluga posredovanja svim zainteresovanim licima i organizacijama. Ciljna grupa EURES mreže su: nezaposlena lica i sva lica koja traže zaposlenje, studenti, poslodavci i udruženja poslodavaca, sindikati, nastavno-naučne ustanove i druge partnerske organizacije. Putem EURES mreže se promoviše razvoj jedinstvenog evropskog tržišta rada otvorenog svim radnicima zemalja članica evropskog ekonomskog prostora, međudržavnu, međuregionalnu i međugraničnu razmjenu slobodnih radnih mjesta i prijava za zapošljavanje, kao i transparentnost i razmjenu informacija o pojedinim nacionalnim/ regionalnim tržištima rada, uslovima života, obrazovanja, te metodologiji i indikatorima na statističkom nivou.

Zavod je uključen u više pregovaračkih poglavlja u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Poglavlje koje se najviše tiče rada Zavoda i direktno utiče na njegovo funkcionisanje je pregovaračko poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika.

Predstavnica Zavoda je na sastanku Pododbora Evropske komisije za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku predstavila ekspertima Evropske komisije stanje u oblasti vezanoj za pripremu Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za učešće u EURES mreži.

Predstavnica Zavoda je učestvovala i na Javnoj tribini Odbora za evropske integracije o pregovaračkom poglavlju 2 – Sloboda kretanja radnika, koja je organizovana u skladu sa obavezama Crne Gore tokom procesa pridruživanja Evropskoj uniji.

Takođe, u Skupštini Crne Gore je održana sjednica skupštinskog Odbora za evropske integracije vezano za Pregovaračku poziciju za Poglavlje 2, gdje je Zavod imao aktivno učešće.

U cilju jačanja administrativnih kapaciteta tj. obuka zaposlenih koji će biti angažovani na poslovima u okviru ove oblasti predstavnik Zavoda je bila uključena i u usavršavanje iz oblasti stranih jezika.

Predstavnici Zavoda su bili aktivno uključeni u dalji nastavak pregovora CG sa EU i ispunjavanju obaveza iz »Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji«.

2.14. NORMATIVNO – PRAVNA DJELATNOST

U okviru normativno pravnih poslova koji su se obavljali u Zavodu, u toku prvih šest mjeseci 2014. godine, realizovane su sljedeće aktivnosti, koji se odnose, na:

- Učešće u izradi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti;
- Učešće u izradi Zakona o strancima;
- Učešće u izradi međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju;
- Učešće u izradi podzakonskih akata:
 - Odluke o izmjenama i dopunama odluke o utvrđivanju broja radnih dozvola za strance za 2014. godinu,
- Drugi pravni poslovi na sprovođenju zakona iz oblasti rada i zapošljavanja;
- Obezbjedjivanje jedinstvene primjene propisa u oblasti zapošljavanja i ostvarivanja prava iz osiguranja od nezaposlenosti;
- Praćenje i analiziranje zakonskih i drugih propisa iz oblasti zapošljavanja;
- Učešće u pripremi ugovora i sporazuma koje zaključuje Zavod;
- Učešće u pripremi predloga odluka i zaključaka Upravnog odbora Zavoda;
- Praćenje propisa iz oblasti zapošljavanja i rada stranaca i zaštite građana Crne Gore na radu u inostranstvu;
- Praćenje propisa iz oblasti javnih nabavki i učešće u sprovođenju postupka javnih nabavki;
- Vođenje prvostepenog upravnog postupka po zahtjevu za slobodan pristup informacijama;
- Učešće u pripremi internih pravila i procedura na osnovu zakona i drugih propisa;
- Primjenu međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju u dijelu osiguranja za slučaj nezaposlenosti;
- Vođenje drugostepenog upravnog postupka po žalbama;
- Postupanje po inicijativama, predstavkama i pritužbama;
- Postupanje po tužbama i presudama u upravnom sporu;
- Izrada uputstava, kojima se obezbjeđuje jedinstvena primjena propisa iz oblasti osiguranja za slučaj nezaposlenosti;

2.14.1. Pregled sudskih sporova

U toku 2014. godine Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u svojstvu tužioca ili tuženog vodio pred Osnovnim sudovima u Crnoj Gori i Privrednim sudovima u Podgorici i u Bijelom Polju sporove iz različitih pravnih osnova, kao što su: povraćaj kredita za samozapošljavanje po tužbama za raskid ugovora, zatim statusnih sporova, sporova iz osnova privatizacije i transformacije, naknada šteta, radnih odnosa i slično.

U sporovima za naplatu nevraćenih kredita za samozapošljavanje, na kraju 2013. godine vođeno je 121 sudskih postupaka (za kredite odobrene posredstvom bivše Banke za razvoj, i 150 za kredite odobrene posredstvom Montenegrobanke). U toku godine je nastavljena praksa utvrđivanja novih planova otplate preostalih dugovanja, kojom je dužnicima pružena još jedna prilika da pokušaju prema realnim mogućnostima izmiriti dug. U protivnom, očekuje se pokretanje novih izvršnih postupaka, kojima će se tražiti naplata na novčanim potraživanjima žiranata, ovdje solidarnim dužnicima, kao i postupaka za prodaju nepokretnosti koje služe kao obezbjeđenje potraživanja po ugovorima o fiduciji sa Zavodom za zapošljavanje. Navedeni poslovi su trajnog karaktera, pa se u pojedinim fazama postupka nalaze pred različitim sudovima.

U sporovima iz osnova privatizacije i transformacije Zavod za zapošljavanje je utužen kao solidarni tuženi, zajedno sa Investiciono razvojnim fondom Crne Gore i Fondom PIO Crne Gore ili samostalno. Pravni osnov u ovim sporovima je uglavnom poništaj ugovora o kupoprodaji akcija, naknada štete ili utvrđivanje broja ili vrijednosti akcija manjinskih akcionara. Sporovi se, u zavisnosti od faze u postupku, vode pred različitim sudovima (pred Privrednim sudom u Crnoj Gori i drugim vanrednim pravnim sredstvima pred Vrhovnim sudom Crne Gore), tako da se u određenom broju slučajeva ne može na potpuno izvjestan način utvrditi vrijeme okončanja spora ni konačan ishod.

Broj predmeta iz osnova privatizacije i transformacije se mijenja i smanjen je u odnosu na prethodni period. Međutim broj predmeta iz drugih osnova se povećava kao što su krivični predmeti, u kojima se Zavod za zapošljavanje pojavljuje u svojstvu oštećenog, zatim fizička dioba imovine u preduzećima koja su transformisana i u kojima je Zavod za zapošljavanje akcionar (po osnovu vlasništva nad akcijom), radni sporovi i drugo.

Učestovanje u upravnom i drugim postupcima, naročito kod Direkcije za nekretnine, zatim određeni broj sudskih sporova koji su vraćeni na ponovni postupak, sporovi iz radnih odnosa i naknade štete i tekući poslovi u vezi sa istim.

Broj radnih sporova se povećao i zaključno sa 31. julom 2014. godine iznosi 44.

Broj postupaka se ne može precizno izvesti, jer se mijenjaju u odnosu na fazu u kojoj se trenutno nalaze.

Posebno treba istaći da se veliki broj sporova vodio pred Agencijom za mirno rješavanje sporova, po osnovu isplate naknade štete zbog neisplaćenih troškova prevoza na posao i sa posla za period 1.1.2010. godine do 31.12.2012. godine (postupak je završen za 261 zaposlenog, a obustavljen za 77 zaposlenih i pokrenut kod Osnovnog suda).

Što se tiče sporova koji se odnose na naknadu štete za manje isplaćene zarade za period od 1.1–1.8.2013. godine, takođe su vođeni pred Agencijom za mirno rješavanje sporova. Postupak je završen za 329 zaposlenih, a obustavljen za 7 zaposlenih jer nisu imali pravni osnov.

2.14.2. Javne nabavke

Planom javnih Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2014. godinu predviđeno je planiranje javnih nabavki sa procijenjenim budžetom od ukupno 538.050 eura. Od tog iznosa na nabavku roba odnosi se 95.600 eura, 400.450 eura za nabavku usluga i 42.000 eura za planirane radove.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list CG", br. 42/11), Planom javnih nabavki Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2014. godinu i odlukama Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje do 30.6.2014. godine pokrenuto je i sprovedeno 17 postupaka javnih nabavki (dva postupka su preuzeta iz 2013. godine).

Predmetni postupci javnih nabavki provedeni su u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama metodom otvorenog postupka javnih nabavki (javni poziv, javni tender) i šoping metodom.

U otvorenom postupku putem javnog nadmetanja provedena su 7 postupka javnih nabavki:

- održavanje programske opreme (softvera) po partijama;
- emitovanje televizijske emisije »Pokreni se«;
- nabavka kancelarijskog materijala;
- tekuće građevinsko održavanje;
- nabavka potrošnog materijala;
- usluge mobilne telefonije i
- štamparske usluge.

Ugovorena vrijednost javnih nabavki je u iznosu od 160.716,52 eura.

Šoping metodom provedeno je 10 javnih nabavki:

1. pružanje usluga tehničkog pregleda i registracije službenih vozila;
2. nabavku auto guma;
3. pružanje poštanskih usluga;
4. osiguranje imovine i lica po partijama;
5. pružanje usluga parkirališta;
6. pružanje usluga popravke održavanja i instaliranja po partijama;
7. izrada web sajta Zavoda;
8. održavanje službenih vozila;
9. nabavka lož ulja za grijanje, za potrebe Područne jedinice Nikšić;
10. nabavka sredstava za higijenu.

Ugovorena vrijednosti javnih nabavki je u iznosu od 79.582,22 eura.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore dva puta je pokrenuo postupak javne nabavke šoping metodom za pružanje usluga održavanja računara i prateće opreme koji je u oba slučaja obustavljen (nije dostavljena nijedna ispravna ponuda).

U 2014. godini realizovan je jedan postupak javne nabavke usluga mobilne telefonije, koji je započet u 2013. godini i realizovan u 2014. godini u postupku po žalbi.

U svim pokrenutim postupcima, osim za pružanje usluga mobilne telefonije za koju je primijenjen kriterijum ekonomski najpovoljnija ponuda, za vrednovanje ponuda je primijenjen kriterijum – najniža ponuđena cijena.

U navedenom periodu vršene su nabavke neposrednim sporazumom, shodno Zakonu o javnim nabavkama, za čiju namjenu je utrošeno 11.601,27 eura.

2.15. RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA

Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje

2.15.1. Interna organizacija stručnog usavršavanja zaposlenih

Obezbeđivanje uslova za servisiranje kvalitetnih usluga klijentima predstavlja poseban izazov za Zavod za zapošljavanje i u vezi sa tim već duži niz godina ulažu se značajna sredstva za stručno osposobljavanje zaposlenih. U cilju podsticanja profesionalnog i ličnog razvoja zaposlenih i poboljšanja kvaliteta pružanja usluga prema korisnicima, prvenstveno nezaposlenim licima i poslodavcima, Zavod nastoji da pravovremeno reaguje u unapređenju svojih usluga putem osnaživanja svog ljudstva i to kroz razne programe usavršavanja

zaposlenih. Shodno tome realizovan je seminar za sve zaposlene »Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje 2013/14«.

Seminar je održan u tri termina: **I termin:** 25, 26, 27. decembar 2013. godine; **II termin:** 15, 16, 17. januar 2014. godine i **III termin:** 22, 23, 24. januar 2014. godine.

Za potrebe realizacije sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Priprema i izrada priručnika za realizaciju seminara sa deset tematskih cjelina;
- Realizacija seminara za 233 učesnika, zaposlena u Zavodu za zapošljavanje.

Po završetku seminara slijedila je evaluacija programa od strane učesnika. Ukupno 233 učesnika seminara učestvovalo je u evaluaciji programa nakon čega je slijedila obrada evaluacionih upitnika, interpretacija i sačinjavanje izvještaja.

Evaluacioni upitnik sastojao se od 12 stavki, što ukazuje na podatak da je sveukupno obrađeno 2.796 stavki evaluacionog upitnika.

Na seminaru je sprovedeno i ispitivanje zadovoljstva poslom zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje. Istraživanje je po uslovima izvođenja deskriptivno jer se nastojalo utvrditi prisustvo i stepen zadovoljstva poslom zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje.

Za potrebe ovog istraživanja na uzorku je primijenjen Upitnik Zadovoljstva poslom, namjenski konstruisan, od strane psihologa zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje, za potrebe ovog istraživanja. Upitnik je sastavljen od 14 stavki zatvorenog tipa na koja su ispitanici odgovarali skalom Likertova tipa od 4 nivoa.

Ovim upitnikom obuhvaćene su sledeće dimenzije zadovoljstva poslom:

- Uslovi rada,
- Visina plate,
- Uzbuđenje i uživanje na poslu,
- Uvažavanje, osjećaj postignuća i napredovanja na poslu,
- Zadovoljstvo međuljudskim odnosima – neformalni odnosi,
- Zadovoljstvo međuljudskim odnosima – formalni odnosi,
- Osjećaj svrsishodnosti svog rada.

Upitnik Zadovoljstva poslom se sastojao od 14 stavki što ukazuje na podatak da su sveukupno obrađene 3.262 stavke upitnika.

Po završetku seminara prezentovani su izvještaji i preporuke izvedeni sa seminara „Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje“, i to: Izvještaj programa „Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje“ i Izvještaj istraživanja „Zadovoljstvo poslom“ zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje.

2.15.2. Eksterna organizacija stručnog usavršavanja zaposlenih

- Obezbjedivanje uslova za usavršavanja znanja iz oblasti stranih jezika i organizovanje kurseva stranih jezika za 30 zaposlenih u trajanju od četiri mjeseca;
- Obezbjedivanje uslova za pohađanje obuka u saradnji sa Upravom za kadrove.

2.15.3. Aktivnosti praćenja i unapređenja procesa rada

U cilju unapređenja procesa rada, tokom prve polovine 2014. godine, organizovano je niz sastanaka, kao i realizacija obilazaka područnih jedinica Zavoda.

2.16. INFORMACIONI SISTEM

2.16.1. Tehnička infrastruktura

Informacioni sistem Zavoda raspolaže sa 382 računara (331 stoni i 51 prenosivi računar) i 271 štampača, raspoređenih u 22 lokalne računarske mreže, koje su međusobno povezane u jedinstvenu računarsku mrežu (WAN) Zavoda.

Pregled broja računara i štampača po organizacionim cjelinama

(Tab. 16.)

	BR	BD	UL	BA	AN	PL	RŽ	BP	MK	NK	PŽ	ŠV	ŽB	PV	PG	KL	DG	CT	HN	TV	KO	CS	CG
1 - Računari	32	5	6	21	2	5	3	30	4	33	1	2	2	21	43	3	2	5	26	3	10	123	382
2 - Štampači	20	5	7	24	2	3	3	23	6	28	1	1	2	13	35	5	4	4	11	4	8	62	271

Prosječna starost računara u Zavodu je 7,6 godina, od čega je 22% (83) starije od 10 godina, čak 63% (241) je starosti od 5 do 10 godina, dok je svega 15% (58) mlađe od 5 godina.

Serveri su stari od 5 do 10 godina. Čuvanje podataka važnih za proces rada na tako staroj opremi, koja radi u režimu 24h, 365 dana u godini, nosi sa sobom rizike dostupnosti i konzistentnosti podataka neophodnih za svakodnevno odvijanje procesa rada.

Slična je i situacija sa pratećom računarskom opremom. Prosječna starost štampača u Zavodu je 6,2 godine, od čega je 15% (41) starijih od 10 godina, 60% (161) starijih od 5, a samo 25% (69) starosti do 5 godina.

Prosječna starost računara i štampača po organizacionim cjelinama

(Tab. 17.)

	BR	BD	UL	BA	AN	PL	RŽ	BP	MK	NK	PŽ	ŠV	ŽB	PV	PG	KL	DG	CT	HN	TV	KO	CS	CG
1- Računari	8.2	9.2	8.4	9.1	8.1	6.9	9.5	5.9	7.9	9.1	11.0	5.6	8.8	9.1	7.8	8.1	6.9	10.0	7.0	7.4	5.8	6.5	7.6
2- Štampači	7.0	5.0	4.3	4.2	10.3	5.8	10.1	6.5	4.8	4.6	14.5	12.0	11.5	5.4	6.5	5.4	4.7	8.1	5.0	8.5	6.0	5.1	6.2

S obzirom na zastarjelu opremu i kontinuirano povećanja obima i složenosti tehnoloških zahtjeva (a imajući u vidu da su, zadnjih godina, budžetom odobrena sredstva za nabavku nove računarske opreme bila značajno redukovana), poslovi održavanja tehničke infrastrukture informacionog sistema su bili svedeni na preventivno i korektivno održavanje, dok su se aktivnosti na perfektnom održavanju, uglavnom, odnosile na, finansijski i tehnološki ograničeno, znavljanje postojeće opreme, u cilju poboljšanja performansi.

2.16.2. Programska oprema

U okviru Informacionog sistema Zavoda egzistira veliki broj programskih aplikacija koje pokrivaju sve segmente poslovnog sistema zapošljavanja. Programske aplikacije i baza podataka su centralizovane, čime je obezbijeđena jedinstvenost podataka u realnom vremenu.

Stalne promjene u tehnologiji rada Zavoda i pravnoj normativi koja prati njen rad, uslovile su povećanu potrebu za inovacijom i nadgradnjom postojećih programskih rješenja.

Veliki dio poslova na održavanju implementirane programske opreme u ispravnom stanju i njenom prilagođavanju zakonskim ili organizacionim promjenama, izvodi se u okviru Sektora za informacioni sistem. Održavanje aplikacija kod kojih zahtijevana znanja prevazilaze kapacitete sopstvenog stručnog kadra i ulaze u domen usko specijalističkih je predmet outsourcing-a i povjereno je stručnim firmama.

Zbog zastarjelih programsko-tehnoloških rješenja, održavanje pojedinih programskih rješenja, u prvom redu aplikacija »Evidencija slobodnih radnih mjesta« i »Stručno osposobljavanje i prekvalifikacija – SOP« (ali i bazične aplikacije informacionog sistema zapošljavanja »Evidencija nezaposlenih lica«), koje u neizmijenjenom obliku, funkcionišu još od 2002. odnosno 2004. godine, je vrlo često problematično, nerijetko i nemoguće, što ove aplikacije čini uskim grlom daljeg razvoja Informacionog sistema Zavoda.

Značajnije aktivnosti na održavanju i nadgradnji postojećih programskih rješenja su:

- **Završetak implementacije finansijskog dijela programskog paketa »Materijalno–novčana naknada nezaposlenih lica«**

Implementacijom postupka obračuna i isplate sredstava po osnovu priznatog prava, i završetkom kampanje unosa podataka, stvorili su se neophodni preduslovi za uvođenje automatizovanog i centralizovanog izvještavanja nadležnog poreskog organa o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima (IOPPD), za lica koja ostvaruju novčanu naknadu u skladu sa zakonom kojim se uređuje zapošljavanje.

- **Inovacija aplikacije „Zapošljavanje stranaca” radi usklađivanja sa kvotnim sistemom**

Inovacijom aplikacije „Zapošljavanje stranaca” omogućeno je automatsko praćenje i kontrola broja izdatih radnih dozvola u realnom vremenu, na nivou države. Time je obezbijeđena potpuna usaglašenost utvrđenog broja (kvote) i broja izdatih radnih dozvola za strance za kalendarsku godinu.

- **Implementacija Standardne Klasifikacije Zanimanja (SKZ) u Informacioni sistem Zavoda**

U cilju obezbjeđenja usklađenosti sistema izvještavanja sa načelima i sistemom Međunarodne Standardne Klasifikacije Zanimanja (International Standard Classification of Occupation, 2008), koji je u primjeni u zemljama članicama Evropske unije, i prezentiranja međunarodno uporedivih podataka za statističko, analitičko i naučno praćenje strukture zanimanja aktivnog stanovništva, u centralnu bazu podataka Informacionog sistema Zavoda, implementirana je Standardna Klasifikacija Zanimanja (SKZ).

SKZ je međunarodno usklađeni standard, koji se upotrebljava za razvrstavanje poslova u državnim i administrativnim bazama podataka i u statističkim istraživanjima.

- **Dopuna aplikacije »Zapošljavanje stranaca«**

Dopunom projektnog zadatka za izradu aplikacije „Zapošljavanje stranaca” i implementacijom Standardne klasifikacije zanimanja omogućena je formalizacija naziva radnog mjesta, kroz razvrstavanje na četiri hijerarhijska nivoa (rod, vrsta, podvrsta i grupa).

Klasifikovanjem radnih mjesta u okvir grupe zanimanja umjesto u konkretno zanimanje, znatno se olakšava posao glavnim korisnicima ove klasifikacije – statističarima i analitičarima, koji, zbog široke lepeze zanimanja koja se obavljaju u poslovnim subjektima, često u nazivima pojedinih radnih mjesta nijesu mogli prepoznati zanimanje na koje se to radno mjesto odnosi.

- **Portal Crnogorska Berza Rada (CBR)**

U toku prvih šest mjeseci 2014. godine, 109.093 posjetilaca, napravilo je 325.723 posjeta i pregledalo 2.822.331 stranica (8,66 stranica/ posjeti). Prosječno vrijeme trajanja posjete bilo je oko 3 minuta.

Portal »CBR« (realizovan 2006. godine), funkcioniše u okviru sajta Zavoda (www.zzzcg.org), kao javni servis zapošljavanja, koji omogućava brzu razmjenu informacija između poslodavaca i tražioca zaposlenja, putem Interneta, uz moderatorsku ulogu Zavoda. Postupak oglašavanja slobodnih radnih mjesta na portalu je potpuno automatizovan tako da su informacije o aktuelnim poslovima dostupne svim zainteresovanim 24 časa dnevno.

2.17. Odnosi sa javnošću i međunarodna saradnja

U Odjeljenju za odnose sa javnošću i međunarodnu saradnju vrše se poslovi Zavoda koji se odnose na: pripremu i sprovođenje interne i eksterne komunikacije; poslove u vezi sa informisanjem javnosti i odnosima sa sredstvima javnog informisanja; komunikaciju prema Vladi Crne Gore, organima državne uprave i građanima; učestvovanje u interinstitucionalnoj saradnji u cilju ostvarivanja efikasnog planiranja, implementacije i praćenja programa pomoći EU; ostvarivanje saradnje sa nadležnim vladinim, nevladinim i razvojnim institucijama, kao i važnijim privrednim subjektima na praćenju programa pomoći EU fondova; organizaciju svečanih i drugih skupova, prezentacija, okruglih stolova, konferencija; prikupljanje podataka i pripremu kalendara posjeta i putovanja direktora; stručne, administrativne i korespondencijske poslove potrebne za ostvarivanje funkcije direktora; uspostavljanje sistema komunikacije između unutrašnjih organizacionih jedinica o njihovim aktivnostima; pripremu promotivnih materijala Zavoda za štampu; pripremu informacija i ažuriranje Web sajta.

Informisanje javnosti o aktivnostima koje sprovodi Zavod za zapošljavanje je jedna od važnijih uloga Zavoda, kao centralne institucije tržišta rada. Zavod je dužan da blagovremeno i tačno dostavlja informacije o svom radu nadležnim institucijama, na zahtjev medija kao i ostalih institucija sistema, NVO sektora, stranih organizacija i sl.

Što se tiče medijskog informisanja i predstavljanje rada Zavoda, u prvoj polovini 2014. godine realizovane su sljedece aktivnosti:

- TV emisija »Pokreni se« emituje se 2 puta mjesečno na RTVCG (pauza od 24.3. do 26.6.2014. zbog odredbi Zakona o finansiranju političkih partija).
- Prezentujući nove projekte i redovne aktivnosti održano je više konferencija za medije, izvještavano u vidu priloga, gostovano u

televizijskim i radio programima. Takođe, štampani mediji i portali za informisanje redovno su pratili i informisali o aktivnostima Zavoda.

- U organizaciji Zavoda održan je Okrugli sto u Privrednoj komori, na kojem su predstavljene aktivnosti za unapređenje sezonskog zapošljavanja.
- Predstavnici Zavoda su prisustvovali brojnim okruglim stolovima, na različite aktuelne teme. Takođe, na više konferencija u zemlji i u inostranstvu, prezentovane su aktivnosti i aktuelni projekti.
- Zavod se predstavio na tri sajma, Sajam turizma u Budvi i Sajam sezonskog zapošljavanja u organizaciji Studenskog parlamenta u Podgorici i Kotoru.

U pogledu internog informisanja na Oglasnoj tabli Zavoda – Forumu se u okviru rubrike Interno informisanje, plasiraju sadržaji za informisanje zaposlenih u Zavodu, kao što su press kliping medijskih objava o aktivnostima u Zavodu, kao i mali oglasi objavljeni na komercijalnim stranama štampanih medija.

Od promotivnog materijala:

- Štampan je Informator za upis u srednje škole sa opširnim informacijama o svim školama u Crnoj Gori, u 8.000 primjeraka sa nastavnim programima (smjerovi, predmeti), stanjem na tržištu rada, deficitarnim zanimanjima i drugim korisnim informacijama i svjetima za što pravilniji izbor budućeg zanimanja, koji je postavljen i na sajtovima Zavoda i CIPS-a.
- Štampane su i brošure za promociju sezonskog zapošljavanja, tri vrste: za poslodavce, nezaposlene i informacije o subvencijama za zapošljavanje mladih.
- U toku je priprema za štampanje Ankete poslodavaca za 2013. godinu.

Redovno se ažurira web sajt Zavoda, a u toku su završne pripreme na izradi novog sajta Zavoda za zapošljavanje. Na tenderu je izabrana najpovoljnija ponuda firme »ITAS« u okviru priprema za izradu novog sajta, oformljena je radna grupa, koja je radila na pripremi novih rješenja za sajt. Takođe, u cilju upoznavanja sa novim rješenjem sajta organizovana i dvodnevna obuka za zaposlene u Zavodu.

U okviru dijela aktivnosti koje se odnose na razvoj interinstitucionalne saradnje u cilju ostvarivanja efikasnog planiranja, implementacije i praćenja programa pomoći EU, zatim ostvarivanja saradnje sa nadležnim vladinim, nevladinim i razvojnim institucijama, kao i važnijim privrednim subjektima na praćenju programa pomoći EU fondova uzeto je aktivno učešće u više projekata:

1) U okviru radnih grupa Mreže za društvenu odgovornost, rađeno je na analizi komentara na Politiku za društvenu odgovornost u Crnoj Gori koju je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici od 18. decembra 2013. godine. Na sastancima je uspostavljena saradnja koja će rezultirati zajedničkim projektima.

2) Zajednički rad na razradi projektnih zadataka (ToR) iz Operativnog plana razvoja ljudskih resursa, kao glavnih dokumenata tenderske dokumentacije za ugovore o uslugama u saradnji, sa predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja, Tijela odgovornog za Operativni program (BROP) i Tijela odgovornog za prioritet/mjeru (BRPM) za 1. prioritet / 1.1. mjeru i 4. prioritet / 4.1.

Analiziranje nacrt tenderske dokumentacije Operativnog plana razvoja ljudskih resursa je obuhvatilo sledeće prioritete i mjere:

- Prioritet I: Efikasne i inkluzivne aktivne mjere politike zapošljavanja;
- Mjera 1.1: Podrška sprovođenju najproduktivnijih mjera tržišta rada radi postizanja kvaliteta i zapošljavanja radne snage;
- Prioritet IV: Tehnička pomoć;
- Mjera 4.1: Podrška u izradi okvira projektne strukture (project pipeline).

3) U okviru radne grupe sektora zapošljavanja, obrazovanja i socijalne politike, MRSS, Zavoda za zapošljavanje i drugih institucija, napravljen je nacrt Sektorskog planskog dokumenta (SPD) uz pomoć ekspertkinje iz Hrvatske. Takođe je pojašnjena IPA II implementacionu regulativu, koja je usvojena 2. maja, a primjenjuje se retroaktivno od 1. januara 2014. godine. Organizovana je Informativna sesija sa ciljem predstavljanja novina koje donosi Instrument pretpristupne podrške 2014-2020. (IPA II) od strane Generalne direkcije za proširenje (DG ELARG).

4) Predstavnici Zavoda su u sarađivali sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja u okviru Twinning Light projekta „Podrška EU crnogorskoj Operativnoj strukturi za Operativni program Razvoj ljudskih resursa“.

Na inicijativu MRSS i Zavoda, Ministarstvo vanjskih poslova je preuzelo aktivnosti koje će obezbijediti da Crna Gora (pošto je država kandidat za članstvo u EU) može da učestvuje u programu za zapošljavanje i socijalne inovacije (kojim je obuhvaćen i PROGRESS).

5) Predstavnici Zavoda su učestvovali u izradi Akcionog plana za unapređenje zapošljavanja mladih do 2015. godine u okviru ubrzanja progressa u dostizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva u Crnoj Gori. Kao rezultat zajedničkog međuinstitucionalnog rada je donesen i usvojen, na sjednici Vlade Akcioni plan za unapređenje zapošljavanja mladih do 2015.

Cilj ovog akcionog plana je da se verifikuju rješenja za prevazilaženje prepreka u primjeni mjera za zapošljavanje mladih, kao i da se identifikuju konkretne aktivnosti kojima će predložena rješenja biti ostvarena. Prepoznati nosioci aktivnosti su i formalno postali odgovorni za njihovo sprovođenje.

6) Zajednički program UN za osnaživanje mladih – Inicijativa za mlade „Sebi želim“ realizuje se u okviru zajedničkog programa UN za osnaživanje mladih u oblastima zapošljavanja i participacije. Program sprovode Sistem Ujedinjenih nacija u zemlji i Ministarstvo prosvjete – Uprava za mlade i sport i Zavod za zapošljavanje sa svojim područnim jedinicama u dijelu kontakta i informisanja mladih nezaposlenih lica, pospješivanju i animaciji mladih za aktivnije uključivanje u zajednicu. Inicijativa će se realizovati u periodu maj–decembar 2014. godine, sa fokusom na sjever Crne Gore.

Događaji imaju za cilj da motivišu mlade ljude da uzmu aktivnu ulogu u razvijanju svojih potencijala i korištenju mogućnosti koje postoje za pronalaženje posla, razvoj sopstvenog biznisa, te aktivizam u svojim zajednicama

7) Predstavnici Zavoda i UNDP Montenegro su učestvovali u pisanju i apliciranju na razvoju projekta u okviru programa Know-how Exchange Programme Central European Initiative.

8) Takođe, uzeto je učešće i u projektu „Platforme za upravljanje razvojem Crne Gore“ u okviru obuke za korišćenje „Elektronske baze podataka o razvojnim projektima“.

9) Studijska posjeta Francuskoj “Zeleni poslovi i nove kvalifikacije” Code MNE 2.1.2.0.2 od 24. do 28.3.2014. godine u okviru Programa saradnje između GIP International i MRSS. Ministarstvo rada i socijalnog staranja u saradnji sa Zavodom realizuje projekat “Institucionalna pomoć pri izradi programa/ uključivanje mladih sa diplomom” (u okviru Programa bilateralne saradnje Ministarstva rada i socijalnog staranja i GIP International iz Francuske). Francuski eksperti iz Zavoda za zapošljavanje su održali prezentacije i prenijeli svoja iskustva, i dali ekspertsku pomoć u vezi sa zapošljavanjem svršenih višokoškolaca: dobijanje prvog zaposlenja, omogućiti prelaz sa obrazovanja na posao, dobijanje stručnog iskustva kroz staž i prekvalifikaciju mladih kako bi se lakše došlo do posla.

U okviru poslova koji se odnose na unapređenje međunarodne saradnje, organizaciju međunarodnih posjeta Zavodu i studijska putovanja predstavnika Zavoda; kao i kontakta sa međunarodnim institucijama i službama za zapošljavanje u regionu i šire, učestvovanja i priprema međunarodnih konferencija i drugih stručnih skupova, u prvih šest mjeseci 2014. godine rađeno je sljedeće:

- Predstavnici Zavoda su učestvovali na sastanku sa ekspertom iz Pole emploi – Nacionalne službe za zapošljavanje Francuske, g-đom Brigitte Maigre, 13.1.2014. godine. Sastanak je vezan za moguću realizaciju Twinning projekta u kojem bi učestvovao Zavod za zapošljavanje Crne Gore. G-đa Maigre realizuje Twinning projekat u Nacionalnoj službi za zapošljavanje Republike Srbije.

- Učešće na radionici »Revizija institucionalnih aranžmana« koju je organizovala Evropska fondacija za obuku (ETF) iz Torina u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja u Podgorici 6.2.2014. godine. Ova radionica dio je projekta FRAME koji se u Crnoj Gori sprovodi od 2012. godine. Evropska komisija je povjerila ETF-u da kroz projekat FRAME pruži podršku zemljama u procesu proširenja, u oblasti unapređenja ekonomskog razvoja i socijalne kohezije. Crna Gora u okviru ovog projekta, kroz participativni proces koji je obuhvatio čitav niz relevantnih partnera i pomoć ETF-a, radi na nacrtu Vizije za vještine 2020, definiše prioritete i Mapu puta za razvoj ljudskih resursa 2020. U okviru radnih grupa učesnici radionice su zajednički definisali prioritete, ciljeve, mjere, rezultate, korisnike, nadležna tijela i vremenski okvir u oblasti razvoja kapaciteta radi ostvarivanja Vizije o vještinama 2020.
- Predstavnici Zavoda su učestvovali na radionici "Institucionalni okvir za kohezionu politiku", koja je održana 20.2.2014. godine u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija. Cilj radionice bilo je definisanje mogućih modela i definisanje predloga institucionalnog okvira Crne Gore za korišćenje strukturnih fondova i Kohezionog fonda EU. U tu svrhu prezentirana su dva osnovna modela: horizontalna podjela poslova (između ministarstava) i vertikalna podjela poslova (Vlada kao glavni donosilac odluka, glavna uloga na posredničkim tijelima). Pored toga, dati su prikazi centralizovane, polucentralizovane i decentralizovane podjele poslova. Navedeno predstavlja dio Poglavlja 22, koje navodi spisak uslova neophodnih za njegovo zatvaranje, uključujući pravni okvir, budžet, kapacitet za sufinansiranje, pravilnike za javne nabavke, kapacitete za nove poslove i projekte i osposobljenost ljudskih resursa.
- Na Informativnoj sesiji za Zapadni Balkan, sesija za Crnu Goru, koja je održana 4.4.2014. godine u Podgorici, učestvovali su predstavnici Zavoda. Ovaj skup organizovan je radi pružanja informacija različitim akterima u Crnoj Gori na temu Instrumenta za predpristupnu pomoć IPA II za period 2014-2020.

Obuhvaćene su sljedeće oblasti:

- 1) novi pravni okvir za predpristupnu pomoć (struktura regulatornog okvira, okvir pomoći, relevantnost za programiranje i sprovođenje);
- 2) opcije za sprovođenje (metode implementacije, vrste finansiranja, vrste programa);
- 3) bitni elementi IPA II programiranja (vodič za programiranje IPA II, nova programska struktura, programska dokumenta, priprema kvalitetnih akcija za IPA II i logika intervencije, slijed programiranja).

2.18. Instrumenti za predpristupnu podršku (IPA)

Nastavljene su aktivnosti na izradi i kandidovanju novih projekata, uglavnom za IPA II komponentu, kao i maksimalno uključivanje u implementaciju IPA IV komponente u dijelu koji je planom aktivnosti predviđen za ovu godinu.

Ukupna vrijednost projekta je 345.397,50 eura, od čega 166.647,60 pripada Crnoj Gori, a odnosi se na edukaciju i zapošljavanje novih preduzetnika u pograničnom području.

PROJEKTI IPA II – Regionalna i prekogranična saradnja

Krajem 2013. godine objavljen je prvi poziv za predaju projekata prekogranične saradnje sa Kosovom. Tokom marta mjeseca 2014. godine, Zavod je kao aplikant I obezbijedio partnere za zajednički projekat, uradio projekt i u određenom roku predao Zajedničkom tehničkom sekretarijatu u Peći. Aplikant II iz Kosova je Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zapošljavanje iz Peći.

PROJEKAT PREKOGRANIČNE SARADNJE MNE – ALBANIJA

Zavod za zapošljavanje je početkom 2014. godine obaviješten od strane Unije poslodavaca Crne Gore, kao partnera u realizaciji projekta, da je odobren projekat pod nazivom "Prekogranične rute za jačanje turističkog sistema i ekonomski razvoj Skadarskog jezera ("Cross-itineraries for Tourism System Empowerment and Economic development– Skadar Lake").

Glavni cilj projekta je obezbjeđenje dugoročne kulturne i turističke ponude Skadarskog jezera u cilju stvaranja pozitivne ekonomske klime za uključivanje šireg područja u turističke rute, kao i jačanje kapaciteta ciljnih grupa projekta u Crnoj Gori i Albaniji.

Realizovana je prva konferencija na kojoj su se partneri upoznali sa projektom, a izvršene su i dvije obuke nezaposlenih lica iz oblasti preduzetništva, na temu otpočinjanja sopstvenog biznisa.

Unija poslodavaca Crne Gore je glavni aplikant projekta, a Zavod je partner. Projekat je vrijednosti oko 180.000 eura za Crnu Goru i oko 220.000 za Albaniju uz učešće Unije poslodavaca od 15% odobrenih sredstava.

Projekat će trajati 2 godine, a počeo sa realizacijom u prvoj polovini 2014. godine.

PROJEKTI IPA IV – Razvoj ljudskih resursa

Operativni plan u okviru IPA IV usvojen je u prvoj polovini 2013. godine, a u toku je formiranje članova koji će učestvovati u implementaciji i monitoringu plana. Iznos odobrenih sredstava za prioritet jedan je 2.000.000 eura, dok sopstveno učešće iznosi 15%.

Nosilac aktivnosti komponente IV je Operativna struktura, tj. ministarstva, na čelu sa Ministarstvom rada, a Zavod je u sastavu strukture i učestvovaće u realizaciji projekata.

Predstavnici Zavoda su bili uključeni u radnim grupama radi realizacije Operativnog plana za 2014. godinu.

2.19. Plan, analiza i statistika

2.19.1. Plan i analiza

U okviru plana i analize, kao redovne aktivnosti koju sprovodi Zavod, vrše se poslovi Zavoda koji se odnose na: mogućnosti i razvoj zapošljavanja; analizu stanja i trendova na tržištu rada; analize realizacije mjera aktivne politike zapošljavanja; praćenje i analize uticaja makro ekonomskih i demografskih kretanja na tržište rada; izradu statističkih analiza i izvještaja po zakonom utvrđenoj metodologiji; pripremu informacija za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Zavoda; pripremu informacija za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Sektora i dr.

Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti je predviđeno da Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donosi Program rada kojim se utvrđuju mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja koje sprovodi Zavod.

Vlada Crne Gore, krajem godine, usvaja Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za narednu godinu, kojim su utvrđene mjere i aktivnosti usmjerene ka ostvarivanju prioriteta i ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa.

U prvom kvartalu tekuće godine pripremljen je Program rada Zavoda za 2014. godinu. Program rada Zavoda za 2014. godinu sistematizovan je tako da su u prvom dijelu, u sažetoj formi, data osnovna programska polazišta i osnovna kretanja na tržištu rada u 2013. godini, u komparaciji sa 2012. godinom, u drugom dijelu dati su osnovni elementi realizacije mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom u kojima je nosilac ili partner u realizaciji Zavod za zapošljavanje koje će se operativno-tehnički i dinamički realizovati na osnovu odgovarajućih odluka Upravnog odbora Zavoda, a u trećem dijelu finansijski okvir za realizaciju programskih aktivnosti.

Programom rada utvrđene su mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja koje u narednoj godini sprovodi Zavod ali treba imati u vidu da Zavod realizuje niz drugih redovnih aktivnosti vezanih za vođenje evidencija i tehnologiju rada sa nezaposlenim, posredovanje u zapošljavanju, ostvarivanje prava iz osiguranja od nezaposlenosti, zapošljavanje i rad stranaca, redovno analiziranje i izvještavanje o kretanjima na tržištu rada, itd.

U prvom polugodištu tekuće godine Zavod za zapošljavanje izradio **Analizu ponude, tražnje i zapošljavanja na tržištu rada u Crnoj Gori u 2013. godini**. Ova Analiza urađena je na osnovu zahtjeva Ministarstva prosvjete, kao jedne od analitičko-faktografskih osnova za predstojeće dimenzioniranje upisnih kvota za školsku/ studijsku 2014–2015. godinu. Zavod za zapošljavanje Crne Gore je, u proteklih nekoliko godina, praktikovao da materijale sadržaja sličnog ovom, i za iste namjene, dostavlja Ministarstvu prosvjete, Univerzitetu Crne Gore i Centru za stručno obrazovanje.

Pri analiziranju odnosa na tržištu rada kroz ponudu, tražnju i zapošljavanje, ukupno, na nivou pojedinih stepena stručne spreme, grupama zanimanja ili zanimanjima, na makro i regionalnom nivou, nijesu sagledavani uzroci koji su generisali aktuelne odnose i posledice koje iz njih proističu, niti druge karakteristike tržišta rada i programske aktivnosti na tom tržištu, budući da je to obrađivano Izvještajima o radu Zavoda, odnosno, Izvještajima o sprovođenju Akcionog plana zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa već se, prije svega, nastojalo ukazati na odnose i trendove po navedenim elementima analiziranja od značaja za upisnu politiku.

Analiza je sistematizovana tako što su: u I dijelu sagledani odnosi između ponude, tražnje i zapošljavanja po pojedinim stepenima stručne spreme, grupama zanimanja i zanimanjima na makro i regionalnom nivou, sa posebnim osvrtom na srednje stručno obrazovanje; u II dijelu analizirani su odnosi u ponudi, tražnji i zapošljavanju, na nivou definisanih mikro tržišta; u III dijelu su date zaključne ocjene, konstatacije i predlozi, a u Prilogu je dato nekoliko tabela koje sadrže detaljnije podatke o odnosima i trendovima na tržištu rada koji su obrađeni u pojedinim djelovima Analize.

U navedenim dijelovima Analize data je obimna faktografska građa kako bi se stekao uvid u cjelinu kretanja i stanja na tržištu rada na osnovu kojih su se, kroz jedinstveno sagledavanje mogle izvesti određene ocjene, zaključci i predlozi manje-više na nivou indikativnog, prije svega, zbog okolnosti što obim i struktura, ponude, tražnje pa i zapošljavanja nemaju stepen relevantnosti na osnovu kojeg bi se mogle izvoditi egzaktnije ocjene i zaključci.

Za pripremu Analize korišćeni su, prije svega, podaci kojima raspolaže Zavod za zapošljavanje u svojim analitičkim materijalima i evidencijama, podaci

Ministarstva prosvjete o broju i strukturi učenika u srednjim školama kao i podaci MONSTAT-a.

U prvom polugodištu tekuće godine Zavod za zapošljavanje izradio je **Analizu mjera aktivne politike zapošljavanja na sezonskim poslovima**. Analiza je pripremljena na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore, sa sjednice od 19. marta 2014. godine povodom razmatranja i usvajanja Plana aktivnosti u cilju većeg sezonskog zapošljavanja domaće radne snage, prema kojem se zadužuje Zavod za zapošljavanje Crne Gore da pripremi i Vladi dostavi do 19. aprila ove godine, analizu mjera aktivne politike zapošljavanja koje sprovodi Zavod za zapošljavanje Crne Gore, sa analizom njegovih kapaciteta u segmentu sezonskog zapošljavanja.

Analiza nekih mjera i aktivnosti aktivne politike zapošljavanja koje su u određenoj mjeri vezane i za sezonsko zapošljavanje, obrađene su Izvještajem o realizaciji Akcionog plana zapošljavanja za 2013. godinu.

Pristup u izradi ove analize je bio da se kroz uvid u obim i strukturu sezonskog zapošljavanja, te sagledavanjem dosadašnjih mjera aktivne politike zapošljavanja, objektivizira mogućnost većeg zapošljavanja domaće radne snage i u tom smislu predlože odgovarajuće mjere.

Obrada problematike vršena je na osnovu podataka, evidencija i analitičkih materijala Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Anketa poslodavaca

Anketa poslodavaca je redovna godišnja aktivnost Zavoda za zapošljavanje, čijom realizacijom se dobijaju iscrpni podaci o potrebama crnogorskih poslodavaca kao i o njihovim problemima u obezbjeđivanju potrebnih kadrova, što na najbolji način odslikava stanje na tržištu rada Crne Gore.

Do sada sprovedena istraživanja svrstavaju se u kategoriju sveobuhvatnih anketa. Ove vrste anketa baziraju se na relativno velikom uzorku; sprovode se na državnom nivou i pokrivaju sve sektore. Sveobuhvatna anketa obično odražava mnoge oblasti – informacija o ekonomskim izgledima koje izražavaju poslodavci, kao i o stvarnoj situaciji na tržištu rada i zapošljavanju – mogućnostima i perspektivama zapošljavanja, viškovima, manjkovima i kvalitetu radne snage, potrebnim zanimanjima, vještinama i kompetencijama, sezonskom zapošljavanju. U izradi upitnika za anketiranje poslodavaca učestvovali su i predstavnici Svjetske banke.

Osim navedenih kategorija, rezultati nam pružaju uvid u kvalitet saradnje poslodavaca i Zavoda za zapošljavanje. Sa realizacijom ankete poslodavaca se počelo krajem 2013. godine. Anketirano je oko 1.000 poslodavaca na teritoriji Crne Gore. Rezultati Ankete će biti publikovani u III kvartalu 2014. godine.

2.19.2. Statistika

U okviru statistike, kao redovne aktivnosti koju sprovodi Zavod, vrše se poslovi koji se odnose na: pripremu sadržaja statističkih izvještaja na osnovu evidencija koje se vode; koncipiranje izvještaja (nedjeljni, mjesečni, kvartalni, godišnji itd.) koji se odnose na tržište rada; pripremu metodologija i uputstava za uvođenje novih ili inoviranje postojećih izvještaja; usaglašavanje statističkih izvještaja na osnovu kojih se utvrđuju pojedini indikatori na tržištu rada, sa izvještajima Eurostata, MOR-a; ostvarivanje saradnje sa institucijama koje se bave statističkim izvještavanjem, kao i sa institucijama koje uređuju oblast statistike; praćenje propisa koji se odnose na oblast statistike tržišta rada. Takođe, pripremaju se podaci za izradu statističkog biltena Centara javnih službi za zapošljavanje Jugoistočne Evrope.

U skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, a radi sagledavanja stanja i kretanja na tržištu rada, Zavod vodi evidencije u oblasti zapošljavanja. Vođenjem evidencija u oblasti zapošljavanja obezbjeđuju se podaci za statistička istraživanja i jedinstveni informacioni sistem u oblasti zapošljavanja. Zavod vodi osnovne i pomoćne evidencije u oblasti zapošljavanja. Osnovne evidencije u oblasti zapošljavanja su evidencije o licima koja traže zaposlenje i evidencija o slobodnim radnim mjestima. Posebne evidencije u oblasti zapošljavanja su evidencije o: licima koja su uključena u mjere aktivne politike zapošljavanja; korisnicima novčane naknade; izdatim radnim dozvolama za strance; građanima Crne Gore na radu u inostranstvu; organizatorima, korisnicima volonterskog rada i volunteerima i druge evidencije u skladu sa zakonom.

Iz navedenih evidencija crpe se podaci za izradu statističkih izvještaja.

Nedjeljni statistički izvještaj prikazuje osnovna kretanja na tržištu rada. Izrađuje se jednom sedmično, ponedjeljkom. Prikazuju se podaci koji se odnose na broj nezaposlenih lica, stopu nezaposlenosti, zapošljavanju radnika i pripravnika posredstvom Zavoda, izdavanju radnih dozvola za strance, prijavljenim slobodnim radnim mjestima, kao i informacije o realizovanim mjerama aktivne politike zapošljavanja. Navedeni podaci se prikazuju na dan izvještavanja ili za period od početka kalendarske godine do dana izvještavanja, sa uporednim podacima za isti period prethodne godine. Za prvih šest mjeseci pripremljeno je 17 nedeljnih statističkih izvještaja.

Mjesečni statistički bilten daje analitički i tabelarni prikaz statističkih podataka za izvještajni mjesec. U analitičkom dijelu daju se konstatacije o kretanjima na tržištu rada, u skladu sa propisanim evidencijama u oblasti zapošljavanja. Komentari se odnose na izvještajni mjesec, kao i na kretanja od početka tekuće godine i kretanja u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U tabelarnom dijelu daje se pregled kretanja nezaposlenih lica prema kvalifikacionoj strukturi, starosnim grupama, dužini traženja zaposlenja, regionalnoj strukturi, strukturi

prema radnom stažu... Navedeni pregledi prikazuje se prema polu i opštinama. Prikazani su podaci o novoprijavljenim licima na evidenciju Zavoda, prema kvalifikacionoj strukturi, starosnim grupama, regionalnoj strukturi, strukturi prema radnom stažu, koji su, takođe, prikazani prema polu i opštinama. Bilten sadrži i podatke o licima kojima je prestalo vođenje evidencije sa razlozima prestanka vođenja evidencije, kvalifikacionoj strukturi, dužini traženja zaposlenja, polu, opštinama. Prikazani su i podaci o zapošljavanju lica posredstvom Zavoda, prema vrsti radnog odnosa, djelatnostima poslodavaca u kojima su zasnovali radni odnos, opštinama i kvalifikacionoj strukturi. Bilten sadrži i podatke o prijavljenim slobodnim radnim mjestima prema vrsti radnog mjesta, kvalifikacionoj strukturi, djelatnostima poslodavaca, opštinama, kao i pregled najtraženijih zanimanja u tom mjesecu. Pregled isplata novčanih naknada nezaposlenim licima koja ostvaruju navedeno pravo dat je prema opštinama, polu, iznosu sredstava i stepenima obrazovanja korisnika.

Svi izvještaji mogu se naći na web sajtu Zavoda (www.zzzcg.org).

Kvartalni statistički izvjetaji (tromjesečni, polugodišnji i devetomjesečni) daju analitički pregled stanja i kretanja na tržištu rada, sa uporednim podacima za isti period prethodne godine. Kao i u mjesečnim statističkim biltenima prikazana su kretanja nezaposlenih lica, zapošljavanja, tražnje – prijavljenih slobodnih radnih mjestima, korisnika prava na novčanu naknadu po osnovu nezaposlenosti. U okviru programskih aktivnosti daje se prikaz realizovanih mjera aktivne politike zapošljavanja, kao i realizovane aktivnosti u radu sa poslodavcima. Prikazuju se i ostale aktivnosti Zavoda koje se odnose kako na rad prema korisnicima usluga Zavoda, tako i na tekuće poslovanje Zavoda. U prethodnom periodu ove godine, pripremljen je tromjesečni izvještaj o radu.

Godišnji izvještaj o radu sadrži osnovne pokazatelje o realizaciji planiranih zadataka, definisanih u Programu zapošljavanja. Godišnji izvještaj o radu daje prikaz svih aktivnosti koje je realizovao Zavod, kao i sva kretanja na tržištu rada koja su, kroz evidencije u oblasti zapošljavanja, propisana Zakonom o zapošljavanju. Kao i u kvartalnim statističkim izvještajima daju se podaci o nezaposlenim licima prijavljenim na evidenciju Zavoda, zapošljavanju, slobodnim radnim mjestima, korisnicima prava na novčanu naknadu, mjerama aktivne politike zapošljavanja i drugim aktivnostima u Zavodu. U prvom kvartalu tekuće godine pripremljen je Izvještaj o radu Zavoda za zapošljavanje za 2013. godinu.

U prvom polugodištu 2014. godine predstavnici Zavoda su zajedno sa predstavnicima MONSTAT-a učestvovali u izradi **Priručnika o načinu utvrđivanja anketne i registrovane stope nezaposlenosti**. Na predlog Evropske komisije, Zavod za statistiku i Zavod za zapošljavanje Crne Gore formirali su Radnu grupu za izradu Priručnika koji će predstaviti metodologiju koja se koristi za izračunavanje dvije mjere stope nezaposlenosti koje trenutno postoje u Crnoj Gori, i koji će objasniti metodološke razlike između istih. U izradi Priručnika učestvovao je i međunarodni ekspert iz oblasti zaposlenosti i

nezaposlenosti, koji je dao značajan doprinos u analizi oba koncepta nezaposlenosti, ukazujući na prednosti i nedostatke svakog od njih.

Priručnik sadrži opis Ankete o radnoj snazi u Crnoj Gori, definiciju zaposlenosti i nezaposlenosti prema MOR-u, opis Registra nezaposlenosti od strane Zavoda za zapošljavanje, ključne razlike između Anketne i Registrovane nezaposlenosti, metod koji koriste Zavod za statistiku i Zavod za zapošljavanje za računanje stope nezaposlenosti, kao i listu specifičnih namjena ove dvije različite mjere. Takođe, ovaj priručnik sadrži i predloge za dalja poboljšanja.

Pored redovnih, gore navedenih, izvještaja gotovo svakodnevno se pripremaju izvještaji prema raznim zahtjevima korisnika usluga Zavoda, prvenstveno prema ministarstvima, Zavodu za statistiku Crne Gore, Eurostatu, Centralnoj banci, NVO sektoru, podaci potrebni za naučno-istraživačke radove, podaci za potrebe sredstava javnog informisanja, itd.

PRILOG**Nezaposleni
– po opštinama i polu –**

(Tab.18.)

Rb	Opština	30.6.2013. godine		30.6.2014. godine		Odnosi 4:2	
		Σ	Žene	Σ	Žene	Nom. razlika	Index
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevisa	411	150	443	163	32	107.79
2	Berane	1940	775	1964	819	24	101.24
3	Budva	563	308	637	352	74	113.14
4	Bijelo Polje	3746	1604	3840	1666	94	102.51
5	Bar	1374	734	1636	857	262	119.07
6	Cetinje	1358	676	1332	656	-26	98.09
7	Danilovgrad	828	404	857	426	29	103.50
8	Herceg Novi	1179	587	1059	561	-120	89.82
9	Kotor	814	416	782	436	-32	96.07
10	Kolašin	740	275	777	293	37	105.00
11	Mojkovac	635	258	702	295	67	110.55
12	Nikšić	3372	1833	3732	2054	360	110.68
13	Podgorica	7454	3842	7499	3944	45	100.60
14	Plav	398	129	521	165	123	130.90
15	Plužine	91	57	109	50	18	119.78
16	Pljevlja	2484	1068	2308	1028	-176	92.91
17	Rožaje	1151	449	1188	433	37	103.21
18	Šavnik	77	31	96	35	19	124.68
19	Tivat	659	310	765	353	106	116.08
20	Ulcinj	824	347	1029	427	205	124.88
21	Žabljak	274	119	294	137	20	107.30
22	UKUPNO	30372	14372	31570	15150	1198	103.94

Nezaposleni po biroima rada i stepenima stručne spreme

(Tab.19.)

Rb	Opština	Σ	Žene	Stepen stručne spreme									
				I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Podgorica	7499	3944	872	237	1236	2274	88	161	1	2573	52	5
2	Cetinje	1332	656	406	55	220	382	9	36	0	217	7	0
3	Danilovgrad	857	426	149	21	225	276	9	7	0	167	3	0
4	Kolašin	777	293	169	18	208	249	7	11	0	114	1	0
5	Biro rada Podgorica	10465	5319	1596	331	1889	3181	113	215	1	3071	63	5
6	Berane	1964	819	372	44	350	686	2	52	1	446	11	0
7	Andrijevica	443	163	83	8	103	179	3	10	0	57	0	0
8	Plav	521	165	117	7	72	158	5	19	0	139	4	0
9	Rožaje	1188	433	231	26	235	257	2	56	0	371	10	0
10	Biro rada Berane	4116	1580	803	85	760	1280	12	137	1	1013	25	0
11	Herceg Novi	1059	561	67	92	247	233	25	49	0	338	8	0
12	Kotor	782	436	51	51	187	196	4	43	0	245	5	0
13	Tivat	765	353	87	41	199	182	35	30	0	187	4	0
14	Biro rada H. Novi	2606	1350	205	184	633	611	64	122	0	770	17	0
15	Nikšić	3732	2054	245	95	705	1131	5	109	1	1400	39	2
16	Šavnik	96	35	15	3	28	33	0	2	0	15	0	0
17	Plužine	109	50	12	0	43	43	1	0	0	10	0	0
18	Biro rada Nikšić	3937	2139	272	98	776	1207	6	111	1	1425	39	2
19	Pljevlja	2308	1028	376	95	592	776	25	58	4	370	12	0
20	Žabljak	294	137	38	2	59	141	3	3	0	48	0	0
21	Biro rada Pljevlja	2602	1165	414	97	651	917	28	61	4	418	12	0
22	Bijelo Polje	3840	1666	674	139	1060	1179	32	88	0	657	11	0
23	Mojkovac	702	295	102	31	249	197	0	13	0	108	2	0
24	Biro rada B. Polje	4542	1961	776	170	1309	1376	32	101	0	765	13	0
25	Bar	1636	857	267	56	338	425	18	57	1	457	17	0
26	Budva	637	352	86	21	110	182	4	34	0	187	12	1
27	Ulcinj	1029	427	238	50	222	218	7	23	0	259	10	2
28	Biro rada Bar	3302	1636	591	127	670	825	29	114	1	903	39	3
29	UKUPNO=	31570	15150	4657	1092	6688	9397	284	861	8	8365	208	10

Stopa nezaposlenosti
– po opštinama –

(Tab.20.)

Rb	Opština	Stopa nezaposlenosti			
		30.6.2013.	30.6.2014.	Nom.razlika	Index
1	2	3	4	5	
1	Andrijevisa	28.66	30.89	2.23	107.78
2	Berane	17.93	18.16	0.23	101.28
3	Budva	6.40	7.25	0.85	113.28
4	Bijelo Polje	25.43	26.06	0.63	102.48
5	Bar	8.45	10.06	1.61	119.05
6	Cetinje	20.31	19.92	-0.39	98.08
7	Danilovgrad	11.72	12.13	0.41	103.50
8	Herceg Novi	9.26	8.32	-0.94	89.85
9	Kotor	9.08	8.72	-0.36	96.04
10	Kolašin	24.09	25.29	1.2	104.98
11	Mojkovac	22.21	24.55	2.34	110.54
12	Nikšić	13.08	14.48	1.4	110.70
13	Podgorica	9.89	9.95	0.06	100.61
14	Plav	10.48	13.72	3.24	130.92
15	Plužine	6.44	7.71	1.27	119.72
16	Pljevlja	21.47	19.95	-1.52	92.92
17	Rožaje	17.22	17.77	0.55	103.19
18	Šavnik	10.13	12.63	2.5	124.68
19	Tivat	11.59	13.45	1.86	116.05
20	Ulcinj	13.28	16.58	3.3	124.85
21	Žabljak	20.37	21.86	1.49	107.31
22	Crna Gora	13.09	13.61	0.52	103.97

Nezaposleni

- po opštinama, stepenima stručne spreme i polu –

(Tab.21.)

Opština	Ukupno	žena	I	I ž	II	II ž	III	II Iž	IV	IV ž	V	Vž	VI-1	VI-1 ž	VI-2	VI-2 ž	VII-1	VII-1 ž	VII-2	VII-2 ž	VIII	VIII ž
Andrijevića	443	163	83	24	8	1	103	31	179	79	3	1	10	2	0	0	57	25	0	0	0	0
Berane	1964	819	372	92	44	16	350	92	686	334	2	0	52	24	1	1	446	252	11	8	0	0
Budva	637	352	86	45	21	12	110	48	182	98	4	0	34	20	0	0	187	122	12	7	1	0
Bijelo Polje	3840	1666	674	226	139	59	1060	379	1179	596	32	5	88	41	0	0	657	352	11	8	0	0
Bar	1636	857	267	96	56	26	338	149	425	238	18	1	57	29	1	1	457	308	17	9	0	0
Cetinje	1332	656	406	193	55	29	220	77	382	201	9	2	36	17	0	0	217	134	7	3	0	0
Danilovgrad	857	426	149	65	21	14	225	82	276	150	9	0	7	4	0	0	167	108	3	3	0	0
H. Novi	1059	561	67	33	92	32	247	95	233	137	25	0	49	28	0	0	338	231	8	5	0	0
Kotor	782	436	51	16	51	29	187	65	196	116	4	1	43	20	0	0	245	184	5	5	0	0
Kolašin	777	293	169	48	18	15	208	58	249	102	7	0	11	3	0	0	114	66	1	1	0	0
Mojkovac	702	295	102	25	31	15	249	72	197	111	0	0	13	7	0	0	108	64	2	1	0	0
Nikšić	3732	2054	245	87	95	55	705	280	1131	611	5	1	109	83	1	1	1400	910	39	26	2	0
Podgorica	7499	3944	872	325	237	130	1236	442	2274	1266	88	10	161	97	1	0	2573	1629	52	40	5	5
Plav	521	165	117	36	7	1	72	9	158	60	5	0	19	5	0	0	139	51	4	3	0	0
Plužine	109	50	12	6	0	0	43	16	43	23	1	0	0	0	0	0	10	5	0	0	0	0
Pljevlja	2308	1028	376	101	95	39	592	206	776	450	25	1	58	23	4	1	370	199	12	8	0	0
Rožaje	1188	433	231	63	26	3	235	53	257	123	2	0	56	22	0	0	371	167	10	2	0	0
Šavnik	96	35	15	5	3	1	28	9	33	9	0	0	2	2	0	0	15	9	0	0	0	0
Tivat	765	353	87	35	41	21	199	63	182	95	35	2	30	16	0	0	187	120	4	1	0	0
Ulcinj	1029	427	238	76	50	12	222	76	218	110	7	1	23	10	0	0	259	135	10	6	2	1
Žabljak	294	137	38	11	2	1	59	18	141	77	3	0	3	2	0	0	48	28	0	0	0	0
UKUPNO	31570	15150	4657	1608	1092	511	6688	2320	9397	4986	284	25	861	455	8	4	8365	5099	208	136	10	6

Nezaposleni

– prema dužini traženja zaposlenja, polu i stepenima stručne spreme –

(Tab. 22.)

Dužina traženja zaposlenja	Stepen stručne spreme										Ukupno
	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII	
Do 6 mjeseci	977	127	1,285	2,552	33	171	2	1,312	25	3	6,487
Žene	348	68	428	1,314	4	99	1	819	15	3	3,099
Preko 6 do 9 mjeseci	435	67	586	1,091	13	70	0	2,056	42	2	4,362
Žene	148	35	211	572	4	40	0	1,212	29	2	2,253
Preko 9 do 12 mjeseci	200	36	321	599	15	46	0	1,160	26	0	2,403
Žene	105	21	124	338	3	31	0	723	19	0	1,364
Preko 1 do 3 godine	862	171	1,479	2,286	52	242	6	3,031	93	3	8,225
Žene	333	99	544	1,187	3	139	3	1,870	62	0	4,240
Preko 3 do 5 godina	608	143	949	1,157	50	126	0	544	17	1	3,595
Žene	217	73	336	641	3	63	0	343	8	0	1,684
Preko 5 do 8 godina	766	170	985	936	59	123	0	192	5	1	3,237
Žene	259	72	331	504	6	48	0	103	3	1	1,327
Preko 8 godina	809	378	1,083	776	62	83	0	70	0	0	3,261
Žene	198	143	346	430	2	35	0	29	0	0	1,183
Ukupno:	4,657	1,092	6,688	9,397	284	861	8	8,365	208	10	31,570
Ukupno žene	1,608	511	2,320	4,986	25	455	4	5,099	136	6	15,150

Nezaposleni

– prema dužini radnog staža i stepenima stručne spreme –

(Tab. 23.)

Dužina radnog staža	Stepen stručne spreme										Ukupno
	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII	
Bez staža	963	243	1,231	2,611	25	99	0	3,988	79	3	9,242
Žene	359	87	385	1,198	6	53	52	2,302	52	2	4,444
Do 1 godine	396	71	603	1,163	8	68	5	1,235	32	0	3,581
Žene	157	41	211	588	2	33	19	777	19	0	1,830
Preko 1 do 2	196	50	327	552	9	76	1	1,175	47	2	2,435
Žene	85	29	115	331	3	47	33	751	33	2	1,397
Preko 2 do 3	120	38	227	374	5	47	0	474	17	0	1,302
Žene	57	22	83	233	1	33	12	330	12	0	771
Preko 3 do 5	180	57	437	618	6	62	0	511	18	0	1,889
Žene	75	30	181	405	1	40	14	359	14	0	1,105
Preko 5 do 10	318	102	709	1,027	11	154	1	438	5	1	2,766
Žene	124	66	307	652	2	101	2	298	2	0	1,553
Preko 10 do 20	591	166	794	1,022	23	133	0	264	6	3	3,002
Žene	207	89	299	603	3	68	2	168	2	2	1,441
Preko 20 do 30	1,484	305	1,771	1,605	116	164	1	202	4	1	5,653
Žene	472	126	612	789	6	60	2	78	2	0	2,145
Preko 30	409	60	589	425	81	58	0	78	0	0	1,700
Žene	72	21	127	187	1	20	0	36	0	0	464
Sa stažom	3,694	849	5,457	6,786	259	762	8	4,377	129	7	22,328
Žene	1,249	424	1,935	3,788	19	402	-48	2,797	84	4	10,706
Ukupno:	4,657	1,092	6,688	9,397	284	861	8	8,365	208	10	31,570
Žene	1,608	511	2,320	4,986	25	455	4	5,099	136	6	15,150

Nezaposleni

– prema opštinama i godinama starosti –

(Tab. 24.)

Biro rada	Ukupno	Ž	Do 18	Ž	Od18 do25	Ž	Od25 do30	Ž	Od30 do40	Ž	Od40 do50	Ž	Preko 50	Ž
Andrijevisa	443	163	0	0	90	42	84	29	79	36	54	15	136	41
Berane	1964	819	2	2	392	183	366	195	351	149	251	107	602	183
Budva	637	352	1	1	68	41	123	65	124	74	82	51	239	120
Bijelo Polje	3840	1666	3	1	740	281	698	324	777	357	664	327	958	376
Bar	1636	857	3	1	205	123	308	191	259	154	235	122	626	266
Cetinje	1332	656	1	0	131	64	158	82	210	108	222	111	610	291
Danilovgrad	857	426	2	1	182	89	161	93	111	60	123	69	278	114
H. Novi	1059	561	2	1	139	71	199	127	206	134	128	70	385	158
Kotor	782	436	0	0	88	49	151	96	147	102	86	60	310	129
Kolašin	777	293	1	1	145	56	148	51	150	47	159	68	174	70
Mojkovac	702	295	0	0	103	49	127	64	128	57	119	57	225	68
Nikšić	3732	2054	0	0	594	271	832	457	1037	633	558	315	711	378
Podgorica	7499	3944	9	3	1267	668	1664	1006	1485	866	923	573	2151	828
Plav	521	165	2	2	140	67	111	41	52	12	52	21	164	22
Plužine	109	50	0	0	23	11	22	5	24	12	25	16	15	6
Pljevlja	2308	1028	1	1	338	126	367	173	480	221	429	228	693	279
Rožaje	1188	433	0	0	205	76	305	144	223	85	126	49	329	79
Šavnik	96	35	1	0	23	8	17	5	20	7	15	7	20	8
Tivat	765	353	3	2	90	39	131	72	156	75	123	68	262	97
Ulcinj	1029	427	1	1	108	57	225	120	178	73	171	85	346	91
Žabljak	294	137	0	0	37	20	43	20	65	36	70	37	79	24
UKUPNO	31570	15150	32	17	5108	2391	6240	3360	6262	3298	4615	2456	9313	3628

Novoprijavljeni

– prema stepenima stručne spreme –

(Tab. 25.)

	Ukupno	Žene	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII
Prvi put, nema zapošljavanja	2979	1311	1040	11	285	1258	6	26	0	345	7	1
Prvi put, ima zapošljavanja	1233	540	254	18	273	480	17	52	0	134	5	0
Nije prvi put, nema zapošljavanja	2214	1060	616	31	452	786	2	23	1	298	4	1
Nije prvi put, ima zapošljavanja	9694	4982	1371	302	2280	3604	56	288	3	1747	40	3
UKUPNO:	16120	7893	3281	362	3290	6128	81	389	4	2524	56	5

Novoprijavljeni po opštinama, polu i stepenima obrazovanja

–za period 1. januar – 30. jun 2014. godine –

(Tab. 26.)

Opština	Ukupno	žena	I	I ž	II	II ž	III	II Iž	IV	IV ž	V	Vž	VI-1	VI-1 ž	VI-2	VI-2 ž	VII-1	VII-1 ž	VII-2	VII-2 ž	VIII	VIII ž
Andrijevisa	95	42	19	10	1	0	22	7	44	22	0	0	2	1	0	0	7	2	0	0	0	0
Berane	901	389	174	64	5	1	167	43	410	195	0	0	25	12	0	0	117	73	3	1	0	0
Budva	483	276	96	59	14	7	88	42	200	123	3	1	12	8	1	0	67	35	2	1	0	0
Bijelo Polje	1302	517	315	93	17	4	343	110	439	210	13	2	28	10	0	0	146	87	1	1	0	0
Bar	1137	594	257	116	28	13	232	101	403	228	10	2	37	17	1	0	166	115	3	2	0	0
Cetinje	551	259	145	60	17	13	91	35	216	108	0	0	16	6	0	0	64	36	2	1	0	0
Danilovgrad	453	218	96	40	9	7	110	48	185	95	3	0	6	4	0	0	43	23	1	1	0	0
H. Novi	1024	548	112	57	72	43	254	97	339	193	9	2	51	33	0	0	183	120	4	3	0	0
Kotor	419	222	42	19	8	6	89	38	192	97	0	0	10	2	0	0	76	58	2	2	0	0
Kolašin	185	83	44	19	5	4	42	14	77	33	1	0	4	3	0	0	12	10	0	0	0	0
Mojkovac	253	120	42	20	6	2	99	39	79	40	0	0	3	1	0	0	24	18	0	0	0	0
Nikšić	1758	884	233	94	33	20	371	133	712	366	2	0	37	27	1	1	352	234	16	9	1	0
Podgorica	4801	2550	995	461	84	51	716	293	1957	1071	21	4	91	53	0	0	919	604	14	9	4	4
Plav	203	73	68	32	3	1	20	3	75	24	3	0	6	4	0	0	27	9	1	0	0	0
Plužine	94	38	14	7	1	1	43	14	26	12	2	0	0	0	0	0	8	4	0	0	0	0
Pljevlja	759	315	119	41	21	9	221	50	270	146	5	0	20	10	1	0	98	57	4	2	0	0
Rožaje	766	306	304	134	9	2	177	47	188	75	0	0	16	10	0	0	71	37	1	1	0	0
Šavnik	36	13	11	3	0	0	10	5	11	3	0	0	0	0	0	0	4	2	0	0	0	0
Tivat	439	224	61	27	21	11	112	50	139	69	6	2	19	8	0	0	81	57	0	0	0	0
Ulcinj	350	168	115	48	6	2	68	25	104	60	1	0	5	3	0	0	49	28	2	2	0	0
Žabljak	111	54	19	7	2	2	15	3	62	36	2	0	1	1	0	0	10	5	0	0	0	0
UKUPNO	16120	7893	3281	1411	362	199	3290	1197	6128	3206	81	13	389	213	4	1	2524	1614	56	35	5	4

Novoprijavljeni
– prema starosnim grupama –

(Tab. 27.)

	Starosna grupa	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Do 18 godina	79	76	0	2	1	0	0	0	0	0	0
2	Žena	43	41	0	1	1	0	0	0	0	0	0
3	Od 18 do 25 godina	4415	798	18	753	2371	5	6	1	458	5	0
4	Žena	2055	369	7	257	1114	1	2	0	300	5	0
5	Preko 25 do 30 godina	3260	426	25	561	1058	14	45	0	1098	32	1
6	Žena	1665	164	12	187	538	3	25	0	715	20	1
7	Preko 30 do 35 godina	2368	422	33	552	727	8	101	1	516	7	1
8	Žena	1211	184	17	206	400	3	54	1	340	5	1
9	Preko 35 do 40 godina	1641	396	55	384	548	7	64	1	177	8	1
10	Žena	857	175	37	155	324	2	45	0	116	3	0
11	Preko 40 do 45 godina	1282	310	48	309	462	11	37	0	104	0	1
12	Žena	665	129	27	122	283	1	25	0	77	0	1
13	Preko 45 do 50 godina	1160	283	77	294	399	9	39	1	56	1	1
14	Žena	590	122	46	133	235	1	23	0	28	1	1
15	Preko 50 do 55 godina	965	265	55	201	331	5	47	0	59	2	0
16	Žena	458	116	30	69	198	1	23	0	20	1	0
17	Preko 55 do 60 godina	692	216	39	174	178	19	33	0	33	0	0
18	Žena	273	77	21	58	88	1	16	0	12	0	0
19	Preko 60 godina	192	75	12	50	19	3	17	0	15	1	0
20	Žena	35	27	2	3	3	0	0	0	0	0	0
21	UKUPNO	16120	3281	362	3290	6128	81	389	4	2524	56	5
22	UKUPNO Žena	7893	1411	199	1197	3206	13	213	1	1614	35	4

Novoprijavljeni
– prema razlogu prestanka rada –

(Tab. 28.)

	_Prestanak	Ukupno	Žene	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VII I
R b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	01 Izrecena mera prestanka radnog odnosa zbog povrede radnih dužnosti i obaveza	34	8	5	1	15	10	0	0	0	3	0	0
2	02 Pismena izjava zapošljenog da želi da raskine radni odnos (otkaz ugovora o radu)	256	108	42	7	75	102	1	8	0	21	0	0
3	03 Zaključivanje sporazuma s poslodavcem o prestanku radnog odnosa	626	304	83	15	155	270	2	14	1	84	2	0
4	04 Dopunski rad kod drugog poslodavca bez saglasnosti poslodavca kod koga je zapošljeni u radnom odnosu sa punim radnim vremenom	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
5	05 Ako zapošljeni ne pokaže potrebna znanja i sposobnosti, a nema radnog mesta na koje može biti raspoređen	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

6	06 Ako zapošljeni ne ostvaruje odgovarajuće rezultate rada, a nema radnog mesta na koje može biti raspoređen	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
7	07 Ako zapošljeni na probnom radu nije postigao odgovarajuće rezultate rada	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
8	08 Pripravnik nije položio stručni ispit	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
9	13 Odbijanje raspoređivanja na drugo radno mesto na koje je zapošljeni raspoređen zbog potreba procesa rada	4	1	2	0	0	1	0	0	0	1	0	0
10	14 Odbijanje raspoređivanja iz jednog u drugo mesto rada, kod istog poslodavca	2	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
11	18 Odbijanje zapošljenog za cijim je radom prestala potreba da bude raspoređen na drugo odgovarajuće radno mesto sa punim radnim vremenom, kod istog poslodavca	6	2	2	0	0	4	0	0	0	0	0	0
12	20 Odbijanje zapošljenog za cijim je radom prestala potreba da se radno angažuje na obavljanju poslova koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi, odnosno radnoj sposobnosti	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
13	22 Isplacena jednokratna novčana naknada zapošljenom za cijim je radom prestala potreba	30	16	6	2	9	11	0	0	0	2	0	0
14	23 Isplacena otpremnina zapošljenom za cijim je radom prestala potreba	605	312	93	25	180	206	10	33	0	58	0	0
15	27 Ako je zabranjeno vršenje određenih poslova po pravosnažnoj odluci suda ili drugog organa	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
16	28 Ako zapošljeni odsustvuje sa rada duže od 6 meseci zbog izdržavanja kazne zatvora	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
17	29 Ako zapošljeni odsustvuje sa rada duže od 6 meseci zbog izrečene mere bezbednosti, vaspitne ili zaštitne mere	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
18	30 Isteka rada na određeno vreme u svojstvu pripravnika	156	80	0	0	4	41	0	4	0	104	2	1
19	31 Stečaj preduzeca	278	109	73	10	60	97	2	16	0	20	0	0
20	32 Likvidacija preduzeca	68	38	6	2	11	39	0	1	0	8	1	0
21	33 Prestanak rada poslodavca	121	68	24	5	40	40	1	4	0	6	1	0
22	34 Ako se zapošljeni ne vrati na rad u roku od 30 dana od dana povratka sa rada iz inostranstva, vojske ili po prestanku funkcije	3	2	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0
23	35 Istek rada na određeno vreme	5647	2962	844	157	1268	2108	35	169	2	1033	29	2
24	36 Istek radnog angažovanja nezapošljenog lica	114	57	24	6	27	40	3	3	0	11	0	0
25	37 Zbog premeštaja braccnog druga u skladu sa posebnim propisima	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
26	40 Zbog prestanka rada ostvarenog po drugom osnovu	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
27	41 Zbog prestanka rada u stranim i drugim predstavništvima	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28	42 Ostali razlozi utvrđeni zakonom ili kolektivnim ugovorom	368	181	65	15	87	146	2	10	0	40	3	0
29	UKUPNO 1. sa stažom	8333	4255	1272	245	1936	3121	57	262	3	1396	38	3
30	UKUPNO 2. bez staža	7721	3597	1995	117	1344	2973	24	127	1	1120	18	2
31	UKUPNO:	16120	7893	3281	362	3290	6128	81	389	4	2524	56	5

Oglašena slobodna radna mjesta

– po opštinama –

(Tab. 29.)

Rb	Opština	1.1 – 30.6.2013. g.		1.1 – 30.6.2014. g.		Nom. razlika (5-3)	Indeks (5:3)
		Broj prijava o SRM	Broj SRB	Broj prijava o SRM	Broj SRB		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevića	3	3	25	46	43	1533.33
2	Bar	1020	2133	869	1859	-274	87.15
3	Berane	58	84	74	133	49	158.33
4	Bijelo Polje	172	298	252	421	123	141.28
5	Budva	2469	6564	3038	10133	3569	154.37
6	Cetinje	124	171	154	225	54	131.58
7	Danilovgrad	116	202	96	211	9	104.46
8	Herceg Novi	1793	2801	1815	2635	-166	94.07
9	Kolašin	24	28	23	30	2	107.14
10	Kotor	713	1054	892	1378	324	130.74
11	Mojkovac	28	41	59	84	43	204.88
12	Nikšić	347	607	374	650	43	107.08
13	Plav	28	97	36	134	37	138.14
14	Pljavija	141	244	264	497	253	203.69
15	Plužine	15	16	7	8	-8	50.00
16	Podgorica	2276	4632	2568	5278	646	113.95
17	Rožaje	70	109	96	150	41	137.61
18	Šavnik	4	4	2	2	-2	50.00
19	Tivat	675	1172	918	1699	527	144.97
20	Ulcinj	460	1097	435	968	-129	88.24
21	Žabljak	63	112	78	138	26	123.21
22	Crna Gora	10599	21469	12075	26679	5210	124.27

Oglašena slobodna radna mjesta
– po djelatnostima i vrsti radnog odnosa –

(Tab. 30.)

Djelatnost	Ukupno:	Novootvoreno	Upraznjeno	Neodređeno	Određeno	Pripravnik	Pripravnik volonter	Dopunski rad	Privremeni poslovi	Sezonski poslovi	Privrem. radno odn.	Invalidi
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	641	505	136	4	62	0	0	0	0	575	0	0
B. Rudarstvo	138	52	86	43	76	0	0	0	0	19	0	0
C. Prerađivačka industrija	962	553	409	120	553	3	0	0	0	283	3	0
D. Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	42	25	17	7	24	1	0	0	0	9	0	1
E. Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	320	171	149	13	257	14	0	0	0	33	3	0
F. Građevinarstvo	3224	2508	716	247	1652	9	0	3	0	1304	9	0
G. Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	3181	2271	910	222	1765	15	0	0	3	1175	0	1
H. Saobraćaj i skladištenje	943	413	530	117	423	54	0	20	0	328	0	1
I. Usluge smještaja i ishrane	7851	4981	2870	138	1029	13	0	1	0	6665	5	0
J. Informisanje i komunikacije	339	193	146	47	208	8	0	4	0	72	0	0
K. Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	187	46	141	24	153	3	0	0	0	7	0	0
L. Poslovanje nekretninama	392	358	34	37	80	3	0	1	0	271	0	0
M. Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	1333	780	553	116	720	21	1	0	0	475	0	0
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4246	4082	164	62	1228	24	0	3	0	2929	0	0
O. Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	552	91	461	368	108	48	0	0	0	28	0	0
P. Obrazovanje	926	134	792	128	775	18	0	0	1	4	0	0
Q. Zdravstvena i socijalna zaštita	433	89	344	36	290	9	1	2	0	95	0	0
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	429	270	159	17	231	11	0	0	0	170	0	0
S. Ostale uslužne djelatnosti	534	357	177	43	377	8	1	0	0	101	0	4
T. Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	5	5	0	0	2	0	0	0	0	3	0	0
U. Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO CRNA GORA=	26679	17885	8794	1789	10014	262	3	34	4	14546	20	7

Pregled zapošljavanja prema opštinama i stepenima stručne spreme

(Tab. 31.)

_Opština	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI1	VI2	VII1	VII2	VIII
ANDRIJEVICA	13	0	0	2	5	0	0	0	6	0	0
BAR	326	99	10	49	75	1	11	0	78	3	0
BERANE	31	11	0	3	9	0	1	0	7	0	0
BIJELO POLJE	253	55	6	51	67	2	6	0	65	1	0
BUDVA	674	195	61	105	241	4	15	0	51	2	0
CETINJE	106	31	2	9	35	1	5	0	22	1	0
DANILOVGRAD	45	14	0	7	11	1	0	0	11	1	0
HERCEG NOVI	1565	177	633	307	266	4	19	2	151	6	0
KOLAŠIN	12	0	0	1	6	0	2	0	3	0	0
KOTOR	409	52	119	75	99	0	9	0	55	0	0
MOJKOVAC	40	3	1	8	11	1	1	0	15	0	0
NIKŠIĆ	189	38	2	37	58	1	3	0	48	2	0
PLAV	7	1	0	0	4	0	0	0	2	0	0
PLJEVLJA	370	32	14	124	117	4	6	0	71	2	0
PLUŽINE	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
PODGORICA	2086	487	20	263	680	10	41	0	557	26	2
ROŽAJE	29	17	0	1	3	1	1	0	6	0	0
ŠAVNIK	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
TIVAT	619	136	111	115	172	4	9	0	70	2	0
ULCINJ	247	70	9	58	65	0	3	0	42	0	0
ŽABLJAK	23	8	1	4	5	0	0	0	5	0	0
UKUPNO	7046	1426	989	1219	1929	34	132	2	1267	46	2

**Dozvole za zapošljavanje i rad stranaca
po područnim jedinicama i biroima rada**

- uporedni podaci za prvo polugodište 2013. i 2014. godine –

(Tab. 32.)

Rb	Područna jedinica – biro rada	1.1-30.6. 2013.	%	1.1-30.6. 2014.	%	Odnosi 4:2	
						Nom. razlika	Index
	1	2	3	4	5	6	7
1	Podgorica	2856	21.56	3376	24.54	520	118.21
2	Cetinje	67	0.51	66	0.48	-1	98.51
3	Danilovgrad	124	0.94	110	0.80	-14	88.71
4	Kolašin	30	0.23	39	0.28	9	130.00
5	PJ Podgorica	3077	23.23	3591	26.10	514	116.70
6	Berane	51	0.38	90	0.65	39	176.47
7	Andrijevica	3	0.02	15	0.11	12	500.00
8	Plav	69	0.52	44	0.32	-25	63.77
9	Rožaje	38	0.29	79	0.57	41	207.89
10	PJ Berane	161	1.22	228	1.66	67	141.61
11	Herceg Novi	1754	13.24	1640	11.92	-114	93.50
12	Kotor	645	4.87	766	5.57	121	118.76
13	Tivat	783	5.91	1129	8.21	346	144.19
14	PJ Herceg Novi	3182	24.02	3535	25.70	353	111.09
15	Nikšić	303	2.29	299	2.17	-4	98.68
16	Šavnik	0	0.00	0	0.00	0	-
17	Plužine	0	0.00	0	0.00	0	-
18	PJ Nikšić	303	2.29	299	2.17	-4	98.68
19	Pljevlja	51	0.38	72	0.52	21	141.18
20	Žabljak	0	0.00	0	0.00	0	-
21	PJ Pljevlja	51	0.38	72	0.52	21	141.18
22	Bijelo Polje	132	1.00	117	0.85	-15	88.64
23	Mojkovac	0	0.00	0	0.00	0	-
24	PJ Bijelo Polje	132	1.00	117	0.85	-15	88.64
25	Bar	1726	13.03	1411	10.26	-315	81.75
26	Budva	4109	31.02	4055	29.48	-54	98.69
27	Ulcinj	506	3.82	448	3.26	-58	88.54
28	PJ Bar	6341	47.87	5914	42.99	-427	93.27
29	Σ CRNA GORA	13247	100	13756	100	509	103.84

Pregled izdatih dozvola za rad i zapošljavanje stranaca prema djelatnostima i opštinama

(Tab. 33.)

DJELATNOST	BR	BD	UL	BA	AN	PL	RŽ	BP	MK	NK	PŽ	ŠV	ŽB	PV	PG	KL	DG	CT	HN	TV	KO	Ukupno
A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	5	0	1	0	0	0	13	0	3	0	0	0	2	188	0	0	0	5	24	1	243
B.Rudarstvo	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	28	0	0	0	0	1	35	70
C.Prerađivačka industrija	79	111	44	31	0	0	5	17	0	41	0	0	0	14	113	10	28	10	126	44	42	715
D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	19	0	0	0	1	7	0	29
E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	2	32	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	1	0	0	0	2	4	45
F.Građevinarstvo	248	713	67	2	0	35	50	28	0	74	0	0	0	11	1068	0	32	6	312	396	51	3093
G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	284	459	54	6	3	2	4	19	0	50	0	0	0	15	419	7	7	13	230	96	148	1816
H.Saobraćaj i skladištenje	23	83	16	0	0	0	4	2	0	4	0	0	0	9	88	0	1	3	42	55	13	343
I.Usluge smještaja i ishrane	303	1593	211	5	1	0	9	7	0	11	0	0	0	11	127	6	2	12	383	224	237	3142
J.Informisanje i komunikacije	25	53	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	89	1	1	0	22	9	1	203
K.Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40	0	0	0	2	1	9	56
L.Poslovanje nekretninama	76	155	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	1	8	75	90	26	465
M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	84	320	5	1	0	0	0	18	0	41	0	0	0	1	268	4	21	4	221	87	105	1180
N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	92	253	4	1	0	0	0	3	0	28	0	0	0	0	490	1	6	2	69	27	28	1004
O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
P.Obrazovanje	5	12	0	8	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	10	2	0	0	2	2	3	45
Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	8	11	0	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	25	0	0	2	30	4	11	96
R.Umjetnost,zabava i rekreacija	25	101	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	46	0	0	2	16	11	14	222
S.Ostale uslužne djelatnosti	41	82	2	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	39	0	0	0	23	8	16	214
T.Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	11
U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
UKUPNO PO DJELATNOSTIMA	1303	3990	427	55	4	37	73	108	0	266	0	0	0	67	3080	32	99	62	1559	1088	744	12994
Lične radne dozvole	108	65	21	35	11	7	6	9	0	33	0	0	0	5	296	7	11	4	81	41	22	762
UKUPNO SVE DOZVOLE	1411	4055	448	90	15	44	79	117	0	299	0	0	0	72	3376	39	110	66	1640	1129	766	13756

Pregled izdatih dozvola za rad i zapošljavanje stranaca prema vrstama radne dozvole i opštinama

(Tab. 34.)

DJELATNOST	BR	BD	UL	BA	AN	PL	RŽ	BP	MK	NK	PŽ	ŠV	ŽB	PV	PG	KL	DG	CT	HN	TV	KO	Ukupno
Dozvola za prekogranične usluge stranaca za realizaciju razvojnih projekata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0	26
Dozvola za rad za kretanje lica unutar stranog privrednog društva	8	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	66	21	6	149
Dozvola za rad za prekogranične usluge	3	101	0	0	0	0	11	9	0	3	0	0	0	0	314	0	9	3	12	60	9	534
Dozvola za sezonsko zapošljavanje	58	356	15	3	0	1	1	9	0	11	0	0	0	17	206	5	1	9	81	42	42	857
Dozvola za sezonsko zapošljavanje u građevinarstvu	168	441	64	18	0	27	31	10	0	113	0	0	0	3	384	5	13	9	83	119	39	1527
Dozvola za sezonsko zapošljavanje u poljoprivredi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	184	3	0	0	0	24	0	212
Dozvola za sezonsko zapošljavanje u turizmu i ugostiteljstvu	348	1761	227	5	1	0	1	2	0	11	0	0	0	2	462	3	0	9	498	273	258	3861
Dozvola za zapošljavanje	718	1301	121	28	3	9	29	78	0	128	0	0	0	45	1510	16	76	32	816	518	390	5818
Dozvola za zapošljavanje za realizaciju razvojnih projekata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3	5	0	10
Licna radna dozvola lica kojem je odobrena dodatna zaštita	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	3
Licna radna dozvola raseljenog lica	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Licna radna dozvola stranca sa stalnim nastanjenjem	106	65	21	35	11	7	6	9	0	33	0	0	0	5	295	7	9	4	81	41	22	757
UKUPNO	1411	4055	448	90	15	44	79	117	0	299	0	0	0	72	3376	39	110	66	1640	1129	766	13756

Pregled izdatih dozvola za rad i zapošljavanje stranaca prema vrstama radne dozvole i opštinama
(Tab. 35.)

ZEMLJA PORIJEKLA	BR	BD	UL	BA	AN	PL	RŽ	BP	MK	NK	PŽ	ŠV	ŽB	PV	PG	KL	DG	CT	HN	TV	KO	Ukupno
SRBIJA	540	2194	104	52	11	7	31	85	0	124	0	0	0	36	1549	19	58	37	652	443	407	6349
BOSNA I HERCEGOV.	158	791	32	8	1	34	23	11	0	87	0	0	0	24	791	8	20	8	517	316	135	2964
RUSKA FEDERACIJA	408	516	14	0	2	0	0	0	0	7	0	0	0	0	136	5	10	12	240	96	96	1542
MAKEDONIJA	54	129	67	3	0	0	9	3	0	47	0	0	0	2	308	3	13	8	58	42	61	807
KOSOVO	93	87	154	25	0	2	14	6	0	7	0	0	0	5	82	0	0	1	21	19	6	522
UKRAJINA	61	131	2	0	0	0	0	2	0	4	0	0	0	2	38	3	1	0	36	36	8	324
ALBANIJA	7	21	33	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	140	0	1	0	0	20	0	223
HRVATSKA	26	23	6	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	51	1	0	0	30	34	11	187
ITALIJA	3	30	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	39	0	2	0	3	13	4	98
VELIKA BRITANIJA	1	8	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	20	0	0	0	17	20	5	72
KINA	5	7	16	1	0	1	1	1	0	6	0	0	0	1	26	0	0	0	1	2	2	70
BJELORUSIJA	15	19	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	7	0	2	0	9	3	1	59
TURSKA	3	2	2	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	22	0	0	0	1	24	1	57
NEMACKA	6	9	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	3	3	0	33
SLOVENIJA	1	3	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	18	0	1	0	2	3	0	31
REPUBLIKA SRPSKA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	5	24
FRANCUSKA	0	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	3	5	2	23
RUMUNIJA	5	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	2	0	5	23
KAZAHSTAN	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	2	0	22
SAD	0	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	3	7	0	22
MAĐARSKA	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	0	0	0	4	0	0	20
ŠPANIJA	0	2	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	9	0	0	0	2	1	0	18
AUSTRIJA	0	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	1	4	0	16
OSTALE DRŽAVE	18	58	5	0	0	0	0	4	0	3	0	0	0	2	76	0	2	0	29	36	17	250
UKUPNO	1411	4055	448	90	15	44	79	117	0	299	0	0	0	72	3376	39	110	66	1640	1129	766	13756

Stranci po zemljama porijekla i nivoima obrazovanja

(Tab. 36.)

ZEMLJA PORIJEKLA	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII	Ukupno
SRBIJA	4326	975	330	324	7	48	6	298	26	9	6349
BOSNA I HERCEGOVINA	2048	593	135	113	2	8	1	61	3	0	2964
RUSKA FEDERACIJA	1253	186	4	16	0	6	3	70	1	3	1542
MAKEDONIJA	623	105	12	16	0	2	0	46	3	0	807
KOSOVO	489	28	3	1	0	0	0	1	0	0	522
UKRAJINA	251	50	3	9	0	1	0	7	3	0	324
ALBANIJA	204	15	0	2	0	0	0	2	0	0	223
HRVATSKA	109	28	12	21	0	2	0	15	0	0	187
ITALIJA	77	9	0	1	0	0	0	10	1	0	98
VELIKA BRITANIJA	57	7	0	2	0	0	0	5	1	0	72
KINA	66	2	0	1	0	0	0	1	0	0	70
BJELORUSIJA	47	7	0	0	0	0	1	4	0	0	59
TURSKA	32	22	0	1	0	0	1	1	0	0	57
NEMACKA	28	0	0	1	0	0	0	3	1	0	33
SLOVENIJA	22	0	0	2	0	0	0	6	1	0	31
REPUBLIKA SRPSKA	19	4	0	1	0	0	0	0	0	0	24
FRANCUSKA	19	3	0	1	0	0	0	0	0	0	23
RUMUNIJA	19	3	0	1	0	0	0	0	0	0	23
KAZAHSTAN	17	4	0	0	0	0	0	1	0	0	22
SAD	17	2	0	0	0	0	0	3	0	0	22
MAĐARSKA	10	3	0	1	0	1	0	5	0	0	20
ŠPANIJA	15	2	0	0	0	0	0	1	0	0	18
AUSTRIJA	11	0	0	3	0	1	0	1	0	0	16
OSTALE DRŽAVE	200	27	0	4	0	0	1	16	2	0	250
UKUPNO	9959	2075	499	521	9	69	13	557	42	12	13756

Pregled korisnika novčanih naknada u 2013. i 2014. godini

(Tab. 37.)

Rb	Mjesec	Broj korisnika		Nominalna razlika	Indeks
		2013.	2014.		
1	Januar	9921	9674	-247	97.51
2	Februar	10008	9720	-288	97.12
3	Mart	9977	9362	-615	93.84
4	April	9870	8905	-965	90.22
5	Maj	9809	8755	-1054	89.25
6	Jun	9605	8606	-999	89.60

**Učesnici programa obrazovanja i osposobljavanja i programa
osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu, po opštinama**
(Tab. 38.)

R/b	Opština	Programi obraz. i osposobljavanja i programi osposob. za rad na konkretnom radnom mjestu	Programi osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu	Programi obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije	Programi obrazovanja za sticanje znanja i vještina	Programi obrazovanja i osposobljavanja
	1	2(3+6)	3	4	5	6(4+5)
1	Podgorica	384	2	138	244	382
2	Cetinje	10	0	0	10	10
3	Danilovgrad	30	0	0	30	30
4	Kolašin	0	0	0	0	0
5	Ukupno(1+2+3+4)	424	2	138	284	422
6	Berane	28	18	0	10	10
7	Andrijevica	0	0	0	0	0
8	Plav	0	0	0	0	0
9	Rožaje	17	17	0	0	0
10	Ukupno(6+7+8+9)	45	35	0	10	10
11	Bijelo Polje	142	1	59	82	141
12	Mojkovac	34	0	10	24	34
13	Ukupno(11+12)	176	1	69	106	175
14	Pljevlja	98	3	35	60	95
15	Žabljak	0	0	0	0	0
16	Ukupno(14+15)	98	3	35	60	95
17	Nikšić	0	0	0	0	0
18	Plužine	0	0	0	0	0
19	Šavnik	0	0	0	0	0
20	Ukupno(17+18+19)	0	0	0	0	0
21	Bar	138	15	35	88	123
22	Budva	26	0	0	26	26
23	Ulcinj	12	0	0	12	12
24	Ukupno(21+22+23)	176	15	35	126	161
25	Herceg Novi	77	2	15	60	75
26	Kotor	20	0	0	20	20
27	Tivat	50	0	0	50	50
28	Ukupno(25+26+27)	147	2	15	130	145
29	UKUPNO	1.066	58	292	716	1.008

Učesnici javnih radova

(Tab. 39.)

	Biro rada	Učesnici javnih radova	Neka bude čisto	Asistencija u nastavi	Asistencija u kući, centru, udruženju	Njega starih lica	Ostali socio ekonomski i dr programi javnih radova
R/b	1	2 (3+4+5+6+7)	3	4	5	6	7
1	Podgorica	100	8	57	12	4	19
2	Cetinje	31	10	3	0	6	12
3	Danilovgrad	28	3	4	0	1	20
4	Kolašin	18	6	4	2	0	6
5	Ukupno(1+2+3+4)	177	27	68	14	11	57
6	Berane	25	5	1	11	8	0
7	Andrijevica	20	2	0	0	5	13
8	Plav	5	2	0	3	0	0
9	Rožaje	14	3	5	0	6	0
10	Ukupno(6+7+8+9)	64	12	6	14	19	13
11	Bijelo Polje	89	5	20	9	11	44
12	Mojkovac	21	3	0	9	0	9
13	Ukupno(11+12)	110	8	20	18	11	53
14	Pljevlja	50	5	11	11	2	21
15	Žabljak	8	4	1	3	0	0
16	Ukupno(14+15)	58	9	12	14	2	21
17	Nikšić	66	8	39	14	3	2
18	Plužine	6	2	0	0	0	4
19	Šavnik	5	2	1	0	0	2
20	Ukupno(17+18+19)	77	12	40	14	3	8
21	Bar	19	6	7	3	3	0
22	Budva	1	1	0	0	0	0
23	Ulcinj	20	6	1	5	0	8
24	Ukupno(21+22+23)	40	13	8	8	3	8
25	Herceg Novi	35	6	14	13	2	0
26	Kotor	5	4	1	0	0	0
27	Tivat	14	6	4	0	0	4
28	Ukupno(25+26+27)	54	16	19	13	2	4
29	UKUPNO	580	97	173	95	51	164

Učesnici programa stručnog osposobljavanja
- u privatnom sektoru -

(Tab. 40.)

R/b	Opština	Broj lica
1	Podgorica	978
2	Cetinje	27
3	Danilovgrad	16
4	Kolašin	17
5	Berane	80
6	Andrijevica	7
7	Plav	17
8	Rožaje	76
9	Bijelo Polje	131
10	Mojkovac	14
11	Pljevlja	69
12	Žabljak	7
13	Nikšić	174
14	Plužine	0
15	Šavnik	1
16	Bar	92
17	Budva	55
18	Ulcinj	80
19	Herceg Novi	84
20	Kotor	82
21	Tivat	26
22	UKUPNO	2033

.I.